

ISBN 975 - 00399 - 4 - 7

 Tekin Kitabevi
Devle Mah. Şerifettin Cad. No : 26 A-B
Tel : 350 30 17 & 351 25 08 KONYA

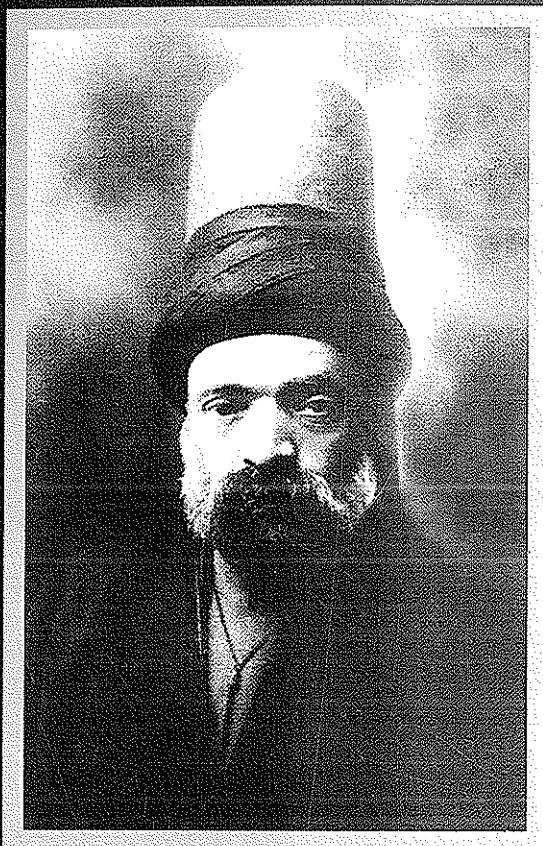
 Sıra Tanıtım
0 532 634 01 46

HÜSEYİN VASSAF

REMZİNÂME

HÜSEYİN VASSAF

REMZİNÂME

Hazırlayan
Dr. Yakup ŞAFAK

Tekin Kitabevi

HÜSEYİN VASSÂF

REMZÎ-NÂME

Üsküdar Mevlevîhânesi Sou Postuşunu
Ahmed Remzi Dede'nin Biyografisi

Hazırlayan:
Yrd. Doç. Dr. Yâkup Şafak

İÇİNDEKİLER

Tekin Kitabevi Yayınları
Mevlevilik Kültür Serisi: 4

Birinci Baskı
Konya, 2006

Baskı ve Cilt
Dizgi Ofset

ISBN:
975-00399-4-7

TEKİN KİTABEVİ
Devle Mah. Şerafettin Cad. Şerafettin İşhanı
No: 26/A Konya
Tel&Fax: 0 332 350 30 17

Önsöz	VII-VIII
Kısaltmalar	IX
Bibliyografya	XI-XV
Giriş: Hüseyin Vassâf ve Remzî-nâme	XVII-XXX
REMZÎ-NÂME'NİN METNİ	1-48
Mukaddime	1-5
Büyük Dedesi: Süleyman Türâbî	5-6
Dedesi: Ahmed Remzî	6
Babası: Süleyman Atâullah	6-7
Ahmed Remzi Akyürek	7-48
Tahsili ve İlk Memuriyeti	8-12
Mevleviliğe İntisabı	12-15
Öğretmenliği	15-16
Kütahya Şeyh Vekilliği	16-17
Kastamonu Şeyhliği	17-20
Halep Şeyhliği	20-24
Üsküdar Şeyhliği	24-30
Kişiliği	30-31
Diğer Görevleri	31-32
Eserleri, Şiir ve Nesrinden Örnekler	32-47
Hâtîme	47-48
Metnin İndeksi	49-50
EKLER	51-92
Sefine-i evliyâ'da Ahmed Remzi Efendi Bahsi	53-64
Sefine-i evliyâ'daki Metnin İlk ve Son Sayfaları	65-66
SÜSAM Nüshasının Sûreti	67-87
M.Çayırdağ Neşrinin İlk ve Son Sayfaları	88-89
A.Remzi Dede'nin Üç Mektubunun Sûretleri	90-92

ÖNSÖZ

Son devrin kıymetli biyografi yazarlarından, hayatının önemli bir kısmını bilhassa mutasavvif şahsiyetlerin hal tercümelerini yazmakla geçirmiş olan Hüseyin Vassâf Bey'in (1872-1929) *Remzî-nâme* adlı bu risâlesi, Üsküdar Mevlâvîhânesi son şeyhi Ahmed Remzi Dede'nin (1872-1944) hayatını, kişiliğini ve eserlerini ihtiva etmektedir.

Gerek son devir mevlevîlik âleminde, gerekse eski edebiyatımızın son temsilcileri arasında seçkin bir yere sahip olan Ahmed Remzi Akyürek üzerindeki ilgi, gittikçe artmaktadır ve birçok araştırmaya konu olmaktadır. Şairimizin *Dîvân*'ının yetkin bir hocamız -Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu- tarafından yeni harflerle 1987 yılında neşredilmesi ve *Remzî-nâme*'deki bilgilerin, eserin Giriş kısmında geniş ölçüde aktarılması, kuşkusuz bu çalışmaların önünü açmıştır. Bu arada Atilla Şentürk, Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, A. Cahit Haksever gibi ilim adamlarımızın takdire değer gayretlerini de anmak gereklidir. Kezâ *Sefîne-i evlîyâ* gibi bir hazineyi neşredenleri ve ilk özel sayıyı çıkararak gücü nispetinde kadirşinaslık gösteren *Erciyes* dergisinin o zamanki yetkililerini ve yazarlarını da...

Ancak daha yapılacak çok iş vardır. Resmî ve şahsi kütüphanelerde, arşivlerde bulunan konuya ilgili eser ve malzemeler ortaya çıktıktan sonra Ahmed Remzi Dede'nin hayatı, kişiliği, fikirleri daha fazla gün ışığına çıkacaktır. Onun biyografisinin ayrıntıları için *Dîvân*'ı incedeninceye tedkik edilmelidir; zira zengin tarihi malîmatı ihtiva etmektedir.

Dede'nin ifadeleri açık ve sadedir; şiirlerinde önemli hususlara değinmeden geçmemiştir.

Biz de, O'nunlarındaki en önemli kaynak olan ve aslinin kayıp olduğu öne sürülen *Remzi-nâme*'nin bir nüshasını ve yeni harflerle metnini sunarak bu çalışmalara katlıyoruz. Takdim ettiğiniz nüsha, halen Selçuk Ün. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Uzlu Arşivi'nde bulunan ve bizzat Ahmed Remzi Akyürek tarafından istinsah edilmiş olan bir mecmuanın içerisindeidir.

Kitabımızın Giriş kısmında *Remzi-nâme* ve müellifi hakkında bilgiler sunulmuş; dipnotlarda ise başta Ahmed Remzi Efendi olmak üzere eserde geçen şahıslar ve olaylar hakkında diğer kaynaklara da başvurularak malumat verilmiştir. Bilhassa adı geçen Arşiv'de birkaç yıl süren tasnif çalışmalarımız esnasında elde ettiğimiz bilgi ve belgelere dayanarak O'nun hakkında yazılı eser ve makalelerdeki bazı yanlışlıklar, mümkün mertebe tashih edilmeye ve müphem hususlar aydınlatılmaya çalışılmıştır. Ancak bizce ayrı bir çalışmayı gerektiren "eserleri" konusuna girilmemiştir. Ayrıca Hüseyin Vassâf'ın *Sefine-i evliyâ*'sında bulunan ve *Remzi-nâme*'nin aslini teşkil eden bölüm de mukayese imkânı vermesi ve detayların görülebilmesi açısından yeni harflerle okuyucuya sunulmuştur. İndeks'ten sonra, çalışmamızda kullandığımız eser ve belgelerin süreterleri, ekler kısmında verilmiştir.

Remzi-nâme'nin de yazılmasında önemli katkısı bulunan aziz ve vefakâr insan Tâhirü'l-Mevlevî'nin, değerli meslektaşlarım Yusuf Öz ve İbrahim Kunt'la beraber neşrettiğimiz iki eserinden sonra, şahsen gönülden sevdiğim ve saygı duyduğum Ahmed Remzi Dede hakkında da böyle bir çalışmayı gerçekleştirebildiğimden dolayı kendimi şanslı sayıyorum. Kismet olursa, Dedemizin yayına hazırlamakta olduğumuz mektuplarını ve neşredilmemiş bazı risâlelerini de gün ışığına çıkararak bu çalışmalar südüreceğimizi bildirmek istiyor; isimlerini hayırla yâd ettiğimiz bu üç dosta ve can yoldaşına rahmetler diliyorum.

Yakup Şafak
Konya, 2006

KISALTMALAR

as.	aleyhi's-selâm
age	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
Ans.	Ansiklopedisi
bkz	bakınız
Bl.	Bölmü
bs.	baskı
C	cilt
DİA	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
d.	doğumu
hzr	hazırlayan
İst.	İstanbul
KB	Kültür Bakanlığı
krş	karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphanesi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
Mtb.	Matbaası
n.	not
nr.	numara
nşr	neşreden
öl.	ölüm tarihi
s.	sayfa
S	sayı
SÜSAM	Selçuk Ün.Selçuklu Araştırmaları Merkezi
trc	tercüme eden
tsh	tashih eden
tsz	tarihsiz
Ün.	Üniversitesi
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
vs.	ve saïre
Yay.	Yayinevi
yay:	yayımlı

BİBLİYOGRAFYA

Akar, Metin, *Veled Çelebi İzbudak*, Ankara, 1999
(Türk Dil Kurumu yay.).

(Akyürek), Ahmed Remzî, *Ber-giżxâr*, Kastamonu,
1329.

(Akyürek), Ahmed Remzî, (*Dîvân*), (*Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri* adıyla) nşr. Hasibe Mazioğlu, Ankara, 1987 (Sevinç Mtb.).

(Akyürek), Ahmed Remzî, *Mabbûbü'l-ahibbe* (*Habbetü'l-mahabbe Tercümesi Mabbûbü'l-ehibbe* adıyla) nşr. Rasim Deniz, Kayseri, 1982.

(Akyürek), Ahmed Remzî, *Mecmuâ*, SÜSAM Uzluk Arşivi, no 52.

(Akyürek), Ahmed Remzî, *Mektuplar*, SÜSAM Uzluk Arşivi.

(Akyürek), Ahmed Remzî, *Tuhfe-i Remzî*, nşr. Ahmet Kartal, Ankara, 2001 (Bilge Yay.).

Atalay, Ahmet, *Millî Mücadele'de Konya Kuvâ-yı Milliyecileri*, I-II, Konya, 1997 (Damla Ofset).

Cingilli, Lütfiye, "Babam Ahmed Remzi Akyürek", *Erciyes*, S. 68, s. 4-5 (Kayseri, Ağustos-1983).

Çayırdağ, Mehmet, "Kayseri Melevîhânesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s.91-95 (Konya, 1996).

Çayırdağ, Mehmet, "Remziname", *Erciyes*, S.25, s.4-8; S.26, s.2-4 (Kayseri, tsz.).

Deniz, Râsim, "Divan-ı Remzi Dede [Akyürek]", *Erciyes*, S. 68, s.30-31 (Kayseri, Ağustos-1983).

DIA: *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, I-XXX, İst., 1988 vd.

Dîvân, bkz. Akyürek

Ergun, Sadreddin Nüzhet, *Türk Şairleri*, İst., (1936-1945).

Gezgin, Hakkı Sühâ, "Remzi Dede", *Erciyes*, S. 68, s.3-4 (Kayseri, Ağustos-1983, 25 Kasım 1944 tarihli *Vakit Gazetesi*'nden naklen).

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, 2.bs., İst., 1953 (İnkılâp ve Aka Yay.).

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi Katoloğu*, C.III, Ankara, 1972 (Türk Tarih Kurumu)

Haksever, Ahmet Cahit, *Son Dönem Osmanlı Mevlevilerinden Ahmet Remzi Akyürek*, Ankara, 2002 (Kültür Bakanlığı yay.).

Haksever, Ahmet Cahit, "XX. Yüzyılda Üç Mevlevi Şeyhi: Veled Çelebi, Abdülbaki Baykara, Ahmet Remzi Akyürek", *Tasavvuf*, S.XIV, s.383-415 (Ankara, 2005).

Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i evlîyâ*, I-V, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Bl., no 2305-2309; nşr. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, C.I, İst., 1990 (Seha Neşriyat).

Hüseyin Vassâf, *Remzî-nâme*, SÜSAM Uzluk Arşivi'ndeki 52 nolu *Mecmû'a*nın 19-38. sayfalarında.

İnal, İbnülemin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, İst., 1930-1942 (Türk Tarih Encümeni yay.).

Kara, Mustafa, *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar*, İstanbul, 2004 (Sir Yay.)

(İzbudak), Veled Çelebi *Hatıralarım*, İst., 1946 (Türkiye Yay.)

Karabulut, Ali Rıza, "Mevlevî Ahmed Remzi Dede [Akyürek]", *Erciyes*, S. 68, s.24-29 (Kayseri, Ağustos-1983).

Koçer, H. Mehmed Zeki, *Kayseri Uleması*, 2.bs., İst., 1983.

Köksal, M. Fatih, *Kayserili Divan Şairleri*, Kayseri, 1998 (Geçit Yay.).

Köstüklü, Nuri, *Vatan Savunmasında Mevlevihaneler*, Konya, 2005 (Çizgi Kitabevi yay.).

Köstüklü, Nuri, "Vatan Savunmasında Gönül Erleri: Mücâhidîn-i Mevleviye Alayı", *X. Millî Mevlâna Kongresi Tebliğler I*, s.213-226 (Konya, 2002).

Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa, "Hüseyin Vassâf", *DIA*, XIX, 19-20 (İst., 1999).

Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa-Kasap, İsmail, *Hüseyin Vassâf Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinden Seçmeler*, Ankara, 1999 (Akçağ Yay.).

Kutluk, İbrahim, "Mevlevîlige Dâir İki Eser", [İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi] *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.II, S.3-4, s.289-300 (İst., 1948).

Kutluk, İbrahim, "Şeyh Galib ve as-Sohbet-üs-Sâfiyye", [İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi] *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. III, S. 1-2, s. 21-47 (İst., 1948).

Küçük, Sezai, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, İst., 2003, s.59-68 (Simurg yay.)

Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Taribi*, C.I, 2.bs., Ankara, 1984 (Türk Tarih Kurumu yay.).

Mazioğlu, Hasibe, "Ahmed Remzi Akyürek [Remzi Dede]", *I. Millî Mevlâna Kongresi Tebliğler*, s.239-254 (Konya, 1986),

Mazioğlu, Hasibe, "Akyürek, Ahmed Remzi", *DIA*, II, 304-305 (İst., 1989).

Mevlânâ, Mecâlis-i seb'a, (*Mevlânâ'nın Yedi Öğüdü* adıyla) nşr. M. F. Nafiz Uzluk, (tsh. Ahmed Remzi Akyürek, trc. M. Hulûsi) İst., 1937 (Bozkurt Basimevi)

Mevlânâ, Mektâbât, (*Mevlânâ'nın Mektupları* adıyla) nşr. M. F. Nafiz Uzluk, (tsh. Ahmed Remzi Akyürek), İst., 1937 (Sebat Basimevi)

Mevlânâ, *Mesnevî*, (*The Mathnawi of Jalalu'ddin Rumi* adıyla)nşr. Reynold A.Nicholson,I-VIII, London, 1925-1940; trc. Veled İzbudak, I-VI, İst., 1942-1946.

Olgun, Tahir, *Çilehâne Mektupları*, nşr. Cemal Kurnaz-Gülgün Erişen, Ankara, 1995 (Akçağ yay.).

(Olgun), Tâhirî'l-Mevlevî, *Farsça Dîvâncı ve Tercümesi*, nşr.Yusuf Öz-Yakup Şafak, Konya, 2003 (Konya Büyükşehir Belediyesi yay.).

(Olgun), Tâhirü'l-Mevlevî, *Sâir Anıtları*, nşr. Mehmet Atalay, Erzurum, 2005.

(Olgun), Tâhirü'l-Mevlevî, *Serh-i Mesnevî*, C.I, 2.bs., İst., tsz. (s.9-16: Sâdi Aytan'ın "Tâhirü'l-Mevlevî, Hayatı ve Eserleri" başlıklı yazısı) (Şamil Yay.).

Özdamarlar, Kadir, "Ahmet Remzi Akyürek Üzerine Notlar", *Erciyes*, S. 68, s.35-39, (Kayseri, Ağustos-1983).

Remzi-nâme: Bkz. Hüseyin Vassâf

Satoğlu, Abdullah, *Kayseri Ansiklopedisi*, Ankara, 2002 (Kültür Bakanlığı yay.)

Satoğlu, Abdullah, "Kayserili Mevlevî Şeyhi Ahmed Remzi Dede", *Erciyes*, S. 68, s.19-20, (Kayseri, Ağustos-1983).

Satoğlu, Abdullah, *Kayseri Şairleri*, Ankara, 1970

Sezer, Emin. "Merhum Ahmed Remzi Dede'nin Bir Şiiri Dolayısıyla", Kubbealtı Akademi Mecmuası, Yıl 18, S. 3, s. 25-29 (İst., 1989).

Subaşı, M. İlyas, *İki Mevlevî Remzi Dede-Yaman Dede*, İst., 2005 (Nesil Yay.)

Sultan Veled, (*Farsça Divan*), *Divan-ı Sultan Veled* adıyla nşr. F. Nafiz Uzluk, (hzr. Kilisli Rifat, tsh. Ahmed Remzi Akyürek), İstanbul-Ankara, 1941. (Bozkurt-Uzluk Basımevleri)

Şafak, Yakup, "Uzluk Ailesi'nin Mevlevîlik Araştırmalarına Katkıları", *X. Millî Mevlâna Kongresi Tebliğleri II*, Konya, 2003, s.143-150 (Selçuk Ün. yay.)

Şafak, Yakup, "Uzluk Kardeşlerin Mevlevîlik ve Çelebilik Yönleri", *Tıp Tarihi Araştırmaları*, S.XIV, s.178 vd.(İst., 2006)

Şafak, Yakup, "Veled Çelebi'den Mevlevî Muhitiyle İlgili Bazı Hatıralar ve Önemli Notlar", *Yeni İpek Yolu (Konya Kitabı VI)* s.145-151 (Konya, 2003).

Şafak, Yakup, "Veled Çelebi İzbudak", *Türk Dili*, S.624, s.145-151 (Ankara, Aralık-2003).

Şentürk, A.Atilla, *Tâhirü'l-Mevlevî Hayatı Ve Eserleri*, İst., 1991 (Nehir Yay.)

Tâhirü'l-Mevlevî: Bkz. Olgun

Tatçı, Mustafa, "Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassâf Divanı", *Uluslararası Mevlâna Bilgi Söleni Bildiriler*, Ankara, 2000 s.231-269 (Kültür Bakanlığı yay.)

Tezeren, Ziver, *Ahmed Remzi Akyürek [Remzi Dede]*, İst., tsz.

Tezeren, Ziver, "Üstad Ahmed Remzi Akyürek", *Erciyes*, S. 68, s.6-15, (Kayseri, Ağustos-1983)

Uzluk, Feridun Nafiz, *Kayseri şehri İçin Hatıralar*, Ankara, 1966.

Ünver, Süheyl, "Ahmed Remzi Efendi", *Erciyes*, S. 68, s. 2-3, (Kayseri, Ağustos-1983).

Ünver, Süheyl, *Osmankâ İmparatorluğu Mevlevihaneleri ve Son Şeyhleri*, tsz.

Zamantılı, Abdülkadir, "Remziname ve Remzi Dede İçin", *Erciyes*, S. 33, s.1-6. (Kayseri, Şubat-1981)

Zamantılı, Abdülkadir, "Yine Remzi Dede", *Erciyes*, S. 68, s. 21-23, (Kayseri, Ağustos-1983).

GİRİŞ

HÜSEYİN VASSÂF VE REMZÎ-NÂME

a) Hayatı

Son devrin önemli biyografi yazarlarından mutasavvîf, âlim ve şair Hüseyin Vassaf, 1872'de İstanbul'da doğmuştur. Buradaki ilk ve orta tahsilinden sonra Mülkiye Mektebi'ne devam ederken babasının vefati üzerine mecbûren okulu terk ederek 1892'de Rüsûmat (Gümrük) İdaresi evrak kaleminde memurluğa başlamıştır.

Daima bir ilim ve irfan taliplisi olarak camilerde özel hocaların derslerine devam etmiş, aynı zamanda muhtelif semtlerde bulunan tekkelere, tarikat erbabının sohbetlerine katılmıştır. 1896'da ilk olarak Şabaniyye-Bekriyye şeyhi Mehmed Sultan Efendi'ye intisap etmiş, bu zatin vefatından sonra Kasımpaşa'daki Uşşâkî şeyhi Hâfız Mustafa Hilmi Efendi'den manevî eğitimini tamamlayarak icâzet almıştır. Kendi ifadesine göre aynı zamanda manen "Gülşenî" ve "Müştâkî"dir. Ömrünün son yıllarda Kasımpaşa'daki Uşşâkî Tekkesi postnişinliğine getirilmiştir. (1925) Bilindiği üzere Uşşâkilik ve Gülşenilik, Halvetîliğin kollarındandır;¹ bazlarına göre Halvetîliğin Mevlevîlikle de ilişkisi vardır.²

¹ Kara, *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.87-90.

² Gölpinarlı, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 317-319.

Diğer taraftan memuriyet hayatına Rüsûmat İdaresi mektûbî kaleminde devam eden Hüseyin Vassaf, mühimme mümeyyizi olup Karadeniz gümrüklerini teftişle görevlendirildi. Bilâhare Galata emtia-i dâhiliye, maden kömürü, müskirat ve zahîre; Sirkeci merkezi rüsûmat müdürüklere; son olarak da İstanbul rüsûmat başmüdürlüğüne tayin edildi. 19 Aralık 1922 tarihinde kendi isteğiyle emekli oldu. 21 Ekim 1929'da vefat etti. Vasiyetine uyularak Rumelihisarı Kabristanı'na defnedildi.³

Hüseyin Vassaf, memuriyet ve emeklilik hayatında birçok yerler gezmiş, gittiği yerlerdeki mutasavvif şahsiyetlerle bizzat görüşmüştü, vefat etmiş olanlar hakkında ise bilgiler toplamış; tekke ve türbeleri incelemiştir.

Son Asır Türk Şairleri'ndeki biyografisinde, onun ilim ve edebiyat yolundaki yetişmesinde birkaç kişinin önemli etkisinden bahsedilir. Bunlar, gençliğinde kendilerinden dersler aldığı Mevlâvî Mehmed Es'ad Dede, fâzıl ve şair Trabzonlu Hüsnü Efendi, şiirle iştigaline vesile olan Mehmed Besim Efendi ve uzun yıllar arkadaşlık yaptığı İbnülemin'dir.⁴

b) Kişiliği

Hüseyin Vassaf, şahsiyeti, ahlaklı, fedakârlığı, çalışkanlığı ve malûmatı ile çevresindeki insanların sayısını kazanmış örnek kişilerden birisidir. Onun hakkında yazılınlardan bir demet sunmak, konumuzu aydınlatmak için yeterli olacaktır.

Kendisiyle hukukunun, "neredeyse doğduğu günden beri" olduğunu ifade eden İbnülemin, kadîm ve vefakâr dostu hakkında şunları söyler: "Hüseyin Vassaf merhum, çocukluğundan beri kemâl-i salâh ve takvâ ile

³ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1958; Kurnaz-Tatçı, "Hüseyin Vassaf", s.18.

⁴ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1957-1961.

mevsûf, emsâli nâdir bir merd-i kâmil ve ehl-i hakîkat ve tarîkat, bir âşık-ı sâdîk idi. Mehâsin-i ahlâkin mücessem nümunesi idi. Fart-i tevâzu, sehâ ve mûrûvvet, hayra delâlet, muhtâcîne muâvenet, sîdk ve istikâmet, namus ve iffet, bilmediğini öğrenmeye gayret, ilme ve ehlîne hürmet, hüsn-i hâl ashâbına fedakârane hizmet, ibâdüllâha şefkat, onun şîâr-ı mahsûsu idi."⁵

Tâhirü'l-Mevlevî, yakın dostu olan⁶ Hüseyin Vassâf hakkında şöyle der: "Hüseyin Vassâf Bey: İstanbullu olup tahsilini bitirdikten sonra Rüsûmat'a girmiştir ve İstanbul Rüsûmat Başmüdürlüğünde kadar çıkmıştı. Înkîlâbî müteâkib, arzusuyla tekâud eyledi. Tasallüb-i şerâyîn hastalığından 20 Teşrin-iânî (929)'da ve Arnavutköy'ündeki evinde vefat etti. Rumelihisarı Kabristanı'na defn olundu.

Merhûm hakîkaten asfiyâ-yı ümmetten idi. Dervîşliği dolayısıyla tevâzuu ve hüsn-i ahlâkı gibta edilecek bir dereceye varmıştır. Evliyâullâh menâkibâna dâir *Sefînetü'l-evlîyâ* ünvanlı ve beş ciltlik bir eser vücûda getirmiştir. İntikâli tarihi:

Ber muktezâ-yı hikmet-i takdîr-i Kibriyâ
Bir ârifin hayatı demi buldu intihâ

Mîr-i Hüseyin-meşreb ü Vassâf-i ehl-i Hak
Kıldı cihân-ı kurb-i ilâhiye i'tilâ

Olmuş idi hayatı onun halka nef-i mahz
Hulk-i Hudâ olurdu cemâlînde rûşenâ

Yapmışdı bir *Sefîne* velîler rukûbuna
Kendi idi o keşti-i Hak üzre nâ-hudâ

Girdâba hiç düşürmedi fûlk-i vücûdunu
Daldi muhît-i Zât'a olup vahdet-âşinâ

⁵ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1958-1959.

⁶ Şentürk, *Tâhirü'l-Mevlevî Hayatı ve Eserleri*, s.47.

Her ân u lahza şâ'saa-i mihr-i vasl ile
Bulsun revân-i pâk ü musaffâsi incilâ

Cıkdı semâ-yı sâbi'a gül-bâng-i mâtemi
Vardı Cenâb-ı Hazret'e Vassâf-ı evliyâ⁷

Hüseyin Vassâfı, 17.12.1928 tarihli bir mektubunda,⁸ "Keşfi-i sâfiyyet ve muhabbetin mellâhi ve gavvâsân-ı deryâ-yı ırfanın meddâhi" diye öven Ahmed Remzi Dede, O'nun "Zümre-i aşk u muhabbet geldi geçti fevc fevc" ve "Mevlevîler gönlümü cezb ettiler" misralarıyla başlayan manzûmelerini taştıf etmiştir.⁹ Dede'nin *Dîvân*'ında (s. 203-204),

Terk-i nâm u şân edip şöhret-şîâr oldum yine
Nâgehân âlûde-i nâmûs u âr oldum yine
beytiyle başlayan gazelinin son beyti şöyledir:
Ârifân beziminde Remzi himmet-i Vassâf ile
Arz-ı şükûrân eyledim hâtır-güzâr oldum yine
Bu gazel, Âsaf Hâlet Çelebi'nin (öl.1958) "Nâle-i neyle bugün pek bî-karâr oldum yine" misraıyla başlayan gazeline naziredir. Hüseyin Vassaf da bu gazele, "Mübtelâ-yı hicr-i yârim nâlekâr oldum yine" misraıyla başlayan bir nazire yazmıştır.¹⁰ Ayrıca *Dîvân*'da bu gazele yazılmış bir de taştıf vardır ve orada şu not

⁷ Tâhirü'l-Mevlevî, *Şâir Anıtları*, s.30-31. Bu şiir İnal'ın *Son Asır Türk Şairleri*'nde (s.1958) de vardır; orada bazı kelimeler farklıdır ve mücevher tarih olduğu bildirilmiştir.

⁸ Ahmed Remzi Efendi'nin F. Nâfir Uzluk'a yazdığı söz konusu mektuplar hâlen SÜSAM Uzluk Arşivi'nde bulunmaktadır. Dede'nin, tarikatlerin kapandığı tarihten sonraki hayatını çeşitli yönlerden aydınlatan bu kıymetli mektuplar, onun bazı risâleleriyle birlikte tarafımızdan neşre hazırlanmaktadır. (Arşiv hakkında bilgi için bkz. X. Millî Mevlâna Kongresi-Tebliğler II/Prof. Dr. F. Nâfir Uzluk Armağanı, Konya, 2003)

⁹ *Dîvân*, s.132, 133.

¹⁰ Bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s. 1960.

bulunmaktadır: "Ahmed Remzi Dede'nin Hüseyin Vassaf Bey'e yazdığı 16 Rebîü's-sânî 1347 (2.10.1928) tarihli mektuptan."¹¹

A.Remzi Efendi, *Sefîne-i evliyâ* için şu tarih manzûmesini yazmıştır:

Süren keşfi-i akli bahr-i fikre derk eder elbet
Telâtûm-hîz-i dünyâda eser merdin bekâsîdir

Cenâb-ı Hâcî Vassâf-ı hakâyik-dân u deryâ-dil
Ricâl-i Halvetî'nin mefharı şîrîn-likâsîdir

Olup gavvâs-ı ma'nâ yirmi üç yıl sarf-ı himmetle
Getirdi bir eser cevherlerin en müntekâsîdir

Seni irşâd için kâfi oku ahvâl-i ebrârı
Gerek aşk u kemâlatı gerek zûhd ü tükâsîdir

Cıkardı bahr-i dilden Mevlâvî Remzî de bir târih
Efendi al *Sefîne* evliyânın mültekâsîdir¹²

c) Eserleri ve Biyografi Yazarlığı

Vassaf, *Sefîne-i evliyâ*'nın son cildinde 30 adet eserinin adını söyle zikretmektedir: 1. *Sefîne-i evliyâ-ya ibrâr* (*Şerb-i esmâr-i esrâr*), 2. *Râhu'l-beyân'dan Yâsîn-i şerîf tercümesi*, 3. *Gül-deste-i hakîkat*, 4. *Kitâbu'l-külliyyât*, 5. *Hâtira-i Hicâzîye*, 6. *Ravza-i sâdâttan bir şemme*, 7. *Bursa hâtırası*, 8. *Tertîb-i cedîd coğrafyâ-ya umûmî*, 9. *Hulâsa-i coğrafyâ*, 10. *Müntehabât-ı ezhâr-i ırfan*, 11. *Dîvân*, 12. *Gülzâr-i aşk*, 13. *Vesîletü'n-neçât*, 14. *Murâselât*, 15. *Bursalı Mehmed Tâbir Bey*, 16. *Mevlevî Mehmed Es'ad Dede*, 17. *Risâle-i Hayriyye*, 18. *Risâle-i Şevkiyye*, 19. *Risâle-i Müştâkiyye*, 20. *Risâle-i Salâhiyye*,

¹¹ *Dîvân*, s.119.

¹² *Dîvân*, s.259-260. Hüseyin Vassaf hakkında Suûdü'l-Mevlevî, Halîl Nihâd ve Mehmed Besim Beylerin yazdıkları tarih manzûmeleri için bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s. 1958, 1961-1962.

21. *Vâkiât*, 22. *Tevfîk-nâme*, 23. *Kemâlü'l-Kemâl*, 24. *Remzî-nâme*, 25. *Mirâtü'l-Kemâl*, 26. *Feyzü'l-Kemâl*, 27. *Sûriye'de bir cevelân*, 28. *Kemâl-nâme-i Şeyh Hakkî*, 29. *Lücec-i asrı şerh-i kelâm-i Misri*, 30. *Gülzâr-i şâdi der beyân-i menâkib-i Emîn-i Tokadî*.

Bunlardan *Hulâsa-i coğrafîâ*, *Müntehabât-i ezhâr-i irfân* ve *Vesileti'n-neçât* basılmıştır.¹³ “Ayrıca *Mahfel*, *Sırat-i Müstakîm*, *Cerîde-i Sûfiyye* gibi dergilerde şiir ve makaleleri yayımlanmıştır.”¹⁴ Eserleri çoğunlukla neşredilmemiş olduğundan kendisi, geniş kitlelerce tanınmamıştır. Harf inkılâbinden önce eserlerinin bir kısmının basımı için gayret göstermişse de bu arzusu gerçekleşmemiştir.¹⁵

Hüseyin Vassaf Bey'in en önemli ve en muhtevalı eseri, 23 senede ikmâl ettiği 5 ciltlik *Sefîne-i evliyâ*'sıdır. İçinde, çoğu Anadolu'da yaşamış iki bin dolayında mutasavvîfin hayatı yer almıştır. “O, İbnülemin'in *Son Asır Türk Şairleri*'nde yaptığı çalışmanın benzerini, mutasavvîf şâhsiyetler konusunda gerçekleştirmiştir.”¹⁶ “Geniş çaplı bir sâfîler ansiklopedisi olan eserin bir diğer özelliği de tercüme-i halleri zikredilen şâhsiyetlerin eserlerinin belirtilmiş, şayet şair iseler şîrlerinden örnekler verilmiş olmasıdır.”¹⁷ Yazar, eserini 15 Şubat 1318 (28 Şubat 1903)'te Sahaflar'da eline geçen *Esmâr-i esrâr*'ı şerh etmek maksadıyla yazmaya başlamış, 25 Safer 1342 (7 Ekim 1923) tarihinde müsveddesini tamamlamış, 12 Cumâde'l-ülâ 1343 (8 Aralık 1924)'te de temize çekmiştir.

Bilindiği üzere Türk edebiyatında önemli bir yere ve geleneğe sahip bulunan biyografi yazarlığı, XX. asırda da önemini korumuştur. Yüzyılın başlarında, öncülüğu İbnülemin Mahmud Kemal tarafından yapılan ve M. Zeki

Pakalın, Sadettin Nûzhet Ergun, Nâîl Tuman, İbrahim Alaaddin Gövsa gibi birçok yazar tarafından temsil edilen bu kuşak arasındaki mühim isimlerden biri de Hüseyin Vassaf'tır. Biyografi yazarlığı, özellikle XX. yüzyılın ilk yarısında o denli ilgi görmüştür ki İhsan Mahvî, Tâhirü'l-Mevlevî, Ali Emîrî, Sâdîk Vicdânî gibi kişiler dahi küçük çaplı da olsa bu alanda eser vermek istemişlerdir.¹⁸

Ahmed Remzi Dede de gerek aranan ve saygı duyulan şâhsiyeti, gerekse geniş malûmatı ve çevresi ile İbnülemin, Hüseyin Vassaf, Sadreddin Nûzhet gibi biyografi yazarlarının ilgi odağı olmuştur. Nitekim bu şâhsıslar, eserlerinde muhtelif vesilelerle Ahmed Remzi Dede'den bahsetmektedirler. Dede'nin, elindeki bilgi ve belgeleri hiç esirgemeden söz konusu zatlara verdiği anlaşılmaktadır. Hatta kanaatimce o, *Kayseri Şairleri* adlı eserini, kısmen de olsa bu akımın etkisiyle kaleme almıştır.

Hüseyin Vassaf'ın diğer çalışmaları arasında da biyografiler önemli bir mevki işgal eder. Eserlerinden 12 tanesi çeşitli kişilerin -bilhassa mutasavvîf şâhsiyetlerin- hal tercümelerini müstakîl olarak iktiva etmektedir. Söz konusu şâhsıslar şunlardır: Şeyh Şuayb Şerefeddin Efendi (14 nolu eser), Bursali Mehmed Tâhir (15), Mehmed Es'ad Dede (16), Yahya Efendi Dergâhi şeyhi Hasan Hayri Efendi (17), Mustafa Şevki Efendi (18), Kâdirî şeyhi Müştak Baba ve oğlu Edhem Baba (19), Abdullah Salâhaddîn-i Uşşâkî (20), Seyyid Ahmed Tevfik Bey (22), İbnülemin Mahmud Kemal (23), Ahmed Remzi Dede (24), Bursali İsmail Hakkî Hazretleri (28), Mehmed Emin Tokadî (30).

d) Mevlevîlerle İlişkisi

Çalışmamızı konu olan *Remzî-nâme* de böyle büyük gayretin ve birikimin bir halkasıdır. Yazarın birçok tasavvufî muhitle dostluğu bulunduğu gibi Mevlevîlere karşı da özel bir ilgi ve sevgisi vardır. Zaten o, Hz.

¹³ Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i evliyâ*, I, 13-15. (Mukaddime)

¹⁴ Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa, “Hüseyin Vassâf”, s.19.

¹⁵ Tatçı, “Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassâf Divanı”, s.232-235.

¹⁶ Tatçı, “Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassâf Divanı”, s.232.

¹⁷ Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i evliyâ*, I, 19. (Mukaddime)

¹⁸ Bkz. Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s. 445 vd.

Mevlâna'ya gönülden bağlı olan ve kendisi hakkında şiirler yazarak samimi duygularını ve bağlılığını dile getiren bir gönül adamıdır. Bu hususları, *Sefîne-i evlîyâ*'nın birinci cildindeki "Mevleviyye" fashında görmek mümkündür.

Hocası Mehmed Es'ad Dede başta olmak üzere bilhassa akranı bulunan Tâhirü'l-mevlevî, Ahmed Remzi Dede, Abdülbaki Dede, Suûdî'l-Mevlevî gibi edip ve fazıl kimselerle yakın ilişkisi olduğu, eserlerinden anlaşılmaktadır. Nitekim bir vefa örneği olarak bu zatlardan üçünün (Mehmed Es'ad Dede, Ahmed Remzi Dede ve Tâhirü'l-mevlevî) hal tercümelerini *Sefîne-i evlîyâ*ya almıştır.¹⁹ Ayrıca müstakil olarak *Es'ad-nâme* ve *Remzî-nâme* adlı risâleleri de yazmıştır.

Zaten o, "Hâce-i irfânîm" diye andığı ve "Kalbime genç yaşımda tohm-ı tasavvuf ve aşkı eken" dediği Selânikli mesnevîhan Mehmed Es'ad Dede'nin derslerine senelerce devam ederek *Mesnevî*, *Bostân*, *Gülşen-i râz* gibi tasavvufî eserleri okumuş; aralarında büyük bir sevgi bağlı olmuştu.²⁰

"Eazz-i yârânîm", "Nûr-i aynîm" diye andığı Tâhirü'l-Mevlevî hakkında ise *Dîvân*'ındaki beyitler ona karşı hislerinin en açık ifadesidir.²¹

Ahmed Remzi Dede hakkındaki duygusal düşüncelerini de en güzel şekilde *Remzî-nâme*'de dile getirmiştir. Örnek olmak üzere şu pasajı verebiliriz:

¹⁹ Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i evlîyâ*, I, 329-342 (Matbû); V, 240-246 (Yazma).

²⁰ Bkz. Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i evlîyâ*, I, 9, 329, 332; Tatçı, "Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassaf Divanı", s.232, 233. (Mehmed Es'ad Dede, Tâhirü'l-Mevlevî'nin de hocasıdır; *Mesnevî* icâzetini ondan almıştır. Bkz. Şentürk, *Tâhirü'l-Mevlevî Hayatı ve Eserleri*, s.7-8.)

²¹ Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i evlîyâ*, I, 332 vd.; Tatçı, "Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassaf Divanı", s.256-257; Şentürk, *Tâhirü'l-Mevlevî Hayatı ve Eserleri*, s.47; ayrıca bzk. *Remzî-nâme*'nin mukaddimesi.

"Remzî Dede Hazretleri, mâ bihi'l-iftihârimiz olan bir zât-ı âli-kadrrdir. İlm-i zâhirle ilm-i bâtinî, bi'n-netice kâl ile hâli nefس-i nefisinde cem' eylemiş, hakîkât-i insâniyyenin ne olduğunu bilmış, sırr-i tevhîde ermış bir mûrsid-i hak-bîndir. Pîr-i ehl-i yakîndir. Gûlzâr-i mevlevîde bir gûl, bûstân-ı aşk u muhabbetté bir bûlbûldür. Harekât u sekenâtında mekânet, ahlâk-ı fâzilasında metânet olup doğru sözlü, temiz özlü, güzel sözlü, nur yüzlü, reh-nûmâ-yı tarîkattır. Avâm ile avâm, havâs ile havâstır. Kudret ve kemâlât-ı ilmiyyesi kendisini her türlü mehâsin-i ahlâk ile mütemeyyiz kilmiş; kibr ü ucb, gurûr-ı nefşânî müşârun ileyhin semtine uğramamıştır. Edeb ve ma'rifetin timsâli, meslek-i ehlü'llâhîn bir şâhid-i zî-bâlidir. Serâir-i ma'nâyi ârif, hakâyık-ı tevhîde vâkif bir şeyh-i kerîmü'l-haslettir. Muhammediyyü'l-meşreb, sünniyyü'l-mezhebdir. Nûr-ı ayn-ı usşâk ve şöhret-gîr-i âfâk olan Pîr-i dest-gîrimiz Hazret-i Mevlânâ min külli'l-vücûh evlânâ Efendimiz tam ma'nâsiyla âşık ve gûlşen-serây-ı saâdetinde bir bende-i sâdiktir." (s.20)

Remzî-nâme'de, doğrudan veya dolaylı olarak bahsi geçen ve çoğu yazarın çağdaşı olan Mevlevîlik müntesibi isimler şunlardır: Abdülbaki Dede, Abdülhalim Çelebi-i Sânî, Abdülvâhid Çelebi, Ahmed Remzi Dede, Emin Hâkî, Ferruh Çelebi, Mehmed Celâleddin Dede, Mehmed Es'ad Dede, Mehmed Nâzım Paşa, Nu'man Dede, Suûdî'l-Mevlevî, Tâhirü'l-Mevlevî, Tokadızâde Şekîb, Üsküdarlı Tal'at. Bu zatlар hakkında dipnotlarda kısaca bilgi verilecektir.

f) *Remzî-nâme*

Yukarıda belirtildiği üzere eser, Hüseyin Vassaf'ın son devir mevlevîlik âleminin ünlü sîmâsı, Üsküdar Mevlevîhânesi son postnîşini Ahmed Remzi Akyürek (1872-1944) hakkında kaleme aldığı küçük bir risâledir.

Gerek Ahmed Remzi Dede'nin -aşağıda degeneceğimiz- bazı mektuplarından, gerekse eserin

nüshalarındaki kayıtlardan elde ettiğimiz bilgilere göre *Remzi-nâme*'nin yazımına 1923 yılı ortalarında başlanmış;²² ilk olarak *Sefîne-i evlîyâ*'nın içine dercedilen risâle, daha sonra müstakil bir eser haline getirilmiştir. Nitekim aşağıda değinileceği üzere eserin, Mehmet Çayırdağ tarafından *Eriyes* dergisinin 25. (s.4-8) ve 26. (s.2-4) sayılarında neşredilen nüshasında, giriş kısmının sonunda 15 Cemâziye'l-evvel 1343 (12.12.1924), metnin sonunda ise 16 Cemâziye'l-evvel 1343/Kânûn-i sâni 1340 tarihi bulunmaktadır.²³ Zikredilen tarihte Ahmed Remzi Dede, Üsküdar Mevlevîhânesi şeyhidir.

Eser, *Remzi-nâme* hâlinde Ahmed Remzi Efendi'ye 1928 sonlarında takdim edilmiştir. Zira Ahmed Remzi Dede, 1919-1924 yıllarındaki tip tahsili sırasında Üsküdar Mevlevîhânesi'nde kalıp kendisinden feyz alan ve o zamanlar Mevlevîhâne'de zemâzenbaşı ve duâgû olarak görev yapan ünlü tip tarihçimiz Feridun Nâfîz Uzluk Bey'e²⁴ yazdığı 17 Kânûn-i evvel 1928 tarihli mektubunda konuya ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Keşti-i sâfiyyet ve muhabbetin mellâhi ve gavvâsân-i deryâ-yi ırfanın meddâhi Hacı Vassâf Bey, *Sefîne-i Evlîyâ*sına bizi de almak istemiş, fakîr kenâregîr oldukça o ısrar ederek Üsküdar sahilhânesine gelip gitmişti. Nihâyet âsâr-ı münteşire-i dervîşânemizden, bizi bilen yârân-ı bâ-safâdan birtakım şeyler toplamış, bir tercüme-i hâl yazmış getirmiştir. Mecbûrî İslâh ederek iâde etmiştim.

Mûmâ ileyh, *Sefîne*'sına bizi de rabbettilken sonra bir de *Remzi-nâme* yazmış. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal Bey de Hacı Vassâf Bey'den alarak *Kemâlü's-suârâ*sına tercüme-i hâl-i fakîrânemi derc etmiş. Bu kadar kâfidir.

²² Bkz. *Remzi-nâme*, SÜSAM nüshası, s.21.

²³ Ahmed Remzi Dede'nin aşağıda bahsedilecek mecmuasındaki *Remzi-nâme* nüshasında ise telif tarihi yoktur.

²⁴ Bkz. Şafak, "Uzluk Kardeşlerin Mevlevîlik ve Çelebilik Yönleri", s.178 vd.

İsterseniz *Remzi-nâme*'nin bir sûretini yazar ırsâl ederim. Fotograf da gönderilir.”

Hüseyin Vassaf Bey'in de *Remzi-nâme*'nin mukaddimesinde bildirdiğine göre -ki bu bilgiler, mektupta anlatılanların aynısıdır- kendisi, mutasavvıfların biyografilerini içeren *Sefîne-i evlîyâ* isimli 5 ciltlik eserine, Ahmed Remzi Dede'yi de dâhil etmek istemiş ve müteaddit defalar kendisine baş vurmuş; fakat o, tevâzuu sebebiyle bundan ısrarla kaçınmış; bunun üzerine Vassaf -başa Dede'nin can dostu ve gençlik arkadaşı ünlü mesnevîhan Tâhirî'l-Mevlevî (1877-1951) olmak üzere kendisini tanıyanlardan bilgiler derleyerek bu risâleyi yazmış ve tashih etmesi için Dede'ye bırakmış; o da çaresiz notları okuyup gerekli düzeltmeleri yapmıştır. Yine mukaddimedeki Vassaf, bu eseri hem *Sefîne-i evlîyâ*ya derc edeceğini, hem de müstakil bir risâle olarak değerlendireceğini belirtmiştir.

Ahmed Remzi Dede hakkında ilk ağızdan bilgileri taşıyan bu kıymetli eser, onunla ilgili çalışmalarla da esas olmuştur. Nitekim Dede'nin *Dîvân*'ını, yeni harflere aktarıp *Ahmed Remzi Akyürek ve Şiirleri* adıyla neşreden Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu, adlı bu eserin giriş bölümünde *Remzi-nâme*deki bilgileri özetlemiştir; bunlara kendi tespitlerini ve değerlendirmelerini de eklemiştir. O, gerek Ahmed Remzi Dede'yle ilgili tebliğinde,²⁵ gerekse *Dîvân*'ın mukaddimesinde (s.1) *Remzi-nâme* için, "Remzi Dede hakkında yazılmış bu önemli yazma eserin kimin elinde olduğu belli değildir. Vaktiyle ailesi tarafından yaptırılmış olan fotokopi elimizdedir" demektedir. Tabiatıyla söz konusu tebliğin ve *Dîvân*'ın yayınlanmasından sonra Ahmed Remzi Akyürek hakkında yapılan çalışmalarda bu tespit, çoğu zaman tekrarlanmaktadır.²⁶

²⁵ "Ahmed Remzi Akyürek", *I. Millî Mevlâna Kongresi- Tebliğler*, Konya, 1986, s. 239 (Selçuk Ün. Yay.)

²⁶ Örnek olarak bkz. Mustafa Aslan, "Ahmet Remzi Dede'nin Şiirlerinde Mevlâna ve Mevlevîlik", *IX. Millî Mevlâna Kongresi*, Konya,

Bizim tesbit edebildiğimiz *Remzî-nâme* nüshaları şunlardır:

1. Yukarıda ifade edildiği üzere *Remzî-nâme*'nin ilk şekli, *Sefîne-i evlîyâ*'nın içindedir. Bu eserin müellif hattı nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, no: 2305-2309'da kayıtlıdır²⁷ ve söz konusu biyografi, eserin V. cildinin 240-246. sayfalarında yer almaktadır. Sayın Mazioğlu, *Dîvân*'ın bibliyografya kısmında *Sefîne-i evlîyâ*'nın yazma nüshasını zikrettiği halde eserin giriş kısmında bu hususta bir şey söylememektedir. Zîver Tezeren de *Erciyes* dergisinin Ahmed Remzi Dede özel sayısında *Remzî-nâme*'nin *Sefîne-i evlîyâ* içindeki sayfa numarasını 240-249(?) olarak vermiştir.²⁸

2. Zîver Tezeren, aynı yerde (s.7) *Remzî-nâme*'nin, Dede'nin ortanca kızı Lütfiye Cingillioglu'daki (öl. 4.11.1982) ikinci defterde (s.51-80) bulunan nüshasından da söz etmektedir. Buna göre bu nüsha, *Remzî-nâme*'nin muhtemelen asılidan yapılmış bir kopyasıdır. Fotokopisinden söz edilen nüshanın bu kopyaya ait olabileceği hatırlığa gelmekte ise de *Dîvân*'ın giriş kısmındaki *Remzî-nâme*'ye ait olarak verilen sayfa numaraları farklıdır.

3. Yukarıda debynildiği üzere *Remzî-nâme*'nin metni, Mehmet Çayırdağ tarafından yeni harflere çevrilerek *Erciyes* dergisinde yayınlanmıştır.²⁹ Pek çok okuma hatalarıyla ve muhtelif yerler atlanarak neşredilmiş olan bu metnin kaynağı ve mâhiyeti hakkında nâşir, maalesef hiçbir bilgi vermemektedir. Belki de bu

sebeplerden Sayın Mazioğlu, mezkûr tebliğinde ve eserinde *Remzî-nâme*'nin bu neşrinden söz etmemiştir.³⁰

Sayın Çayırdağ'ın neşrettiği nüshanın sonunda (S.26, s.3), SÜSAM nühasında bulunmayan şu manzûme ve ibâre vardır:

“Tarih-i hitâm-i Remzi-name:

Tamam eyledim bu Remzi-nameyi ihsan-ı Mevlâ'dır
Gelip bir bende-i mollay-ı Rum târihin yazdı

Fiyuz-name Remzi-name'ye tarih-i garrâdîr

Hatimesin El-fakir Hüseyin Vassaf Gûlsen-i Uşşâkî el-Halveti 16 Cemaziyyel evvel 1343, Kanun-ı Sanî 1340
Yövm Cumartesi Müsevvidi Müşâvir cihan”

Bir mîsrâının eksik olduğu anlaşılan manzûmenin ve sondaki ibarenin doğru okunuşu şöyle olmalıdır:

“Tâmâm ettim bu Remzî-nâme'yi ihsân-ı Mevlâdîr

Gelip bir bende-i Mollâ-ı Rûm târihini yazdı

Fûyûz-i nâme Remzî-nâme'ye târîh-i garrâdîr

Yevm-i Cuma ertesi, Müsevvidi: Müşâvir-i Cihân”

Zikredilen târihin milâdi karşılığı, 13 Aralık 1924'tür.

Ahmed Remzi Efendi, Feridun Nâfir Uzluk'a yazdığı 31.1.1929 tarihli mektubunda şunları söyler: “*Remzî-nâme*'yi, Kütüphâne'ye müdâvîm, İrfan'ın başka tarzında, kendine müşâvir-i cihân ünvânını takan bir safâile yazdırıldım. Fakir, kâfi miktarda kâğıt vermiştim; kifâyet etmez fikriyle aralığa kâğıt ilâve etmiş ve ale'l-acâib dikmiş. Her ne ise maksûd hâsîl oldu demektir. Sebeb-i te'hîr, Konya'dan emin bir zat gelirse ona tevdî edeyim demiştim; kimseyi bulamadım.”³¹

O halde kendisine “Müşâvir-i Cihân” lakabını takan şahsa istinsah ettirilerek Uzluk'a gönderilmiş *Remzî-nâme*, Mehmet Çayırdağ'ın neşrettiği nüsha

²⁷ 1998, s.223; Mustafa Tatçı, “Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassâf Divâni”, s.234; Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.277 (Sayın Küçük, bu konuda ihtiyatlı bir ifâde kullanmıştır.)

²⁸ Süleymaniye Kütüphânesi'ndeki yazmanın bir kopyası da İslâm Araştırmaları Merkezi, nr.1999'da bulunmaktadır.

²⁹ Krş. *Erciyes*, S. 68, s. 6 (Kayseri, Ağustos-1983).

³⁰ *Erciyes*, S. 25, s. 4-8; S. 26, s. 2-4. (Kayseri, tsz); ayrıca bkz. Abdulkadir Zamantılı, “Remziname ve Remzi Dede İçin”, s.1-6.

³¹ *Erciyes* dergisinin mezkûr özel sayısında (s.38) ve 33. sayısında (s.1-6) da Mehmet Çayırdağ'ın çalışmasından bahsedilmektedir.

³² Mektupta sözü edilen kişi, Dede'nin mektuplarında bahsi geçen Deli İrfan'dır. Matbû eserleri bulunan ve zamanında öğretmenlik yapmış olan Mevlâna aşığı bu şahsin vefatıyla ilgili olarak *Dîvân*'da bir tarih manzûmesi de vardır. (s.269-270)

olmalıdır. Zaten bu nüshanın baş tarafındaki mukaddimenin de F.Nafiz Bey'in kaleminden çıktıgı anlaşılmaktadır.

4. Son olarak SÜSAM Uzluk Arşivi, nr. 52'de kayıtlı, Ahmed Remzi Dede hattıyla yazılmış mecmuanın 19-38. sayfaları arasında *Remzî-nâme*'nin bir kopyası bulunmaktadır. Eser, kahverengi meşin cilt içinde 290 sayfa olup 19.5X14 (16X11.5) ebadındadır. Muhtelif satırlıdır ve rikayla yazılmıştır. Telif ve istinsah tarihi yoksa da bazı yerlerde tarih zikredilmiştir. Yer yer boş sayfaları bulunan eser, çeşitli risâleler ve alıntılardan meydana gelmiştir.

Metnini yeni harflere aktararak sunacağımız *Remzî-nâme*, SÜSAM'daki nüsha esas alınıp *Sefîne-i evlîyâ*'daki ilgili bölüm ile mukayese edilerek meydana getirilmiştir. Gerekli görülen izahlar ve tercümeler dipnotlarda verilmiş; ayrıca sayın Çayırdağ'ın neşrettiği metinle de karşılaştırılmıştır. Zorunlu gördüğümüz ilâveler normal parantez içinde verilmiş, metnin aslında konu başlıklarını olmadığı halde, kolaylık olması düşüncesiyle tarafımızdan uygun başlıklar konulmuştur. Bir yerde de zarûreten bir paragrafin yeri değiştirilmiştir.

İlmî usullere uyularak hazırlanan bu çalışmaya Ahmed Remzi Dede hakkındaki en önemli kaynak, özellikle Uzluk Arşivi'nden elde edilen yeni bilgilerle ve yazma nüshasının süretyile ilim âlemine sunulmuş olmaktadır.

REMZÎ-NÂME

(MUKADDİME)

*Bilinmez kıymeti rüşen-dilânın vakt-i feyzinde
Güneş tâ batmadıkça zulmet-i leyîl âşikâr olmaz*

Bu mübârek sözün kâilini bilmiyorum; fakat söyleyen, hakîkatde Hak'tır.¹ İnsanlar, içlerinde zuhûr eden erbâb-ı kemâlin kıymetini bi-hakkın takdir edemiyorlar. Sonradan âsâr-ı kemâline muttalî' olunca izhâr-ı telehhüfle, "Vaktinde enfâs-ı kudsiyyesinden istifâde edemedik" diye müteessir olurlar. Maa hâzâ insân-ı kâmili görmek, esâsen istî'dâda bağlıdır. Çok kimseler, velî denilince gözleri sürmeli, yeşil cübbeli, büyükleri dibinden kesik, imâmesinin ucu sarkık, sarı dağınik, sarı pâ-pûşlu, elde asâ, dilde etvârda riyâ, dudaklar kipirdar bir adamı der-hâl aklına getirir. Halbuki evliyâ'u'llâh, ahfiyâ'u'llâhtır. Sûret-perestân, riyâkârân ise adüvvu'llâhtır. "Bî-tavakkuf cân atıp cânân-ı aşka gelmeli."

Ba'de edâî mâ vecebe aleynâ,²
Müncezîb oldu gönü'l Hazret-i Remzî Dede'ye

Bu eserin nâmina *Remzî-nâme* denilmesi, Üsküdar Mevlevî-hânesi şeyhi, ârif-i esrâr-ı *Mesnevî*, sâlik-i tarîk-i mevlevî, mûrsid-i dil-âgâh, es-Seyyid Ahmed Remzî Dede Efendi Hazretleri'nin tercüme-i hâllerine mahsûs olmasından kinâyedir.

¹ Bu ifadenin, "Sana gelen iyilik Allah'tandır; sana gelen kötülük ise nefsindendir" (Nisâ, 79) âyetinden mülhem olduğunu düşünüyorum.

² Manası: "Üzerimize vâcip olanı edâdan sonra"

*Hikmet-âmûz-i safâ oldu bu Remzî-nâme
Reh-i zulmetde ziyâ oldu bu Remzî-nâme
Oku dikkatle anı râh-i sedâdi öğren
Âşika neş-e-fezâ oldu bu Remzî-nâme*

[s.20] Remzî Dede Hazretleri, mâ bihi'l-iftihârimiz olan bir zât-i âlî-kadrdır. İlml-i zâhirle ilm-i bâtinî, bi'n-netice kâl ile hâli nefsinde cem'eylemiş, hakîkât-i insâniyyenin ne olduğunu bilmış, sîrr-i tevhîde ermiş bir mûrşid-i hak-bîndir. Pîr-i ehl-i yakîndir. Gûlzâr-ı mevlevîde bir gûl, bûstân-ı aşk u muhabbette bir bûlbüldür. Harekât u sekenâtında mekânet, ahlâk-ı fazilasında metânet olup doğru sözlü, temiz özlü, güzel sözlü, nur yüzlü, reh-nûmâ-yi tarîkattır. Avâm ile avâm, havâs ile havâstır. Kudret ve kemâlât-ı ilmiyyesi kendisini her türfî mehâsin-i ahlâk ile mütemeyyiz kılmış; kibr ü ucb, gurûr-ı nefşânî müşârun ileyhin semtine uğramaşmıştır. Edeb ve ma'rifetin timsâli, meslek-i ehlü'llâhîn bir şâhid-i zî-bâlidir. Serâir-i ma'nâyi ârif, hakâyik-ı tevhîde vâkîf bir şeyh-i kerîmü'l-haslettir. Muhammedîyyü'l-meşreb, sünniyyü'l-mezhebdır. Nûr-ı ayn-ı uşşâk ve şöhret-gîr-i âfâk olan Pîr-i dest-gîrimiz Hazret-i Mevlânâ min külli'l-vûcûh evlânâ³ Efendimize tam ma'nâsiyla âşık ve gûlsen-serây-ı saâdetinde bir bende-i sâdiktür.

Anı en ziyâde zevk-yâb eden şey, velî-ni'meti olan Hazret-i Celâleddîn'in *Mesnevi*'si, andaki rumûz-ı güftâridir. Remzî ma'nâdaki istütlâât ve istidlâlatıyla min kibeli'r-Rahmân mahz-ı ilhâm eseri olarak

"Remzî" tahallus etmiş (olması), mahzen-i esrârin miftâhîna sâhib, remzî'r-rumûzun dekâyikîna âşinâ bir merd-i rûşen-dil olduğuna berâat-i istihláldır. Meslek-i Pîr'e sâlikdir. Müşârun ileyhi ezelî bir muhabbetle sevenlerdenim; taâruf-i ezelî mahsûlu olduğunda şübhem yoktur:

*Âşinâlik tâ ezeldendir Sezâyî yâr ile
Bu taleb kandan gelir rû'yet mukaddem olmasa
Rûhlarda ezelî bir istînâs var ki sâha-i âlemde tecellî-nûmâ-yı zuhûr olmuştur.*

Bu muhabbetin te'sîriyle tercüme-i hâllerini, senelerden beri te'lifine hâme-zen-i gayret olduğum *Sefîne-i evlîyâ-nâm* eser-i fakîrâneme⁴ derc etmek ârzûsına düştüm. Bundan bir buçuk sene mukaddem kendisine arz ettim ve içâb eden ma'lûmâti inâyet buyurmalarını ricâ eyledim. Derece-i mahviyyetine bakmali ki "Fakîriniz *Sefîne-i evlîyâ*'ya derc olunacak zevâttan değilim. Oraya ebrârin [s.21] tercüme-i hâli yazılmak muvâfık olur. Şâyân-ı tahrîr hiçbir meziyyetim yoktur." diye izhâr-ı âsâr-ı tevâzu' buyurdular. "Hakk-ı âlinizde ziyâde hürmet-i kalbiyyem vardır. İlmlü ü irfânınızı teslim edenlerdenim. Âlem-i tasavvufta bir mevki-i mümtâz sâhibi olduğunuzda, bâ-husûs âlem-i mevlevîde, nâmî ta'zîm ile yâd olunacak zevât-ı âliyeden bulunduğuuzda şübhem yoktur. Înâyetinize mutnazırım." teklîfime karşı ihtiyâr-ı sükût buyurdular. Bir buçuk sene mütemâdiyen vukû' bulan

⁴ Matbû *Sefîne-i evlîyâ*'nın birinci cildinin giriş kısmında (s.19) ve *Son Asır Türk Şairleri*'nde (s.1959) eserin 23 yılda tamamlandığı belirtilmektedir. Ahmed Remzi Dede de *Sefîne-i evlîyâ*'nın telifi için yazdığı tarih manzûmesinde aynı hususu ifade etmektedir. Bkz. *Divân*, s. 259-260.

tasdîâtuma karşı “Evliyâ-yı kirâmin tercüme-i hâl ve menâkibinin münderic olduğu bir eserde nâm-ı fakîrânemin bulunmasından hayâ ediyor ve düçâr-ı hicâb oluyorum.” dediler.

Hâtır-ı âcizâneme başka bir tedbîr geldi. Müşârun ileyhin enîs-i câni, mevlevî hulefâ-yı kirâmindan mesnevî-hân, her hafta salı günleri Fâtih Câmi-i şerîfinde *Mesnevî-i şerif* takrîr buyuran ve *Mahfil* cerîde-i şehriyyesinin müdîr ü ser-muharriri bulunan, urafâ ve şuarâ-yı asrdan mâ bihi'l iftihârim Mehmed Tâhir Beyefendi⁵ kardeşime mûracaat ettim. Andan haylı ma'lûmât elde ettim. *Hazîne-i fûnûn* ve *Mahfil* risâlelerini tetebbu' ile eş'ârinden topladım. Bir müsvedde ihzâr eyledim. Bu müsveddeyi hâmilen Üsküdar Mevlevî-hânesi'nde ziyâretlerine gittim. O gün İstanbul'a geçmişler. Bir arîza yazarak müsveddeleri bıraktım. Bunun üzerine muhtar kalmışlar, nazâr-ı tashîh-i âlîlerinden geçirmişlerdir. Birkaç gün sonra şeref-yâb oldum. Vicâhen dahi haylı ma'lûmât inâyet buyurdular. O sırada hâtır-ı âcizâneme geldi ki tercüme-i hâllerini *Sefîne-i evliyâ*'ya derc ile berâber ayrıca bir risâle sûretinde yazayım ve nâmina *Remzî-nâme* diyeyim. Fikrime pek muvâfik geldi. İşte bu eserin bâis-i husûlü, husûsât-ı ma'rûzadan ibârettir. Kütüb-hâne-i dehre yâdigâr ettim. Ahlâf mûtâlaa ettikçe her ikimizi rahmetle yâd buyurur ümidiñdeyim. “Bizleri rahmetle yâd eden

⁵ Son devir mevlevîlerinin onde gelen sînalarından âlim, edip, eğitimci ve yazar Tâhirü'l-Mevlevî (1877-1951) için bkz. Şentürk, *Tabîriü'l-Mevlevî Hayatı Ve Eserleri*; Tâhirü'l-Mevlevî, *Farsî Dîvânî ne Tercümesi*. Ayrıca Ahmed Remzi Dede'ye 1896-1899 yıllarında yazdığı mektuplar için bkz. Tahir Olgun, *Çilehâne Mektupları*.

ihvân-ı dîni, Cenâb-ı Vâhibü'l-âmâl iki âlemde mazhar-ı saâdet buyursun.” duâsını tezkâr eyledim.

Müşârun ileyh Remzî Dede Hazretlerinin de temâdî-i ömr ü âfiyetlerini ve çeşme-i füyûzât-ı ârifânelerinden erbâb-ı aşk u muhabbetin sîr-âb olmalarını ve nazâr-ı kîmyâ-eserleriyle bu abd-i kemter-i füyûzât-hâhi mültefit buyurmalarını ez dil ü cân temennî eylerim. Ve minâ'llâhi't-tevfîk.⁶

el-Fakîr İstanbul Rüsûmât Başmüdüriyyeti'nden mûtekâid el-Hâc Hüseyin Vassâf-ı Halvetî.

(BÜYÜK DEDESİ SÜLEYMAN TÜRÂBÎ)

[s.22] Remzî Dede Hazretleri'nin cedd-i mükerremeleri, Şeyh Seyyid Süleyman et-Tûrâbî kuddise sirruhu'l-celidir.⁷ Mazanne-i kirâmdan ve urafâ-yı izâmdan olup âtide zîr olunacağı üzere Konya'da Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ'da post-nişîn-i

⁶ Matbû nûshada (S.25, s.5) burada “Fî 15 Cemâziye'l-evvêl 1343” ibâresi vardır ki 12 Aralık 1924 tarihine karşılıktır.

⁷SÜSAM Uzluk Arşivi'ndeki Y52 nolu mecmuada Ahmed Remzi Dede'nin büyük dedesi Süleyman Tûrâbî, dedesi Ahmed Remzî, babası Süleyman Atâullah efendiler ve onların çocukları ile kendi ailesi hakkında Remzi Dede'nin notları bulunmaktadır. Ayrıca o, şair Hayret'in Süleyman Tûrâbî hakkındaki gazeline kendi yazdığı manzûme (tetsî) ile Hisarcıkâzâde Mes'ûd'un bir tarih kitâsını; Süleyman Tûrâbî'nin şehi Emir Hasan Dede ve soyundan gelenler hakkındaki manzûmesini *Bergüzâr* (Kastamonu, 1329) adlı eserinde neşretmiştir.(s.22-26) Dede'nin söz konusu manzûmeleri, *Dîvân*'da da mevcuttur. (s.78-79, 219-220, 244-246)

reşâdet olan merhûm Saîd Hemdem Çelebi'nin⁸ mûrşid-i müfahhamıdır. Pederinin ismini tâhkîk, mümkün olamadı. Âlem-i cemâle intikâllerî, 1251 (1835-1836) senesine müsâdiftir.

Konyalı olup sülâle-i tâhire-i Hazret-i Mevlânâ kuddise sırrihu'l-a'lâdan oldukları söylemekte ve seyyid ünvânını nakş-ı hâtemlerinde muhâfaza ettiği görülmekte ise de Remzî Dede Efendi, isbât-ı neseb husûsunda ihticâca sâlih bir vesîka bulunmadığı için kendi imzâ ve nakş-ı hâteminde ism ve mahlasla iktifâ edip “Öyle şeref-i ma'nevîleri var ise yazmamakla zâyi' olmaz” fîkrindedir.

(DEDESİ AHMED REMZÎ)

Büyük pederi es-Seyyid Ahmed Remzî el-Mevlevî Hazretleridir ki Süleymânî Türâbî Hazretleri'nin necl-i necîbidir. Zuhûr ve ufûlleri Kayseri'dedir. İrtihâlleri 1282 (1865-1866)'de, merkad-i münevvereleri Türbe-i Hazret-i Seyyid Burhâneddin kuddise sırrihu'l-münîbde ve peder-i muhteremleriyle yanyanadır.

(BABASI SÜLEYMAN ATÂULLAH)

Peder-i mükerremleri Seyyid Süleymân Atâullah Efendi'dir. Kayseri Mevlevî-hânesi şeyhi

⁸ Mevlânâ Dergâhı postnişinlerinden Mehmed Hemdem Saîd Çelebi (öl. 1859) için bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.613-615; Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s.174 vd.; Küçük, *Mevlevîlinin Son Yüzyılı*, s.59-68.

idi.⁹ Seyyid Ahmed er-Remzî el-Mevlevî'nin necl-i mübeccelidir. Atâullah Efendi 1272 (1855-1856) târîhinde mehd-ârâ-yı âlem-i şuhûd olup pederlerinin irtihâlinde on yaşında iken enîsteleri Hacı Osman Dede niyâbetiyle 1282 (1865-1866)'de Kayseri Mevlevî-hânesi'nde seccâde-pîrâ-yı meşihat olmuşlardı. Elli sene kadar icrâ-yı meşihatle 1332 (1914) târîhinde semâ'-hâne-i bekâya urûc eylemişlerdir. Âdâb-ı Muhammediyye ile müeddeb, ârif, kâmil bir zât-ı sütûde-siyer idi.¹⁰

(AHMED REMZÎ AKYÜREK)¹¹

[s.23] Üsküdar Mevlevî-hânesi post-nişân-i reşâdet-karînî es-Seyyid Ahmet Remzî Dede Efendi 1289 (1872) senesinde Kayseriyye Mevlevî-hânesi'nde tennûre-pûş-i vücûd olmuştur.¹² Pederi Kayseriyye

⁹ Kayseri Mevlevîhânesi ve şeyhleri için bkz. Küçük, *Mevlevîlinin Son Yüzyılı*, s.280-283; Çayırdağ, "Kayseri Mevlevîhânesi", s.91-92; Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi*, s.310, 411, 412.

¹⁰ Remzî-nâme'nin matbû nûshasında (S.25, s.5) burada Ahmed Remzi Dede'nin, babası için yazdığı "Mevlevî tekyesinin şeyh-i celîlü'l-kadri" mîsratıyla başlayan beş beyitlik tarîh manzûmesi bulunmaktadır. Bu manzûme *Dîvân*'da vardır. (s.250-251); annesi ve onun soyu hakkında *Sefîne-i evlîyâ*daki bölümün başlarında bilgi bulunmaktadır. Ayrıca bkz. *Dîvân*, s.25.

¹¹ Dede'nin *Sefîne*'deki hal tercumesi buradan başlamaktadır.

¹² Ahmed Remzi Efendi'nin doğum tarihi hususunda ihtilâf hâsil olmuştur. Meselâ Dede'nin *Mahbûbü'l-ahibbe* adlı tercumesini yayinallyan Rasim Deniz, onun doğum tarihini 1877 olarak kaydetmektedir. (Bkz. Zamantılı, "Remziname ve Remzi Dede İçin", s.3; aynı yazar, "Yine Remzi Dede", s. 21; Karabulut, "Mevlevî Ahmed Remzi Dede", s. 24). Bu farklılık, şuradan kaynaklanıyor olmalıdır: Ahmed Remzi Efendi, *Remzî-nâme*'de anlatıldığı vechile, 1310 (1894-1895) yılında İstanbul'a gidip Yenikapı Mevlevîhânesi'nde ikâmet ederek bir yıl

Mevlevî Şeyhi es-Seyyid Süleyman Ataullah Efendi'dir. Pederinin ceddi, mazanne-i kirâmdan eş-Şeyh es-Seyyid Süleymân Türâbî Hazretleri'dir ki Mehmed Saïd Hemdem Çelebi Hazretleri'nin mürşid-i âlî-kadri olup Kayseriyye'de Seyyid Burhaneddîn Muhakkîk-î Tirmîzî Hazretleri'nin türbe-i şerifesinde medfûndur. Târih-i irtihâli,

*Çıktı bir târîh-i mu'cem Hayretâ dilden hemân
Kutb-i devrân Şeyh Süleymân eyledi azm-i cinân*
beytinin delâleti vechile 1251 (1835-1836)'dedir.

(TAHSÎLİ VE İLK MEMÛRİYETİ)

Ahmed Remzi Efendi'nin tâhsili, tarz-ı kadîm sibyân ve rüsdî mekteplerinden sonra pederinden ve

kaldıktan sonra, (Tâhirü'l-Mevlevî'nin, adı geçen Melevîhâne'de beraber çileyeye soyunma teklifine de muhtemelen babası muvâfakat etmemeyince) Kayseri'ye dönmüş; burada medreseye kaydolabilmek için yaşıını küçültmüştür. 1293 (1876) olarak tespit ettirmiştir. (Bkz. Tahir Olgun, *Çilehâne Mektupları*, s.9, 11-12, 31, 79) İlk olarak, *Çilehâne Mektupları*'nu neşreden Cemal Kurnaz ve Gülgün Erişen tarafından dile getirilen bu husus, Dede'nin F. Nâfir Uzluk'a yazdığı 21.6.1939 tarihli mektupta da şöyle teyit edilmektedir: "Bu önumüzdeki kişi da yalnız üç ihtiyar kendimizi idâre edemeyeceğiz. Bi'z-zarûre biz de Ankara'lı olacağız. 1293 tevelliüdü olduğuma nazaran üç sene sonra tekâude sevkedileceğim. Memuriyet müddedim de 25'i dolduracak. Onun için istifayı muvâfik bulmuyorum. Maaşım 25 liradır. Ankara'ya tahvil-i me'mûriyyet etmek zarûreti hâsil oluyor." Bu ifade, S. Nûzhet Ergun (*Türk Şairleri*, s.326) ve ona dayanan kaynaklarda zikredildiği şekilde, Dede'nin Üsküdar Selimağa Kütüphânesi'ndeki memuriyetinden 1 Şubat 1937 tarihinde istifa ettiği bilgisini de doğrulamıyor. Zaten Uzluk'a yazdığı başka mektuplarda da o, istifasını geri aldığına açıkça belirtiyor.

enişteri Göncüzâde Nûh Necâti Efendi¹³ ve anın mahdûmu, el-yevm Kayseriyye müftisi Ahmed Remzi Efendi¹⁴ ile Mûridzâde Hâce Ali Efendi'dendir.¹⁵ Fevka'l-âde zekî ve mustaid olduğundan henüz genç yaşında Arabî, Fârisî lisânlarında sâhib-i ihtisas olarak beyne'l-akrân bir mevki-i mümtâz işgâl eylemişlerdir.¹⁶

¹³ Nuh Efendi'nin vefat tarihi hicri 1311(1893-1894)'dır. A. Remzi Dede'nin, hocasının vefatı için yazdığı iki beyitlik tarih manzûmesi *Dîvân*'ın 223. sayfasındadır. Ergun, babasının enîşesi olduğunu belirtmektedir; bkz. *Türk Şairleri*, s.325.

¹⁴ Bkz. Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi*, s.7-8. Dede'yle ilgili bazı kaynaklarda isim benzerliği yüzünden Müftü Ahmed Remzi ile Ahmed Remzi Akyürek veya dedesi Ahmed Remzi Efendi birbirine karıştırılmıştır. Meselâ bkz. Haksever, *Son Dönem Osmanlı Merlevilerinden Ahmet Remzi Akyürek*, s.43; Subaşı, M. İlyas, *İki Merlevî Remzi Dede-Yaman Dede* s. 42. Müftü Ahmed Remzi Akgöz (öl.1938) ve söz konusu karışıklık hakkında uyarı için bkz. Özdamarlar, "Ahmet Remzi Akyürek Üzerine Notlar", s.35.

¹⁵ Mûridzâde Ali Efendi (öl. 1932) hakkında bkz. Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi*, s.330; ilerde Dede'nin "Öğretmenliği" bahsinde kendisinden söz edilecektir.

¹⁶ S.Nûzhet Ergun, Dede'nin edebiyat öğrenimi ve şairliği konusunda şu malûmatı vermektedir: "Babası şair olmamakla beraber şiirden anlayan bir adamdı. Onun okuduğu manzûmeleri dinlemek süreyle edebiyata karşı heves duymağá başlayan Ahmed Remzi, ilk olarak Konyalı Şemî *Dîvân*'ını okumuştı. Babasıyla iyi görüşen birtakım şairler de vardı. Bunlar arasında bilhassa Hisarcıkızâde Sâlim ile Kayseri Tahrîrat Müdürü Sâmi'yi zikredebiliriz. Ahmed Remzi'nin ilk yazdığı manzûmeleri tashih eden ve ondaki edebiyat zevkini inkişâf ettiren bu iki zattır. (...) Sâmi'den Molla Câmi'nin *Arâz-i Fârisî*'ni ve *Arâz-i Endülüsî*'yi de okumuştu. Hatta şairin babasını çokça ziyaret eden Sâmi, Ahmed Remzi'nin vukûfunu artırmak için onunla mütemâdiyen Farsça konuşurdu. Şairin çok gençken yazdığı manzûmeler, bugün ayrı bir *Dîvân* halinde mevcuttur." (*Türk Şairleri*, s.325-326; ayrıca bkz.

1310¹⁷ (1894-1895) târîhinde İstanbul'a gelerek bir sene kadar Dîvân-ı Muhâsebât'a devâm

Tezeren, "Üstad Ahmed Remzi Akyürek", s.6; *Dîvân*, s.2-3. (Hasibe Mazioğlu'nun Giriş yazısı). Kayseri'de yetişmiş değerli âlim ve şairlerden Hisarcıklızâde Mehmed Sâlim Efendi hakkında Satoğlu'nun *Kayseri Ansiklopedisi*'nde (s.168-169) bilgi vardır. Ancak orada vefat tarihi 1848'dir; kezâ babası Mustafa Efendi'nin vefat tarihi de 1814'tür. Ahmed Remzi Dede'nin doğum tarihi ise 1872'dir. Bu durum, tedkike muhtaçtır. Aynı *Ansiklopedi*'de ve *Son Asır Türk Şairleri*'nde şair Sâmi Bey hakkında bilgi yoktur. Zikredilen *Dîvân*, Mevlâna Müzesi Kütüphânesi'nde 5436 no ile kayıtlı *Farsça Dîvân* olmalıdır; bkz. *Dîvân*, s.10-11.)

¹⁷ Zikredilen bu tarih hicri değil, rûmîdir; başlıca kaynağı *Remzi-nâme* olan çeşitli kaynaklar (Inal, Ergun, Mazioğlu vd.), onu hicri sanarak 1892 tarihini karşılık olarak göstermişler; bu da tereddüt ve yanılıklara yol açmıştır. Şöyledé ki: A. Atilla Şentürk'ün tespitlerine göre 1877 (1294) doğumlu olan Tâhirü'l-Mevlevî, Aralık 1894'te Yenikapı şeyhi, Mehmed Celâleddin Dede'ye intisap etmiş; 1895 yılı başlarında 13 Mesnevîhan Es'ad Dede ile hacca gitmiş; döndükten sonra -13 Haziran 1892 (1 Haziran 1308) tarihinde Bâb-ı Seraskeri'de başlığı- memuriyetine devam etmiş; 13 Ocak 1896 (1 Kânûn-i sâni 1311/27 Receb 1313)'da bu görevinden istifa ederek 17 Ocak 1896 (5 Kânûn-i sâni 1311 / 1 Şaban 1313) tarihinde Yenikapı Mevlevîhânesi'nde çileye soyunmuştur. Bkz. Şentürk, *Tâhirü'l Menleri Hayatı ve Eserleri*, s.1-14; Çileye soyunma tarihi için ayrıca bkz. Olgun, *Cilehâne Mektupları*, s.31; Tâhirü'l-Mevlevî, *Şerh-i Mesnevî*, C.I, s.9. Hüseyin Vassaf ise *Sefâne-i evliyâ*da (C.I, s.333) 12 Şaban 1313 tarihini vermektedir ki bu 11 günlük farklılığın, bir imlâ yahut okuma hatasından kaynaklanmış olduğu aşikârdır. Ahmed Remzi Dede, Hüseyin Vassaf'a yazdığı bir mektubunda o günleri şöyle anlatıyor: "Bin üç yüz on bir senesinde Yenikapı Mevlevî-hâne-i irfân-lânesinde bulunuyordum. Ol zamân külâh-ı muhabbet ber-ser, kitâb-ı celîl-i *Mesnevî* der-ber, merhûm Es'ad Dede ile berâber abîr-i cîsr-i mecâz ve âzim-i

etmiş ise de tavzîf olunmadığından memlekete avdet etmiştir.¹⁸

*Gördük İstanbul'u da ba'zı havâlisini de
Bâb-ı âlîsini de Ankara vâlisini de*
diyerek o zamân terâne-senc olduklarını Mevlevî Tâhir Bey nakl eylediler.

Hicâz-ı mağfiret-tirâz olan Tâhirü'l-Mevlevî'nin evsâf-ı dervîşânesini ihvân-ı bâ-safâdan işte işte semâen âşık-ı sohbeti olmuşustum. Leyâl-i mübârekeden birinde bi's-selâm avdetleri haberi Dergâh-ı Şerîf'te besâretle söylendi. Tâhir'le birinci mülâkâtta 'Her du cân bî-dühten ber dühte' ('İki can, dikiş olmaksızın birbirine dikilmiş'; *Mesnevî*, 1/75) sırrı tecelli etmiş idi." Şentürk, *Tâhirü'l Menleri Hayatı ve Eserleri*, s.14 (*Es'ad-nâme*'den naklen)

Mektupta 1311 tarihi zikrediliyor; Rûmî 1310 yılının son günü olan 28 Şubat'ın 12 Mart 1895'e; 1 Mart 1311'in de 13 Mart 1895 tarihine tekâbül ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. H. Vassaf'ın ifadesince İstanbul'da bir yıl kadar kaldıktan sonra Kayseri'ye dönen Ahmed Remzi Efendi'ye Tâhirü'l-Mevlevî'nin yazdığı ilk mektubun tarihi ise 13 Şubat 1896 (1 Şubat 1311)'dır.

Bütün bunlardan çıkan sonuç şudur: Rûmî 1310 yılının sonlarında, yani milâdi 1895'in başlarında İstanbul'a giden Ahmed Remzi Efendi, orada bir yıl kadar kaldıktan sonra rûmî 1311 yılının sonlarında, yani milâdi 1896'nın başlarında Kayseri'ye dönmüştür.

¹⁸ Tâhirü'l-Mevlevî'nin Ahmed Remzi Efendi'ye yazdığı 31 Mayıs 1896 tarihli mektupta Ahmed Remzi Efendi'nin görevinden istifa edişinden söz edilmektedir. Bkz. Olgun, *Cilehâne Mektupları*, s.61. Anlaşılan odur ki Dîvân-ı Muhâsebât'ta görev verilmeyeceğini hisseden Ahmed Remzi Efendi, muhemelen Kayseri'den gönderdiği dilekçeyle vazifesinden kendisi ayrılmıştır. Bu hususta mezkûr eseri neşredenlerin gösterdikleri tereddüt ve yanılığının (s.11) sebebi, yukarıda belirtildiği gibi *Remzi-nâme*'deki 1310 tarihinin rûmî olarak tasrif edilmemiş olmasınaidir.

Büt-hâne mi mescid mi desem sehr-i Sitanbul
Ebrûları mihrâb olacak hayli sanem var
beytini de o zaman söylemişlerdir.¹⁹

(MEVLEVİLİĞE İNTİSÂBI)

Pederlerinden sikke-pûş-i tarîkat olmuşlar ise de Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi Ebu'l-Burhân Celâleddîn Dede Efendi²⁰ merhûmdan semâ' çikardıklarından, âdât-i mevleviyeden olarak müşârun ileyh tarafından da sikkesi tekbirlenmiştir. Otuz sene evvelki eş'ârindan:

Nâr-i kudsîyyetle enverdir külâh-i Mevlevî²¹
Efser-i şâhâna serverdir külâh-i Mevlevî

[s.24] Mültecîsin eylemez muhtâc aslâ kimseye
Öyle âlî sâye-perverdir külâh-i Mevlevî

¹⁹ S.Nüzhet Ergun, Ahmed Remzi Efendi'nin o zaman yayınladığı bir şiiri hakkında şu bilgiyi veriyor: "O sıralarda Fuzûlî'nin, "Fuzûlî ayb kılma yüz fevirsem ebl-i âlemden – Neden kim her kime yüz tuttum andan yüz belâ gördüm?" maktalı gazeline mutarraf bir tahmis yapmıştır. Şimdiki Kastamonu saylavı Veled Çelebi, o zaman Matbûât-ı Dâhiliyye'de bulunuyordu. Tahimisi gören ve beğenen Veled Çelebi, manzûmeyi almış ve *Hasîne-i fûnûn*'da neşrettirmiştir. Onun ilk intîşâr eden manzûmesi budur." (Bkz. *Türk Şairleri*, s.326; söz konusu manzûme *Dîvân*'da mevcuttur, s.91-92)

²⁰ Yenikapı Mevlevîhânesi postnişini Mehmed Celâleddin Dede (öл. 1908) için bkz. Küçük, *Mevlevîliği Son Yüzyıl*, s.131-136; Ahmed Remzi, *Bergüzâr*, s.38-39; *Dîvân*, s.244.

²¹ Bu gazel *Dîvân*'da bazı farklılıklarla ve 5 beyit olarak mevcuttur. (s. 216)

Zînet-i dünyâya rağbet etmesin ser-pûş eden
Doğrusu baş tâci zîverdir külâh-i Mevlevî

Gösterir erbâbına batnından arzu's-simsime
Âlem-i ma'nîde kısverdir külâh-i Mevlevî

Âlem-i ekber olan müsterşidin fark-i serin
Menzil-i taht etti dâverdir külâh-i Mevlevî

Zâbir ü bâtında yek-reng olduğundan sâlikî
Mâ-sivâdan men'e yâverdir külâh-i Mevlevî

Bende-i Mollâ-yi Rûm'un kadri âlî cümleden
Remziyâ da vâma bâverdir külâh-i Mevlevî

Fârisî bir gazeli:

Dil perişânest bî-gîsâ-yi tu cânâ biyâ²²
Bâ vücûd-i tust cem'iyyet be bezm-i mâ biyâ

Bâ tu reft ez encümen zevk u safâ vu âfiyet
Yâ ez in esbâb-i cem'iyyet firist ii yâ biyâ

²² Tercümesi: "Ey sevgili, senin kâkülün olmazsa gönül perişandır. Cem'iyyet (ve huzur) senin varlığınızdır; meclisimize gel! Sensiz, topluluktan zevk, safâ, âfiyet kalktı. Ya cem'iyyet (ve huzur) vâsitalarını gönder, ya da (kendin) gel. Gül bahçesinde gonca, senin yüzünden ayrı düşüğü için kan ağlıyor; bülbüller ise suskun bir halde. Gel ey güzel gül! Yeşillikte nergis, iki gözünün sevdâsına mest olmuş; servi, salınmasına hasret kalmış; şimdi gel! Gözümden Nil nehri gibi kan akıyor; ey istığnâ Misir'in azizi, lutfet de gel! Kötü tâlih, senin ayrılığın içerisinde bizim perişan olmamızı istiyor. Ey bizim en nihâî hedefimiz, onun başına toprak saç. Gül bahçesinde bülbül ve Remzi seni istiyor; zîrâ bahar mevsimi senin gül yüzün olmaksızın geldi; (artık) gel!"

Gonçe dil-hûn şod zi dûrî-i ruhet der gûlsitân
Bülbûlân hâmûş geste ey gül-i zîbâ biyâ

Mest şod nergis zi sevdâ-yı du çesmet der çemen
Ber birâmet serv hasret mî keşed hâlâ biyâ

Hûn mî bâred hemî ez çesm-i men mânen-i Nîl
Lutf bî'nmâ ey arix-i Misri istığnâ biyâ

Bahî-i bed hâbed perişânî-i mâ der hicr-i tu
Hâk ber ser kon be vey ey maksad-i aksâ biyâ

Der gûlistân bülbûl ü Remzî tu-râ hâbed ez ân
Bî-gül-i rûy-i tu âmed mevsim-i sabrâ biyâ

Bu gazeli, Tâhirü'l-Mevlevî tarafından tâhmis edilmiştir.

Yine o zamanlarda Tâhirü'l-Mevlevî Bey'in Nef'iye pey-rev olarak nazm ettikleri bir medhiyyenin tâhmîs-i mutarraflarından²³:

Merhabâ ey fâtih-i ebvâb-i kenz-i ma'nevî
Mâ bihi'l-fahr-i gûrûh-i mevlevî-i evlevî
Bârgâhın hâkime olsun fedâ dünya evi
Haşmet-i feyzîn serâ-ser dehre salâ pertevi
Ey serîr-i kudsi-yi aşkin muallâ husrevî

²³ Birinci ve sonuncu kitaları verilmiş olan bu tâhmîs-i mutarraf, *Dîvân*'da mevcuttur (s. 86-88); fakat orada 15 kîta bulunmaktadır. (Halbuki Tâhirü'l-Mevlevî, 18 beyit söylediğini ifade etmektedir.) Manzûme, Hz. Mevlânâ'nın medhi ve kendisinden mânevi yardım talebi için yazılmıştır. Ayrıca krş., Şentürk, *Tâhirü'l-Mevlevî Hâyatı ve Eserleri*, s.13.

Âsitân-i lutfuna Tâhir kulun ey nûr-i Hak
Oldur ümmîdim ki olsun rûy-mâle müstebak
Âcizâne simdilik tesvîd edip de bir varak
Remzîyi bî-çârenin tahmîsi terdîf olarak
Arz eder bu on sekiz beytiyle nezr-i mevlevî

[s.25] Ey mazhar-i eltâf-i Hudâ Mevlânâ
Muhtâc sana bây u gedâ Mevlânâ
Bu semt-i sivâ zu'lmeti güm-râh edecek
Kurtar beni ey şem'i hüdâ Mevlânâ

(ÖĞRETMENLİĞİ)

Kayseri'ye avdetlerinde *Muhâtaba* sahibi urafâ-yı şuarâ-yı mevleviyeden Mehmed Nâzîm Paşa da mutasarrif olarak teşrif eder²⁴ ve erbâb-i zekâyî tâltîfe başlar. Müşârun ileyhin delâletiyle Remzî Efendi, Kayseri Mekteb-i İ'dâdîsi ahlâk ve ulûm-i dîniyye muallimliğine ta'yîn edilir. O sırada makarr-i ulêmâ olan Kayseriyye medârisinde mevcûd talebe-i

²⁴ Bu ifade *Sefîne*'de "mutasarrif olarak bulunuyordu" şeklindeki. (s.241) Melevîlik müntesi Mehmed Nâzîm Paşa (İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1144 vd.), *Dîvân*'da ismi en çok zikredilen kişilerdendir. Dede, Nâzîm Paşa'nın kendisine yaptığı iyilikleri daima hatırlamış ve anmıştır. (Örnek olmak üzere bkz. *Dîvân*, s.57-61'deki manzum mektup.)

Şâir Nazîm Hikmet'in de dedesi olan Nâzîm Paşa, *Son Asır Türk Şairleri*'ne göre (s.1145) 14 Şevval 1315 (8 Mart 1898)'de Kayseri mutasarrıflığına atanmıştır. Dolayısıyla kaynakların (İnal, Ergun, Tezeren, Mazioğlu vd.), Ahmed Remzi Efendi Kayseri'ye döndüğünde Nâzîm Paşa oranın mutasarrifi bulunuyordu şeklindeki beyanları doğru değildir. Yanlışlık *Remzî-nâme*'de düzeltilmiştir.

ülümdan ve memleketinin zâdegânından dil-teşnegân olan talebeye Mevlevî-hâne'de sabâhları *Kavâid*, *Pend-i Attâr*, *Gûlistân*, *Bûstân*, *Bahâristân*, *Arûz-i Câmî* ve *Mesnevî-i şerîf* ta'lîm ve takrîriyle, ba'dehû Mekteb'e giderek vazifesini tediîs ile meşgûl olurdu. Bu sûretle kendilerinden istifâde ve istifâza eden bir hayli şübbân yetişmiştir.²⁵

(KÜTAHYA ŞEHİH VEKİLLİĞİ)

İ'lân-ı Meşrûtiyyeti müteâkib me'zûniyyetle berây-i ziyyâret Konya'ya geldiklerinde²⁶ makâm-ı celîl-i reşâdetten²⁷ telakkî ettiği zuhûrâta tâbi' olarak

²⁵ SÜSAM Kitaplığında 1527 no ile kayıtlı bulunan *Son Asır Türk Şairleri*'nin 1430. sayfasına F.Nâfir Uzluk'un el yazısıyla kaydedilen notlara göre A.Remzi Efendi, Mûridzâde Ali Efendi'den 29 Muâharrem 1320 (8 Mayıs 1902) tarihinde icâzetrâme almıştır. Aynı notlara ve *Remzî-nâme*'ye göre o, 3 Safer 1320 (12 Mayıs 1902)'de de o yillarda Mevlâna Dergâhi postnişini olan Abdülvâhid Çelebi'den (öl.1907) mésnevîhanlık icâzeti almıştır. Dede'nin 15 Temmuz 1321 (28 Temmuz 1905) tarihinde Nâzım Paşa'ya yazdığı manzum mektuptan, Abdülvâhid Çelebi'den görev talebinde bulunduğu ve bu talebinden dolayı mahcûbiyet duyup özür beyan ettiği açıkça anlaşılmaktadır. Bkz. *Dîvân*, s.57-61.

²⁶ Meşrûtiyetin ilâni 23 Temmuz 1908 tarihindedir. İleride Dede'nin "Diğer Görevleri" bahsinde, Konya'ya daha önceki bir ziyyaretinden söz edilecektir.

²⁷ Bu sırada Mevlâna Dergâhi postnişinliğinde II. Abdülhalim Çelebi (öl.1925) bulunmaktadır. *Dîvân*'da Çelebi'nin postnişinligine dair 1325 (1907) tarihli her misrai târîh-i mücevher olan bir manzûme vardır. (s.242-243) Gerek *Remzî-nâme*'den, gerekse diğer kaynaklardan anlaşıldığına göre Ahmed Remzi Dede çile çıkarmamıştır. Mevlevîlikte şeyh olabilmek için çile çekmiş olma zorunluluğu da yoktur. Bkz. Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s.400.

"burada kalınız" emrine imtisâlen²⁸ Kayseri'deki vazife-i me'mûriyyetini de terk ederek²⁹ bir sene kadar Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ kuddise sırrahu'l-a'lâ Efendimiz'de müterakkib-i füyûzât ve zuhûrât olarak kaldıkтан sonra³⁰ Kütahya'da kâin Erguniyye Mevlevî-hânesi meşîhati vekâletine ta'yin buyurulur³¹ ve orada bulunduğu dokuz mâh müddet, yine tediîs ve ramazân-ı şerîfte her gün ba'de'l-asr *Mesnevî-i şerîf* takrîriyle evkât-güzâr olur. Kemâlât-ı ilmiyyesi günden güne şöhret buldukta mevlevîler arasında bir mevki-i mümtâz işgâline başlar.

(KASTAMONU ŞEHİHİ)

Kastamonu Mevlevî-hânesi'ne sûret-i ta'yînini, mesnevî-hâن-ı şehîr Es'ad Dede merhûm hakkında yazdığım bir terceme-i hâl ve menâkib-ı âlü'l-âle³²

²⁸ Ziver Tezeren diyor ki "Eski bir Mevlevî olan Sayın Rüsûhî Baykara, buradaki kalışın, Çelebi Kâtipliği görevi ile ilgili olacağını söylemektedir." Bkz. "Üstad Ahmed Remzi Akyürek", s.7.

²⁹ Dede'nin F.Nâfir Uzluk'a yazdığı 21.6.1939 tarihli mektubunun yukarıda naklettigimiz kısmından anlaşıldığına göre o, 1898-1908 yılları arasında 10 yıl öğretmenlik yapmış olmalıdır. Zira Ağustos 1927'de Selimağa Kütüphânesi'ne tayin olduğunu mektuplarında zikretmektedir.

³⁰ 1324 (1909) tarihyle *Dîvân*'ın 67-72. sayfalarında yer alan ve 1 Safer 1327 (22 Şubat 1909)'de Konya'daki Maşrik-i İrfan Matbaası'nda tabedildiği bildirilen *Bir Günlük Karaman Seyahatnamesi* adlı manzûme, o günlerin hâtitasını taşıır.

³¹ F. Nâfir Uzluk'un zikrettigimiz notlarına göre Kütahya şeyh vekilliğine tayin tarihi 26 Recep 1327 (13 Ağustos 1909)'dur.

³² Mesnevîhan Mehmed Es'ad Dede (öl. 1911) hakkında bzk. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.326-329; H.Vassaf'ın söz konusu eserinin adı *Sefîne-i evliyâda*, *Mevlevî Muhammed Es'ad Dede* olarak geçmekte ve nüshasının Karababa Tekkesi'nde bulunduğu

makâm-ı takrîzde, fakîre hitâben yazdıkları mektûb-ı mufassalda bî'l-münâsebe şöyle beyân buyuruluyor: “Kütahya'da Erguniyye Mevlevî-hâne meşîhati vekâletinde iken o zaman Der-sâdet'te bulunan reşâdet-penâh Abdülbâlîm Çelebi Efendi tarafından vukû' bulan emr ü da'vet üzerine İstanbul'a gelerek Kastamonu Mevlevî-hânesi meşîhatine [s.26] ta'yîn buyuruldum.”³³ “Remzî Dede hâdimü'l-fukarâ” tâm 1326 (1910) senesini müş'irdir³⁴ ki emr-i ta'yîn bu zamana müsâdiftir.

belirtilmektedir. (c.I, s.14) Aynı eserin, *Es'ad-nâme* adıyla Süleymâniye Kütüphânesi, Yazma Bağışlar Bölümü, no 2324'te de bir nüshası vardır. Krş. Tatçı, “Son Devir Mevlevîliği İçin Bir Kaynak: Hüseyin Vassâf Divâni”, s.234.

³³ Ahmet Cahit Haksever, “XX. Yüzyilda Üç Mevlevî Şeyhi: Veled Çelebi, Abdülbâki Baykara, Ahmet Remzi Akyürek” adlı makalesinde (s.400) Konya Mevlâna Müzesi Arşivi'ndeki 49/15 nolu dosyayı kaynak göstererek Dede'nin³⁴ Kastamonu şeyhligine tayin tarihini 1 Mayıs 1326/14 Mayıs 1910 olarak vermektedir. F.Nâfir Uzluk'un zikredilen notlarına göre ise Kastamonu şeyhligine tayin tarihi 23 Rebû's-sânî 1328 (4 Mayıs 1910)'dur. Aynı notlara göre Kastamonu şeyhligi, 25 Haziran 1910 tarihinde Mevlâna Dergâhi postnişinligine atanan Veled Çelebi tarafından, 18 Şaban 1328 (26 Ağustos 1910)'da tecdiî olunmuştur. Ayrıca bkz.Şafak, “Veled Çelebi İzbudak”, s.145-151.

³⁴ “Remzî Dede hâdimü'l-fukarâ” cümlesi, ebcedle (en sonda eliften sonra bulunması gereken hemzeyi de hesaba katarak) hicri 1328 çıkmaktadır ki bu da atama tarihine uygundur. Ancak yazarın burada tarihi, hicri yerine rûmî olarak vermesi ve tasrihte bulunmaması, kaynakların tereddüt ve yanılıgına yol açmıştır. Nitekim Kastamonu şeyhligine tayin tarihini İnal 1908, Ergun, 1326/1908, Mazioğlu, 1327/1909, Tezeren, 1327/1911 olarak vermektedir. Tezeren, makalesinde (s.7), “Hüseyin Vassaf tarafından yazılan ve Dede'nin tedkikinden geçen Remzî-nâme'de tayin tarihi olarak 1326, M.1910 yılı kaydedilmekte ise de yukarıdaki ibâreden 1327, M.1911 yılı çıkmaktadır.” diyerek olayların akışından hareketle 1327'nin

Kastamonu Mevlevî-hânesi'nin selefinden devren kalan borcunu tesviyeye ve Mevlevî-hâne'yi ta'mîr ve ihyâya muvaffak olduğu gibi Çelebilik makâmından şeref-vârid bir emr üzerine Haleb Mevlevî-hânesi'nin tahkîkâtına giderek o hidmeti ba'del'-îfâ o havâlî mevlevî-hânelerinin tahkîk-i ahvâlî emr olunur.³⁵ Bu vesile ile Haleb, Ayıntab, Urfa, Kilis, Hamâ, Hums, Şâm Trablusu,³⁶ Lazkiye, Kuds cihetlerinde icrâ-yı seyâhat, makâmât-ı mübârekeyi ziyâret ve ba'zi ricâl-i kümmelîn ile mülâkât ve sohbet ederek altı mâh sonra makâm-ı meşîhati olan Kastamonu'ya avdet eder.

Tarîkat-i aliyye-i mevleviyye meşâyîhi arasında nadiren tesâdûf olunan ahvâldendir ki pederi bir dergâhta, mahdûmu dîger bir dergâhta post-nişîn bulunsunlar. Remzî Dede'de bu hâl tecelli etmiştir.

daha uygun olacağını belirtmektedir. Sayın Mazioğlu da aynı ibâreden 1326 değil, 1327 çıktığını söylemektedir; ancak Tezeren 1327'yi rûmî sayıp karşılığını milâdi 1911 verirken, Mazioğlu 1327'yi hicri addedip karşılığını milâdi 1909 olarak vermiştir.

³⁵ Ahmet Cahit Haksever, “XX. Yüzyilda Üç Mevlevî Şeyhi” adlı makalesinde (s.400) Veled Çelebi'nin postnişinliği zamanındaki bu görevin tarihini 12 Ağustos 1327-25 Kânûn-i evvel 1327/25 Ağustos 1911-12 Ocak 1912 olarak vermektedir. (12 Ocak, 6 Ocak olarak düzeltilmelidir.) Remzi Dede de *es-Sohbet-i-sâfiyye Tercîmesi*'nin mukaddimesinde, “1327 sâl-i rûmîsi teşrîn-i evvelinde bir vazife ile Kilis Mevlevîhânesi'nde üç gün misafîr” kaldığını söylemektedir. Bkz. Kutluk, “Şeyh Galib ve as-Sohbet-üs-Sâfiyye”, s.37. Ayrıca bkz. Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyıl*, s.277.

³⁶ Kaynaklarda (Ergun, Tezeren, Mazioğlu vd.) Şam ve Trablus olarak iki ayrı şehir ismi zikredilmektedir; metinde ise Şam Trablusu şeklindedir; *Sefîne-i evlîyâ* da imlâ daha belirgindir.

Hattâ Kastamonu Mevlevî-hânesi meşîhatinde iken edîb-i şehr Süleyman Nazîf Bey vâlî olarak Kastamonu'ya geldiklerinde³⁷ birinci mülâkâtta “Meşîhatiniz peder-mânde midir?” suâline “Hayır, Hudâ-dâddir. Le-hü'l-hamî pederim ber-hayât ve el-yevm Kayseri mevlevî şeyhidir” cevâbını verir.³⁸

(HALEP ŞEHİLGİ)

Bi'l-âhare Haleb Âsitânesi meşîhatine “eş-Seyh Ahmed Remzî el-Halebi” cümlesiinin delâlet ettiği 1332 (1914) senesinde ta'yîn olunmasıyla³⁹ orasını dahi ez ser-i nev ihyâya ve mevlevîliğin o havâlide indirâsa yüz tutan şân ve şerefini i'lâya nâil oldular. Haleb'e vurûdlarından kırk beş gün sonra peder-i âlileri âzim-i semâ'hâne-i iliyîn olarak Seyyid Burhaneddîn Hazretleri'nin türbe-i şerîfesi harîmîne, vasiyyeti vechile defn edilmiştir.⁴⁰ Rahmetu'llâhi aleyh.⁴¹

³⁷ Süleyman Nazîf'in (öл.1927) kendi beyanına göre Kastamonu valiliğine atanma tarihi Teşrîn-i Sânî 1326 (Kasım-Aralık 1910)'dur; bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1120.

³⁸ Abdulkadir Zamantîli diyor ki “Süleyman Nazîf'in 'Ben 40 yaşına kadar materyalistim. Kâstamonu Valisi iken Remzi' Dede beni uyardı' dediği meşhurdur.” Bkz: “Remziname ve Remzi Dede İçin”, s.3.

³⁹ Haksever, Başbakanlık Osmanlı Arşîvleri, Dosya No 1, Gömlek No 40, Fon Kodu DH.KMS'ye istinâden atama tarihini 6 Safer 1332/4 Ocak 1914 olarak vermektedir. Bkz. “XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi”, s.401.

⁴⁰ Ahmed Remzi Dede, SÜSAM Y52 nolu mecmâasındaki soyu ve ailesiyle ilgili notlarında (s.11) babasının vefatı hakkında şu bilgiyi veriyor: “1332 senesi Rebî'u'l-âhînîn on birinci Pazar ertesi günü (9 Mart 1914) âzim-i hânîkâh-i bekâ olmuştu. Hîn-i irtihâlinde nezd-i âlîlerinde mehâdîminden

Harb-i umûmî esnâsında⁴² İstanbul'dan Filistin cephesine hareket eden Mucâhidîn-i Mevlevîyye miyânında ser-halka-i sınıf-ı mümtâz olarak bulunup⁴³ Şâm'a ve Medîne-i Münevvereye

yalnız câ-nişini olan üçüncü mahdûmu birâderim Hüsâmeddin Dede Efendi bulunmuştur.”

⁴¹ Ahmed Remzi Dede'nin, babasının vefatı üzerine yazdığı 1332 (1914) tarihli manzûme için bkz. *Dîvân*, s.250-251. (Verdiğimiz başlıklardaki konu bütünlüğü açısından, bu paragrafla önceki paragraf arasında tarafımızdan yer değişikliği yapılmıştır.)

⁴² Sayın Küçük, resmî bir belgeye dayanarak şu bilgiyi veriyor: “(Remzi Dede) Savaş sırasında Tekke'nin câmiini ve semâhânesini, Osmanlı Ordusu'nun erzak ve mühimmat deposu olarak kullanmasına izin vermiştir. Savaş esnasında Tekke'deki birçok dervîş de Remzi Dede ile beraber bu Tabur'a katıldığı için Dergâh'ta fazla dervîş kalmamıştır.” Bkz. *Mevlevîliğin Son Yüzyıl*, s.278.

⁴³ Birinci Cihan Harbi'nde Suriye cephesindeki askerlerin maneviyâtını artırmak amacıyla Sultan Reşad tarafından oluşturulan ve başlarında Mevlâna Dergâhı postnişini Veled Çelebi (öл.1953) bulunan Mevlevî Taburu (sonraları Mevlevî Alayı?) hakkında bkz. Gölpinarlı, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, s.177 vd.; Nuri Köstüklü, *Vatan Savunmasında Mevlevîhaneler*, s.65 vd.; aynı yazar “Vatan Savunmasında Gönül Erleri: Mucâhidîn-i Mevlevîye Alayı”, s.213-226. Sayın Köstüklü'nün tesbitlerine göre 26 Şubat 1915'te Konya'dan hareket eden Mevlevî Alayı'nda Halep Mevlevîhânesi şeyhi Ahmed Remzi Dede, 28 kişilik maiyetiyle birlikte yer almıştır. Alay, Şâm'ın Ekim 1918'de İngilizler tarafından işgalinden sonra lağvedilmiş, iştirak eden mevlevîler memleketlerine dönmüştür. Ayrıca bkz, İzbudak, *Hatıralarım*, s.54-55; Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyıl*, s.278.

Ziver Tezeren, “Remzi Dede'ye 1332-1333 yılları harbinde Şâm'da 4. Ordu ve 8. Kolordu'ya bağlı Gönüllü Mevlevî Taburu'ndaki üstün çalışma ve gayreti dolayısıyla, 4. Ordu Kumandanlığı'nın 1.3.1332 tarihli emriyle Harbiye Nâziri

kadar âzim olup südde-i seniyye-i Hazret-i Risâlet-penâhi'ye rû-mâl olmak [s.27] şerefine de mazhar oldular. O sırada yazdıkları na't-ı şerîf şudur:⁴⁴

Enver Paşa'nın imzasını taşıyan Harp Madalyası Beratı ve Nişanı verilmiştir." diyerek söz konusu belgeleri yayınlanmıştır. Bkz. "Üstad Ahmed Remzi Akyürek", s.8. Berat'ın metni şöyledir: "Bin üç yüz otuz iki ve otuz üç seneleri harbinde Şam'da bulunan Gönüllü Mevlevî Taburu efrâdının Mevlevî Tarîki'ne mahsus talim ve terbiyeleri hususunda fevkâlâde sa'y ü gayret göstermiş olduğundan dolayı nâm-ı akdes-i hümâyûn-ı Hazret-i Pâdişâhiye olarak sana Harp Madalyası verildi. Bundan böyle ve hatta her halde kanun dairesinde ifâ-yi hüsn-i hidmetle iktisâb-ı feyz ve memdûhiyyete sa'y ü gayret eyleyesin. Harbiye Nâziri Enver"

Ahmed Remzi Dede, "Mevlevî Taburu'nun teşkiliyle ilgili halkın ve askerin maneviyatını artırıcı tarzda" manzûmeler yapıp neşretnmiştir. (Bkz. Haksever, "XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi", s.401) Ahmed Remzi Efendi'nin bu yıllarda Halep ve Şam'da kaleme aldığı şiirler için bzk. *Dîvân*, s.44-46, 103-104, 251-253, 311; s.45-46'daki 12 Mayıs 333 (12 Mayıs 1917) tarihli manzûmenin başlığı, savaş esnasında Dede'nin Veled Çelebi ile Halep'ten Konya'ya geldiklerini haber vermektedir.

⁴⁴ Bu manzûme *Dîvân*'da aynen mevcuttur. (s.38-39) Velled Çelebi, Dede'ye hilâfetnâme veriş hatırlasını şöyle anlatır: "Haleb Mevlevihânesi postnışını, mesnevîhân ve şair-i nüktedân Ahmed Remzi Dede Efendi; Denizli Mevlevihânesi şeyhi kudemâ-yi sulehâ-yi meleviyye ve âşikân-ı cânfedâ-yi evleviyeden Hasan Ali Dede Efendi: Bunların ikisi de fakîrden hilâfetnâme ahz eylediler. Cihâd-ı ekber ilâni hasebiyle Şam'a, bi'l-cümle meşâyh ve ihvânla gelip Mevlevihâne'ye misafir olduğumuzda ba'z-ı meşâyh ve ihvânla Ravza-i Tâhire-i Cenâb-ı Risâlet-penâhiyi ziyârete gittiğimizde bir gece huzûrda ihyâ-yi leyl edip o gece hilâfetnâmeyi Şeyh Ahmed Remzi Dede'ye huzûrda itâ eyledim. Sehven Hasan Ali Dede bizimle gelmemiş olmakla onun hilâfetnâmesini de yine orada Remzi Dede'ye verdim. Sonra Hasan Ali Dede de meşâyh ve ihvânla Ravza-i Tâhireyi ziyâret eylediler. Medîne'ye duhûlümüz: 28 Mart 1331 Cuma günü." (10 Nisan 1915) Bkz.Şafak, "Veled

*Aşkı ser-gerdân u aşık eyleyen dîdârına
Hüsniî de bayrân u meftûn eylemiş ruhsârına*

*Târumâr olmuş muhabbet züljünün dil-bestesi
Vecd ü sevk iştâdedir bâb-ı şefâât-bârına*

*Lâ-yezâlî sâdmâni cavidâni nes'eler
Câ-be-câ tefrîs edilmiş hâk-i arş-âsârına*

*Hurde bir kandîlidir Tûr-i tecelli-i Kelîm
Dest-i hayret her dehân Mûsî-iân envârına*

*Kubbe-i ulyâsının mûksûresi arş-ı azîm
Sidredir her gûsesi Cibrîl-i hidmetkârına*

*Ma'nî-i Kur'ân tecessüm eylemiş olmuş barem
Hazret-i Hakk'ın habîb-ı Ahmed-i muhtârına*

*Cân atıp gelmiş cinândan Bü'l-beşer bin sevk ile
Eylemiş evlâdını âmâde cân isârına*

*Ben neler gördüm der-i feyzinde Remzî akl-sûz
Sığmıyor kudsîyyeti şâirlerin eş'ârına*

Şâm'da birkaç sene kalarak Câmi-i Emeviyye'de Minâre-i Beyzâ kapısı kurbünde Mesnevî-i Şerîf okutup Arabca takrîr etmesi yüzünden ulemâ ve urafâ-yi mahalliyyenin fevka'l-âde nazar-ı istihsânını celb, ulviyyet-i celîle-i Hazret-i Mevlânâ'yı

Çelebi'den Mevlevî Muhiyyîyle İlgili Bazı Hatıralar ve Önemli Notlar", s.145-151.

herkesin kalbinde istikrâra muvaffak olduklarını Tâhirü'l-Mevlevî Bey nakl eylediler.

(ÜSKÜDAR ŞEYHLİĞİ)

Haleb'in istilâsında orayı terke ve İstanbul'a [s.28] avdete mecbûr olmuşlardı.⁴⁵ Bu sırada Üsküdar Mevlevî-hânesi şeyhi Ferruh Çelebi⁴⁶ Karaman Mevlevî-hânesi meşîhatine nakl ve Ahmed Remzî Dede Üsküdar Mevlevî-hânesi meşîhatine ta'yîn oldular.⁴⁷ Burası, hucerât oturulmayacak

⁴⁵ Ahmed Remzi Dede, 1918 Ekim'i sonlarında Mevlevî Alayı'nın lağvedilmesiyle Halep'e geçmiş; fakat oranın da istilâsi üzerine İstanbul'a geçmiş, burada, o tarihlerde işgal altındaki ülkemizin acı durumunu dile getiren, dini ve millî duyguları coşturan çeşitli şiirler kaleme almıştır; bkz. *Dîvân*, s.81, 102, 302, 304. Savaş'ın ardından hükümet değişmiş; Veled Çelebi, yeni Padişah Vahdettin tarafından 1 Haziran 1919/(2 Ramazan 1337/1 Haziran 1335) tarihinde postnişinlik i görevinden azledilmiş ve yerine Abdülhalim Çelebi, ikinci defa atanmıştır. Bkz. Akar, *Veled Çelebi İzbudak*, s.42-43; İzbudak, *Hatıralarım*, s.71.

⁴⁶ Ferruh Çelebi hakkında bkz. Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.243.

⁴⁷ Ahmed Remzi Dede'nin Abdülhalim Çelebi tarafından Üsküdar Mevlevîhânesi'ne atanma tarihi, Mevlâna Müzesi Arşivi'ndeki 107 nolu dosyada bulunan tayin yazısına göre 25 Teşrin-i evvel 1335 (30 Muharrem 1338/25 Ekim 1919)'dır. Bkz. Atalay, *Millî Mücadele'de Konya Kuvâ-yı Milliyecileri*, C.I, ek 82. F. Nafiz Uzluk da notlarında atanma yılını (hicri) 1337 (1918-1919) olarak vermektedir; kezâ İnal, (*Son Asır Türk Şairleri*, s.1408-1409) ve Ergun, (*Türk Şairleri*, s.326) 1919 tarihini zikretmemektedirler. Buna mukâbil Mazioğlu, (*Dîvân*, s.5) ve Kartal, (*Tuhfe-i Remzî*, s.33) 1340/1924; Küçük, (*Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.278-279) ve Haksever ("XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi", s.402) -muhtemelen *Dîvân*'ın mukaddimesi s.19'dan naklen- 1338/1922 tarihlerini vermektedirler.

derecere harâb, semâ'-hâne ve türbe ise âlûde-i gubâr ü tûrâb idi. Ahmed Remzî Dede'nin her gittiği yeri i'mâr etmek hâssa-i nâfiası içâbindan olarak evvel emrde semâ'-hâne ve türbeyi tarsîn ü tahkîm ve ta'mîr ü termîm etmiş ve hucerâtı mehmâ emken temizlenmiş idi. Senelerden beri muattal kalan semâ'-hânedede on beş günde bir cum'a ertesi günleri âyîn-i tarîkat başlattı. O zamân manzûme-i âtiyyeyi karalamış, bir eser-i hîmet olmak üzere müşârun ileyhe takdîm eylemiş idim:

*Muazzam mûrsid-i âli Celâleddin-i Mevlânâ
Ziyâ-pâş-i hakîkatdir kulüb-i ehl-i îmâna*

*Tarîk-i seyz-i Hak'da reh-nümâ-ye âlem-i esrâr
Hakâyık âsmânında misaldır şems-i tâbâna*

*Tarîkinde yetişmişdir eâzîm seyz-i lutfıyla
Husûsâ Seyh Ahmed Remzî pür-şân geldi meydâna*

*Bu zât-i muhterem ki ârif-i ilm-i hakîkatdir
Mükerremdir mübeceldir vücûdu fer verir câna*

*Feyiz-bâhsendedir hiç şübbe etme ol kerîmü't-ab'
Füyûz-i şems-i Mevlânâ'yi bezl eyler semîhâne*

(Haksever, *Son Dönem Osmanlı Mevlevilerinden Ahmed Remzî Akyürek*, adlı kitabında (s.43) ise 1338/1919 tarihini zikretmektedir.) Bu yanıkların sebebi, Mevlevîhâne'nin tamir tarihi olan 1340'in, atama yılı ile karıştırılması ve rûmî addedilmesi yahut *Remzî-nâmâ*'de tayin için nakledilen diğer tarih manzûmelerinin sonlarındaki 1338'in rûmî zannedilmesi olmalıdır.

Ana Kur'ân-i nâtîk dense lâyik cân-i ussakdır
Rumûz-i Mesnevî'den bahs eder te'sir kilar câna

Edîb ü kâni' u hoş-sohbet ü ehl-i muhabbetdir
Tarîk-i mevlevîde bâis-i fahr oldu bir dâne

Verir ders-i maârif tâlibe ilm-i tarîkatden
Vücûdu mekremet-efzûdu zînet verdi devrâna

Gül-i gülzâr-i Mevlânâ kitâb-i nâtîk-i Hak'dır
Anın her hâl ü kârı reh-nüâma erbâb-i ikâna

Safâ-yı câna mazhar olmak istersen arzîsim gel
Tabîb-i hâzik-i ma'nâya koş sen olma bigâne

Marîz-i derd-i aşka vermede dârû-yi vuslatdan
Dahil-i bâb-i irfânî olan tullâb-i irfâna

Harîm-i feyzine dâhil olanlar hâline hayrân
Hayât-i tâze geldi cân u dilden cümle ihvâna

[s.29] Vücûdu zînet-efzâ olmasıyla Üsküdar halkı
Kemâl-i minnet arz eyler o seyh-i sâhib-i zâna

Harâb âsarı i'mâr eylemekdir hasleti cânâ
Nice eyyam kapanmış kalmış idi Mevlânî-hâne

Bunu i'mâra sarf-i fîkr idüp ol Şeyh-i pür-himmet
Kemâl-i hüsn-i niyyetden erişdi avn-i Rahmân'a

Hudâ-yı müsteân ibsân buyurdu yümn ü tevfîki
Uluvv-i gayreTİyle işbu Dergeh döndü umrâna

Bin üç yüz kırkda ta'mîr eyledi o ârif-i billâh
Gönül i'mârina mi'mâr-i bakdir cümle yârâna

Münâdîler nidâ kıldı derûn-i hâne-i dilde
Güsâde oldu erbâb-i kulâbe Mevlânî-hâne

Umûm erbâb-i aşk medyûn-i şûkrân oldu hî-sübhe
Cenâb-i Remzi-i rûşen-zâmir yekâtâ-yı devrâna

Anın vasfında dendî andelîb-i bâğ-i Mevlânâ
Rumûz-i Hazret-i Mollâ'ya vâkif Şeyh-i zîşâna

Hulâsa her ne dense şân-i âlisinde lâykdir
Bu yolda arz-i hissiyyât eder ol Şeyh ekvâna

Muhîbb-i hâlisi Vassâf-i kemter aşk u şevkinden
O nûr-i ehl-i aşka cân u dilden oldu pervaâne

Yenikapı Mevlânî-hânesi şeyhi, meykede-i muhabbet-i ilâhiyyede sâkî Seyyid Abdülbâkî Dede Hazretleri tarafından inşâd buyurulan manzûme-i âtiyye-i târihiyye Suûdü'l-Mevlevî Beyefendi kardeşimiz tarafından i'tinâ-yı mahsûs ile yazılmış⁴⁸, Medresetü'l-Hattâtîn'de nakş u tezyîn edilerek Üsküdar Mevlânî-hânesi'nde şeyh odasında âvîhte-i mevki-i ihtirâm kilinmiştir:

Hâ

Şeb-i aktâb-i Mevlânâ edip himmet bu devrâna
Füyûz-i Şems ile sahn-i edeb döndü gûlistâna

⁴⁸ Abdülbâkî Dede ve Suûdü'l-Mevlevî için bkz. İnal, *Son Âsır Türk Şairleri*, s.158, 2243; 1748.

Zemîn ü âsmân kim cezbe-i aşkile döndükçe
Açıldı bârgâh-i mevlevî her ehl-i imâna⁴⁹

Kadîmen Üsküdar'da Hazret-i Nu'mân-i dil-âgâh
Binâ etmişdi dergelî nâm-i pâk-i Pîr-i zî-sâna

⁴⁹ H. Vassâf'ın notu (s.29): "Müşârun ileyi hâlisâne bir muhabbetle sevenlerdenim. Şu beyt, mahsûl-i muhabbet olarak sunûh etti:

Alemi kendine bend etti güzel ahlâki
Seyh-i pür-sân u şeref Hazret-i Abdülbâki"

F. N. Uzluk'un notu (s.40): "Üsküdar Mevlevî-hânesi'nin ta'mirinde râkümü'l-hurûf dahi orada konuk idim. 6 yıl oturdum. Tıp Fakültesi'ne devam ettim. Çok feyz elde ettim. Şâir olmadığım halde şu tarihi söylemiştim:

Dil-i aşık gibi kalmıştı vîrâne
Bi-hamdillah bu dergeh çakdı meydâne

İdiüp Remzî Dede ta'mîrine himmet
Çalışdı cidd idiüp âli-cenâbâne

İşitdim bâ-yı bisnev'den bu târihi
Gel ey aşık açıldı Mevlevî-hâne

Üsküdarlı şâir Tal'at Bey de Dergâh'ın kurucusu Nu'mân Bey'in adından faidelenerek *Sâkâyik-i nu'mâniyye*'den bahisle güzel bir tarih demiştr ki defterimde yazılıdır. Son tarih beyti şöyle idi:

Nâsa teblîğ eyledim Tal'at gûber târîhini
Mevlevî-hâne açıldı sâye-i Hünkâr'du

Benim tarihte 2 rakâni eksik olmakla "bisnev: (dinle)" sözünün be harfi, (Tal'at) Beyin tarihinde ise 3 fazla olmakla "nâsa" 3 rakamsız diye oyun yapmıştır. Harrerehû el-fâkir Feridun Nâfir Şîfâî el-Mevlevî

Zaman geçmekle ammâ ki harâba müsrif olmuşdu
Nasîb oldu yine ta'mîri ba'z-i ehl-i irfâna

[s.30] Hudâ-yi zî'l-atâ ecr-i muzâaf eylesin ihsân
Bu yolda nakd ü cân îsâr eden merdân-i meydâna

Husûsâ Hazret-i Remzî Dede ol şeyh-i âli-câh
Kemâl-i himmetiyle nâil oldu feyz-i pîrâna

Bu dergâh-i şerîf-i mevlevî kim oldu âbâdân
Semâ' etse be-câdir mîhr-i âlem müstemendâne

Nevâ-yı nây-i Mevlânâ'dır anda sîr-i İsrâfil
Verir nûr-i hayatı mürdegân-i ye's ü hicrâna

Görüp itmâmini Bâki semâ' etdim dedim târîh
Salâ yâhû küşâd oldu yine bu Mevlevî-hâne 1340
(1921-1922)

Bir müddet sonra şeyh dairesinin üstüne bir kat daha ilâvesine ve hucerâtın mükemmelen ta'mîrine, bahçenin tarh u tanzîmine de muvaffak olmuşdur. Kaç senedir ramazân-ı şerîfte Üsküdar'da⁵⁰ ve Bayezid Camî-i şerîfinde *Mesnevî-i şerîf* târîhîne devam eylemektedir.⁵¹

⁵⁰ Sayın Mazioğlu, (Üsküdar'daki) Ayazma Sultan Mustafa Camii olduğunu tasrîh etmektedir. Bkz. *Dîvân*, s.6.

⁵¹ Süheyl Ünver, "Mütârekede İstanbul'da ramazanlarda Bayezid Camii'nde ikindiden önce vaaz ederdi" demekte, 1920'lerdeki ramazanlarda da aynı camideki vaazlanndan bahsetmektedir. Bkz, "Ahmed Remzi Efendi", s.2.

Dünyâ-perestândan olmadığı ve dûr-endîşân-1 ümmetten bulunduğu cihetle Kayseri ahâlisinden kendisini meb'üs intihâb edenlere karşı beyân-ı i'tizâr eylemiş ve guyâbindan ta'yîn olunduğu halde istî'fâ etmiştir.⁵²

(KİŞİLİĞİ)

Gâyet zekî, şen ve şâtır, meclis-ârâ, fevka'l-âde kuvve-i hâfizaya mâlik, ihâta-i külliyye sâhibi bir nâdire-i hilkattir. Zarifâne ve nükte-perdâzâne lâtifeleri bezm-i sohbete revnak verir. Bir gün Mevlevî-hânedede bir cem'iyyet münâsebetiyle kalabalıkvardı. Urafâ, zurafâ, ağniyâ ile dolu idi. Biz'-zât kalkarak huzzâra sigara takdîmi sırasında “Efendim, şeyhler gerçi hâdimü'l-fukarâ olarak geçinirlerse de ba'zan hâdimü'l-ağniya oluyorlar” diye zarâfet-perdâzhâk etmişler, huzzâr-ı meclisi tensît eylemişlerdir.

Bir kandil gecesi Yenikapı Mevlevî-hânesi'nde idim. Ziyâde izdihâmvardı. Fransız mu'teberânı da gelmişler. Şeyh Abdülbâkî Efendi ile görüşmek istemişlerdi. Şeyhin nezdinde bulundukları sırada Fransızca söylemek isteyen ecânîb, Şeyh-i müşârun ileyhin o lisân ile [s.31] konuşmak ârzûsunda olmadığına vâkif oldukları(ni) içlerinden birileri söylemeye başlamıştı. O sırada Ahmed Remzi Dede, Şeyh-i müşârun ileyh hazretlerinin yanında idi. Der-

⁵² Ahmed Remzi Efendi'nin mebusluğu konusunda iki farklı tesbit için b.kz. Tezeren, “Üstad Ahmed Remzi Akyürek”, s.13; Zamantılı, “Remziname ve Remzi Dede için”, s.3; ayrıca krş. *Dîvân*, s.20. (Turhan Feyzioğlu'nun yazısı.)

hâl cevâb verdi ve kendini mütercim vaz'iyetine soktu. Tercüman olması pek yerinde düştü. Takdîr ve zekâ bir eser-i dehâdir.⁵³

(DİĞER GÖREVLERİ)

Ahmed Remzi Dede mülğâ Meclis-i Meşâyîh âzâlığında ve Medresetü'l-Îrşâd'da tasavvuf müderrisliğinde bulundukları gibi Üsküdar vilâyeti müftisîsinin taht-ı idâresindeki encümende dahi tekâyâ umûruna me'mûren a'zâ sıfatıyla bulunuyorlar.

Mükerrerden Konya'ya giderek Âsitâne-i Hazret-i Pîr'e rû-mâl olmuşlar ve 1319 (1902) senesinde Abdülvâhid Çelebi⁵⁴ merhûm zamânında

⁵³ Dede'nin kişiliği ve onun hakkında diğer hatırlar için b.kz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1410; *Dîvân*, s.12-23 (Turhan Feyzioğlu'nun yazısı.); Erciyes Dergisi'nin 68.sayısında yer alan makalelerden: Ünver, “Ahmed Remzi Efendi”, s.2-3; Gezgin, “Remzi Dede”, s.3-4 (25 Kasım 1944 tarihli *Vakit Gazetesi*'nden naklen); Cingilli, “Babam Ahmed Remzi Akyürek”, s.4-5; Tezeren, “Üstad Ahmed Remzi Akyürek”, s.6-15; Satıcıoğlu, “Kayserili Mevlevî Şeyhi Ahmed Remzi Dede”, s.19-20; Zamantılı, “Yine Remzi Dede”, s.21-23; Karabulut, “Mevlevî Ahmed Remzi Dede”, s.24-29; Deniz, “Divan-ı Remzi Dede”, s.30-31; Özdamarlar, “Ahmet Remzi Akyürek Üzerine Notlar”, s.35-39; Zamantılı, “Remziname ve Remzi Dede için”, s.1-6 (*Erciyes*, S.33); Haksever, “XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi”, s.398 vd.

⁵⁴Hicrî 1305-1325 yılları arasında Mevlâna Dergâhı postnişînlîğinde bulunan Abdülvâhid Çelebi hakkında b.kz. Gölpınarlı, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, s.153, 177; Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, s.71. Sayın Mazıoğlu, Dede'nin en küçük kızı Lebibe Hanım'a ait defterden Vâhid Çelebi'nin (öl.1907), çelebi çocuklarına “Sizler celebizâde olduğunuz halde bir

onun emriyle Pîrî Paşa Zâviyesi Câmi-i şerîfinde *Mesnevî* okutmuşlar ve Çelebi-i müşârun ileyhinden mesnevî-hânlik icâzet-nâmesi almışlardır ki 3 Safer 1320 (12 Mayıs 1902) târîhine müsâdiftir.

İlme, edebe, şî're ziyâde i'tinâsi vardır. Güzel bir kütüb-hânesi olup âsâr-ı nâdire ile müzeyyendir.

*Hakâyık surrîn nâ-mahremâna sorma bilmезler
Anı her halde yâre mahrem olmuş ârifândan sor*

(ESERLERİ, ŞİİR VE NESRİNDE ÖRNEKLER)

Âsâr-ı matbâası: *Manzûm Kavâid-i Fârisiyye, Tuhfetü's-sâimîn, Âyîne-i Seyyid-i Sirdân, Ber-güzâr, Târîhçesi aktâb, Gûlzâr-i aşk, Münâcât-i Hazret-i Mevlâna, Tuhfe-i Remzî*, [s.32] gayr-ı matbû' âsâri: *Sadreddîn-i Konevî Hazretleri'nin Tabsireti'l-mübtedî ve tâzâkireti'l-müntehî-nâm eserinin tercümesi Tekmiletü't-tarîka ve ta'rîfeti'l-hâkîka ile Dîvân ve sâire*.⁵⁵

Yazdığını bilir, okuduğunu anlar, erbâb-ı dânişten, gâyet zârif urafâ-yı mevleviyedendir.

“şeyhzâde sizlere Mesnevî okutuyor” diye Ahmed Remzi Efendi’yi örnek gösterdiğini nakletmektedir. Bkz. *Dîvân*, s.4

⁵⁵ *Remzî-nâme*'nin matbû' nûshasında (s.2) burada şu not vardır: “Yazar burada diğer eserleri ve İbnülemin'in Son Asır Şairleri isimli kitap hakkında sonradan bazı ilâveler yapmış ise de fotokopiden okunamıyor. M.C.” Bahsedilen ilâve, muhtemelen F. Nâfir Uzluk tarafından yapılmıştır. Ahmed Remzi Dede'nin eserleri hakkında daha fazla bilgi için kaynaklarda ayrıntılı bilgi vardır. Biz Dede'nin eserlerini başka çalışmalarında değerlendireceğimiz için burada bu konuya girmeyeceğiz.

Hakâyık ve dekâyık-ı tasavvufiyyeyi hakkıyla idrâk etmiş erenlerdedir. Zevk-i selîm üzere giyinir, her yere gitmez, istığnâyi sever. Rahîmü'l-kalb, vefâkâr, edîb, halûk bir zât-ı âlî-kadrdır.⁵⁶ Tavvelâ'llâhu

⁵⁶ Ahmed Remzi Dede'nin, *Remzî-nâme*'nin yazıldığı tarihten sonraki hayatı için kaynaklarda bulunan bilgilere mektuplarından ve ulaşabildiğim bazı belgelerden istifadeyle şimdilik şunları ekleyebilirim: Tekkelerin 4 Eylül 1925'te kapatılmasından sonra onun, kayd-ı hayat şartıyla Üsküdar Mevlevîhânesi'nde kalmasına müsaade edilmişti. Burada eşi, çocukları ve annesiyle kalıyordu; ayrıca Mevlevîhâne'de türbedarlık ve imamlık görevini yapan Tîrnovalı Hafız Vehbi Dede de hücrede ikâmet ediyordu. Galata Mevlevîhânesi son şeyhi Ahmed Celâleddin Dede de komşuları idi. (Bkz. Şafak, “Uzluk Kardeşlerin Mevlevîlik ve Çelebilik Yönleri”, s.178 vd.; Hafız Dede için ayrıca bkz. *Dîvân*, s.266)

Bu sırada o yine camilerde vaazları ve *Mesnevî* okutmaya devam etmiştir. Mayıs 1927'de Millet Kütüphânesi'nin tasfiyesinde görev almış, aynı yılın Ağustos ayında Üsküdar Selimağa Kütüphanesi'ne tayin olmuştur. Bu yıllarda Kütüphâne, “îlim ve ırfan tâlipleri için bir mektep, bir feyz ocağı” olmuştur. Hiç boş vakit geçirmeyen, kitapların tanzim ve tâvsifiyle işe başlayan Dede, bu yıllarda birtakım fihristler hazırlamış, tercümeler yapmış, eserler kaleme almıştır. Onu 1930'larda öğrencilik yıllarında tanıyan Ziver Tezeren, kendisinin Üsküdar Mîhrimah Camii'nde Cuma hutbelerine çıktığını yazmaktadır. (Bkz. “Üstad Ahmed Remzi Akyürek”, s.9)

Ayrıca öteden beri Türkçeyle ilgili görüşlerini eserlerinde, mektuplarında ifade eden Ahmed Remzi Efendi, bu dönemde de Türkçeyle ilgili çalışmalarla bîgâne kalmamış, hatta 1933'te Dil Derleme Derneği'nin davetine uyarak -fikirlerine iştirak etmese de- toplantılara katılmıştır.

Ahmed Remzi Dede'nin 1935-1941 yılları, F.Nâfir Uzluk'un öncülük ettiği Mevlâna'nın *Mektâbât* (İstanbul, 1937) ve *Mecâlis-i sab'*sı (İstanbul, 1937), Sultan Veled'in *Farsça Divânam*'nın (İstanbul-Ankara, 1941) neşri çalışmalarıyla geçmiştir. Gerek bu eserlerin Farsça metinlerinin kurulması, lüzumlu kaynakların temini, tercümelerin ve yazılımların denetimi; gerekse o

zamanlar zor şartlar altında yürüyen baskı işinin sürekli takip edilmesi ve sonrasında kitapların satışı, kendisini oldukça meşgul etmiştir. (Zikredilen eserlerin giriş kısımlarında bu hususla ilgili malumat vardır.)

Bunlardan başka O, Veled Çelebi'nin *Menâkıb-i Hazreti Mevlâna* adlı çalışmasının müsveddelerini okuyup ikmâl etme, yazdırıp tashih etme işini de üstlenmiştir. Zaten kitaplar ve eski kültürümüz konusunda sürekli baş vurulan bir kimsedir. Bütün bu hizmetleri severek yapmıştır; ama yaşının da ilerlemiş olması nedeniyle bir hayli yorulduğu mektuplarından anlaşılmaktadır. Gerektiğinde celâllenmesini bilen birisi olsa da çok duygulu, hassas, merhametli, fedâkâr bir insan olduğu ve kendisinden istekte bulunanları hemen reddeden bir yapıya sahip bulunmadığı anlaşılmaktadır. O yıllarda özellikle mevlevîlik aleyhinde zaman zaman basında çıkan tartışmaları takip etmiş; doğrudan cevap yazmasa da cevap verenleri teşvik etmiş, onlara yardımcı olmuştur.

Bu arada 1937 yılı başlarında Maarif Müdürü'nün kendisini rencide etmesi üzerine görevinden istifa etmiş, fakat yakınları ve dostları araya girince istifasını geri almıştır. S.Nüzhet Ergun, aceleyle *Türk Şairleri*'nin o zamanki fasikülüne onun 1 Şubat 1937'de istifa ettiğini yazmış ve Ergun'un bu beyanı, başkalarının yanılmalarına sebep olmuştur. Zaten Dede, F. Nafiz Bey'e yazdığı mektuplarında zaman zaman onun bu tür davranışlarından rahatsızlığını dile getirmiştir.

A.Remzi Efendi, tesbitlerimize göre, 1941 yılında memuriyetini, İstanbul'da iyice yalnız kalmaları üzerine Ankara'ya naklettirmiştir. Bu hususla ilgili olarak Ahmed Remzi Efendi'nin tâhsili bahsinde zikrettiğimiz gibi o, F. Nâfir Uzluk'a yazdığı 21.6.1939 tarihli mektupta söyle demektedir: "Bu önumüzdeki kişi da yalnız üç ihtiyar kendimizi idâre edemeyeceğiz. Bi'z-zarûre biz de Ankara'lı olacağız. 1293 tevellüdü olduğuma nazaran üç sene sonra tekâüde sevkedileceğim. Memuriyet müddedim de 25'i dolduracak. Onun için istifâyı muvâfık bulmuyorum. Maaşım 25 liradır. Ankara'ya tahvîl-i me'mûriyyet etmek zarûreti hâsil oluyor." Bulabildiğim kadariyla onun F. Nafiz Bey'e İstanbul'dan gönderdiği sonuncu mektubun tarihi 13 Rebiü'l-evvel 1360 (13.4.1941)'dir. Sayın Mazioğlu, kendisini Eski Eserler

Kütüphânesi'nde 1941-1944 yılları arasında Üniversite'de öğrenci iken tanığını ifade etmektedir. Bkz, "Ahmed Remzi Akyürek", s.246. Ziver Tezeren de Selimağa Kütüphânesi'ndeki görevini 1940 yılına kadar sürdürdüğünü söylemektedir. (Bkz. "Üstad Ahmed Remzi Akyürek", s.9.)

Dede'nin vefat tarihi de tereddütlere konu olmuştur. (Bkz. Mazioğlu, Tezeren, Zamantılı ve Haksever'in makaleleri.) Ahmed Remzi Efendi'nin amcazâdesi Kuddûsi Akyürek, 5.12.1944 tarihinde Veled Çelebi'ye yazdığı anlaşılan (halen SÜSAM Uzluk Arşivi'nde bulunan) mektubunda onun, "7.11.1944 tarihine müsâdîf pazartesi akşamı" vefat ettiğini yazmakta ve Veled Çelebi'den kabir taşı için bir tarih manzûmesi yazmasını rica etmektedir. F. Nâfir Uzluk, anılan notlarında şu bilgiyi vermektedir: "21 Zilkade 1363/7 Teşrin-iânî 1944 tarihinde Pazartesi akşamı Kayseriye'de irtihâl-i huldî bekâ eyledi. Seyyid Burhâneddin muhakkîk-i Tirmîzî Türbesi civarında, pederi yanına defnedildi. Cenazesî pek kalabalık idi. Rahmetullahî rahmeten vâsiaten. Amcazâdesi Kuddûsi Akyürek'in mektubundan öğrendim, yani ölüm gününü." Aynı bilgi Uzluk'un, yakın dostu ve meslektaşı Süheyl Ünver'e yazdığı mektupta da "Cenazesî çok kalabalık ve parmaklar üstünde taşınmıştır" şeklinde yer almaktadır; b.kz. *Dîvân*, s.18 (Turhan Feyzioğlu'nun yazısı) Oysa cenazesi hakkındaki bu bilgi, A.Zamantılı'nın, "Belediye'nin tertibat alma telâşesine de lüzum kalmadan, Kadrini seng-i musallâda bilen mahdut bir cemaatle Türbe'nin avlusunda toprağa verilir" şeklindeki beyanına uymamaktadır. (Bkz. Zamantılı, "Remzinâme ve Remzi Dede İçin", s.6)

Son olarak şunu da belirtmeliyim ki *Ereyles* dergisi özel sayısına "Mevlevî Ahmed Remzi Dede" isimli makaleyle katılan Ali Rıza Karabulut, Dede'nin hayatını eski ve yeni diye iki kısma ayırip iki farklı kişilik ortaya koymaya çalışmıştır.. Ben yaptığım araştırmalarda bu kurguyu doğrulayacak ciddî farklılıklar görmedim. Ayrıca bu yazı, Dede'nin Kayseri'yi terk edip bir daha ölene kadar memleketine gelmediği, sakalını kestiği, bir kısım camiler için lüzumsuz dediği, "30 yıla yakın hizmet yaptığı müesseseler aleyhinde şiirler" yazdığı şeklinde tuhaf ve hilâf-i hakîkat beyanları da içermektedir.

ömürhû ve zâde'lîâhu feyzahû.⁵⁷ Hal-i hâzırda
söylediği eş'ârinden:

Gerdîş-i kevni ne eflâk ü ne mihver çevirir⁵⁸
Melekütü yed-i kudretde o dâver çevirir

Bâr-i aşkı çekemez kuvvet-i bâzû-yı felek
Dûş-i vecdinde anı âdem olan er çevirir

Terk-i dârât gerek pey-rev-i aşka yoksa
Sâki-i âb-i bekâ olsa Sikender çevirir

Her kişi kestiremez her işi esbâb ile de
Zülfikâr elde fakat bir yed-i Haydar çevirir

Âdem'i dâne demiş fîkr-i dakîk ashâbı
Âsiyâb-i felek ol ilâneyi yek-ser çevirir

Olamaz cûrm ü güneñ mâni-i feyz-i irşâd
Sâlik-i güm-südeyi Hakk'a erenler çevirir

Halkı şerden çeviriren havf-i Hudâ bir de bayâ
Ne evâmir ne kavânîn ü ne asker çevirir

Semt-i mescidde beni görse o mest-i işve
Reh-i mey-hâneye bin şîveler eyler çevirir

Zerrevâri döneriz gerçi sezâda Remzî
Merkez-i Şems'e bizi Pîr-i keremîr çevirir

⁵⁷ "Allah, ömrünü uzun etsin ve feyzini artırsın.

⁵⁸ Bu gazel, bazı küçük farklarla *Dîvâni* (s.155-156) mevcuttur. Orada manzûmenin sonunda şu eyit ve tarih vardır: *Şimdi meydân-i belâğîtda feres-rân Taâ'at - S. râ kâfîlesi olsa Gazânfer çevirir* 26 Eylül 1339 (1923).

Dîger Fârisî bir gazeli:⁵⁹

[s. 33] *Hâmuşî lerzîd der dil ber zebân güftâr şod⁶⁰*
Gevher-i ma'nâ dirahsîden girift es'âr şod

Hüsün ber hod cilve kerd ü işk râ bâ hod bi-dîd
Yâr şod ağıyâr şod âzâr şod dîl-dâr şod

Zerreî ez mihr-i vahdet tâft ber hâk-i beden
Râh şod dil şod taleb şod tâlib-i ân yâr şod

Ber felek ber cest âhem ebr şod bârid ebr
Katre şod dür şod arak şod zîver-i ruhsâr şod

Işk der dil vahy şod esrâr şod efsâz yâft
Nüktehâ şod Mesnevî-i Hazret-i Hünkâr şod

⁵⁹ Köşeli parantez içindeki kısım, Ahmed Remzî Dede'nin el yazısıyla değildir. Muhtemelen Dede, hakkındaki bu iltifatları, kendi eliyle yazmak istememiştir.

⁶⁰ Tercümesi şöyledir: "Suskunluk, gönülden titredi, dilde söz oldu; mana mücevheri parlamaya başladı, şiirler oldu: Hüsün (güzellik) kendi kendine cilvelendi, aşkı kendisiyle gördü; yâr oldu, ağıyâr oldu, istirap oldu, sevgili oldu. Vahdet güneşinden bir zerre, beden toprağında parladı; ruh oldu, gönülden, talep oldu, o sevgilinin tâlibi oldu. Âhîm, gökyüzüne çıkıp bulut oldu, bulut yağmur yağdırdı; damla oldu, inci oldu, ter oldu, yanağın süsü oldu. Gönüldeki aşk, vahiy oldu, sırlar oldu, lafızlar buldu; nûkteler oldu, Hz.Mevlâna'nın *Mesnevî*'si oldu. Levh'ten, bir tohum gibi olan nokta zemine düştü; yeşil olup kuruluğu kapladı, kalem oldu, sihirler yapan (biri) oldu. Remzî'nin maksadı, sözden dem vurmaktı ama; suskunluk, gönülden titredi, dilde söz oldu."

Noktaî çün tohm ez levh şod ber zemîn⁶¹
Sebz şod huşkî girift ü hâme şod sebhâr şod

Dem zeden ez gûst ü gû maksûd-i Remzî bûd lik
Hâmuşî lerzîd ber dil ber zebân güftâr şod

Tokâdîzâde Şekîb Bey'le⁶² müsterek bir
gazelinden:

Şekîb: Onun ezyâkî siğmaz akla bir mest-i ilâhîdir
Remzî: Mey-i bozm-i ezelden tâ ebîd mahmûr olan gönlüm
Ş(ekîb): Değildir âşinâ remz-i celîl-i "len terâni" ye
R(emzî): Görüp zerrâtı Sînâ rü'yete mecbûr olan gönlüm
R(emzî): Eder mi serfûrû bir kerre bak tâc-i selâtîne
Ş(ekîb): Benim Dergâh-i Mevlânâ'da kemter mûr olan
gönlüm⁶³

Dedemiz Üsküdar Mevlevî-hânesi'ne ta'yîni
akabinde mevlevî muhibbân-ı zî-îrfânından sâhib-i
hüsni tabiat Üsküdarlı şair-i meşhûr Tal'at
Beyefendi'ye⁶⁴ Çelebi Efendi Hazretleri tarafından
destâr-ı şerîf i'tâ buyurulması üzerine şair-i müşârun
ileyhe hitâben yazdıkları manzûmedir ki pek hoştur:

⁶¹ Bu mîsrada eksiklik vardır.

⁶² Mevlevîlik müntesibi, şair Tokâdîzâde Şekîb için bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1782-1789.

⁶³ Bazi beyitleri nakledilmiş olan bu manzûme *Dîvân*'da (s.116), "İzmirli Tokâdî-zâde Şekîb Beyefendi'nin Bir Gazelini Taşfir" başlığıyla yer almaktadır. Yukarıdaki 5. mîsrada yer alan "selâtîne" kelimesi *Dîvân*'da "Süleymân'a" şeklindedir.

⁶⁴ Son devir Mevlevî şairlerinin en güçülerinden biri olan ve Ahmed Remzi Dede tarafından "Şeyhü's-şuarâ" diye adlandırılan Üsküdarlı Talat içi bkz İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.1885-1897.

Merhabâ ey Tal'at-i îrfân-likâ-yı Üsküdar⁶⁵
Merhabâ ey şâir-i mu'viz-edâ-yı Üsküdar

Baş kesip destâr-ı gîsû-dâr tebrik eylerim
Ey olan ser-tâc-i fabr-i ezkiyâ-yı Üsküdar

Feyz-bahşâ sohbetin müştâkîdir cân u dilim
Olmamışdı kimse ammâ reh-nâmâ-yı Üsküdar

Himmet-i Nu'mân ile açdı sakâyık tâliim
Lâlezâr-ı sînede esdi hevâ-yı Üsküdar

Geldi bir emr-i celîl-i İbn-i Mevlânâ-yı Râm
Gâlibâ vermiş karârı enliyâ-yı Üsküdar

Hâdim etmişler fakîri mevîm dergâhına
Hoş görür zannînî muhibbân-ı livâ-yı Üsküdar

Kâbil-i iskân olur bir eski dârî yoksa da
Tekyede dervîş için gülşen-sarâ-yı Üsküdar

Nakl-i hâne eylemek mümkün değildir şîmidilik
Eyleriz her haftada bir gün duâ-yı Üsküdar

[s.34] Müşârun ileyhî Tal'at Beyefendi, mûlgâ Bahriye Nezâreti müsteşâri idi. Kudemâ-yı ricâl-i devletten kerîm-haslet, edîb-i pür-hikmetir. Dedemizin enîs-i hâsidir. Âlem-i şî'r ü edeb kendileriyle müftehirdir. Tavvelâ'ilâhu ömrehümâ.⁶⁶

⁶⁵ Bu manzûme *Dîvân*'da s.53'tedir; orada gazelin altûnda "4 Teşrin-i sâni 1335 (1919) Dîzdariye" notu vardır. Ayrıca buradaki 4. beytin yerine *Dîvân*'da şu beyit yer almaktadır: *Gerçi bir dermân arardım bu dil-i şeydâ için – Gelmemişdi akhma Dârî's-sifâ-yı Üsküdar*

⁶⁶ "Allah, ikisinin de ömrünü uzun etsin."

Hazret-i Remzi vü Tal'at aşk-i Hak bülbülleri
Gülser oldu anlara cây-i safâ-yı Üsküdar

Aşıkâne nağmeler usşâki teshîr eyledi
Krymeti takdire yâr olsun veşâ-yı Üsküdar

Dedemizin Üsküdar Mevlevî-hânesi
meşihatine ta'yîni sırasında Tâhirü'l-Mevlevî
Beyefendi'nin söylediği târihtir:

Üsküdar'ın Mevlevî Dergâhı aldı feyz-i nev
Çünkü oldu hâdim-i irşâdi bir zî-iktidâr

Çıktı bir gül-bâng ile târhi nây-i sîneden
Remzi-i sahib-kemâlât oldu seyb-i Üsküdar

1338 (1919)

Emin Hâkî-i Mevlevî'nin⁶⁷ târihi:

Bâreka'llâh zehî devlet-i bî-pâyânest⁶⁸
Kerem ü himmet-i Mollâ-yı Celâli-şânest

Seyb-i mâ Hazret-i Remzi ki bedîn asr u muhît
Kutb-i aktâb-i velâ umde-i dervîşânest

⁶⁷ Bkz. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, s.510-511.

⁶⁸ Mânası: "Tebrikler! Ne güzel, sonsuz bir tâlih! Mevlânâ Celâleddin'in şâname lâyık âlicenaplık ve himmet! Şeyhimiz Remzi Hazretleri, bu zâimanda ve muhitte velîlik kutuplarının kutbuludur. Bütün kardeşlerimiz memnûniyet içerisinde. Onun târihini söyle. Bundan sonra bizim cennetimiz, (Hz.) Nu'mân'ın zâviyesidir."

Heme memnûn sode ihvân bi-gû târîhes
Ba'd-ez-în cennet-i mâ zâviye-i Nu'mân'est⁶⁹

1338 (1919)

Dedemiz vâdî-i taşfirde dahi inşâd-ı şî're kâdirdir. Dâhiliye nâzır-ı esbakı Memdûh Paşa'nın bir gazeline yazdıkları taşfir, vaktiyle *Peyâm-i Sabâh* ilâve-i edebiyyesinde neşr edilmişti ki ber vech-i âfidir:

Yetiş sâkî ki meclis gayret-i huld-i berîn olsun⁷⁰
Gören dîdârim ister mi bir de hûr-i În olsun
Leb-i kevser-şeşâmin bir dokunsun câm-i leb-rîze
Mey-i pür-şûr anda "lezzetün li'-ş-şâribîn" olsun

Biraz da âlem-i ervâhî seyrân eyle mestâne
O âlem ehli de ser-mest-i çesmân-i hazen olsun
Nazâr-endâz-i râz-i kalb-i zâr ol olmasın pâ-mâl
Musaffâ sâgar-ı sahbâ elinde dûr-bîn olsun

Lebin dârû-yi hüş-ber turra târâc eyler îmâni
Dil-i pür-derde artık lutf-i sübhânî muîn olsun
Görüp mihrâb-i ebrîyu gelirken kâfir îmâna
Bilinmezdi senin hüsün belâ-yı akl ü dîn olsun

Yakarsın gönlümü âhimda hem âtes dîlersin âh
Birak dûd-i siyâhi çıkmâsin vîrân-nîşân olsun
Nedir bîgânelerle âb-i âteşnâke mâilsin
Budur maksûd zâlim reng-i rûyun âteşin olsun

⁶⁹ Ahmed Remzi Dede'nîri notu: "Bu mevlevî-hânenin bâni-i evveli, ricâl-i mevleviyeden Nu'mân Dede Bey Hazretleridir." Nu'mân Dede hakkında bkz. Küçük, *Mevlevîğin Son Yüzyılı*, s.236-237.

⁷⁰ Bu manzûme, *Dînân*'da (s. 131) mevcuttur. 5. kitadaki lutfuna kelimesi, orada vaslîna'dır:

Recâ-yı vasi eder âşik değil mi lutfuna lâyik
 Kerem kıl eyle sultânlık kulundur kâm-bîn olsun
 [s.35] Olur nukî-i lebinle bâde pür neş'e humâr olmaç
 Olur olmaç derne artık amâna ey nâzenin olsun

Yüzüm ferş eyledim hâk-i der-i cânâneye Memdûh
 Ayak basmam zemîn-i gülşene ger anberîn olsun
 Gönü'l vahy-âşînâ-yı dergeb-i Mollâ'dır ey Remzî
 Gözüm yok arş-i a'lâsında Cebrâ'il emîn olsun

San'at-ı şî'riyyedeki hârikalarından elifsız bir manzûme:

Neden bu bayr sendendir mazarrat dîgerindendir⁷¹
 Bütiün derd ü keder her sahsa fi'l-i bederindendir

Seriatsız tarîkatsız girilmez sây-i maksûda
 Bu söz benden değil dinle hakîkat pîrlerindeñdir

Değil mi hisz-i millet neşr-i adl ü hakka peyveste
 Bu mülkün zabit u rabbi gerçi derler askerindendir

Heves yok ilm ü fenne medrese mesdiid u mekteb yok
 Vatanda her terakkî ilm ü fenne mazharindandır

Ne ilmiyye ne mülkiyye ne de serif askeri sınıfı
 Tedennî ser-te-ser her zümrenin ten-perverindendir

Muhakkakdır benim fîkrîmce Remzî başka yokdur yok
 Bu mülk ü millete her dem meded Peygamberindendir

⁷¹ Bu gazel, Dîvân'da (s.157) mevcuttur. Orada 5. beyitten sonra şu beyit de vardır: Fazilet büsn-i bulk müstevib-i fahr ü şerefir bes - Nedir nev kîsenin baysiyyeti sim ü zerindendir

Noktasız manzûmelerinden, parmak hesâbiyla:

Dergâh-i Ebâd'a visâl ararsan⁷²
 Gel ehl-i kemâle mâtî ol gönü'l
 Hâlinde dâimâ kemâl ararsan
 Hevâ vü hevese hâil ol gönü'l

Mestûr-i resâil olsa da usûl
 Emr-i sebil değil murâda vusûl
 Her emre âmâde olursa Resûl
 Revâ değil sana kâbil ol gönü'l

Hem-dem ol hemvâre var ehl-i derde
 Derd kemâle varsa devâdîr merde
 Melûl ol ma'lûl ol olma ser-gerde
 Kelâm-i kâmildir âmil ol gönü'l

Hall olur esrâr-i ahvâl-i âlem
 Lâ-mahâle vardır her derde merhem
 Sâlibu'l-a'mâl ol âdem ol âdem
 Umîrunda her dem âdil ol gönü'l

Elemdir emele olma dil-dâde
 Sâlik ol dâimâ râb-i Mevlâ'da
 Ehl-i diller gelir sana imdâda
 Dergâh-i Mollâ'da sâil ol gönü'l

[s.36] Noktasız gazel:

Ehl-i dil âlemde ehl-i derd olur⁷³
 Mülk-i dilde server-i her merd olur

⁷² Krş. Dîvân, s. 299-300. Bazı yerlerde farklı okunuşlar vardır.

⁷³ Krş. Dîvân, s. 164. Bazı yerlerde farklı okunuşlar vardır.

*Olma ahvâle mükedder kâmil ol
Hâl-i âlemdir ki germ ü serd olur*

*Almasa dil-dâr ele dâim revâ
Dil eger âlûde-i her gerd olur*

*Mâlikü'l-mülk'e olur her dem serâ
Ger gönüerde mâ-sivâlar tard olur*

*Ders-i ehlî'llâha Remzî sâlik ol
Sonra her virdin mutarrâ verd olur*

Dîger:

*Merd-i kâmil herkese her hâlde hem-hâl olur⁷⁴
Mâil-i âlâm olur da vâsil-i âmâl olur*

*Mâl ü emlâke değil âlûde-dil tâhirdir ol
Dâimâ âsûde-ser hemvâre âlü'l-âl olur*

*Durma gönlüm sâlik ol var meslek-i ehl-i dile
Sâlibu'l-a'mâle mâil sâlibu'l-a'mâl olur*

*Mâhv olur ilm-i sutûr-i mâsivâ demler gelir
Dilde esrâr-i hikem der-hâl mâl-â-mâl olur*

*Her kemâle mâlik ol ammâ ki hâlin söyleme
Vâsil-i dergâh-i vasîl olsa gönüller lâl olur*

*Dâir-i devr-i veled ehl-i semâ ehl-i semâ
Dergeb-i Mollâ'da a'lâlar gelir riâ-mâl olur*

*Olma Remzî dâimâ mâil kelâm-i mühmele
Dilde ger ihmâl ola merdûd-i ehl-i hâl olur*

Dîger:

*Merd-i himemkâre revâdir semâ⁷⁵
Hâl-i âmâl-i sivâdir semâ'*

*Olmadadir sâlike dâim-surûr
Derd-i dil-i merde devâdir semâ'*

*Mahrem-i esrâr değil her gönü
Ehl-i hevâlarda hevâdir semâ'*

*Devr-i dem-â-demdedir ol mibr ü mâh
Meslek-i her ehl-i semâdir semâ'*

*Devr-i Veled gökde meleklerledir
Âdemî esrâr-i hüdâdir semâ'*

*Vâlib ü dil-dâde olur râh-rev
Göngle kerem rûba atâdir semâ'*

Noktasız harflerle inşâd olunan gazelleriyle bir Divânçe vucûda gelmek üzeredir. Noktasız olarak yazılmış iki mektûbunu teberrüken yazıyorum:

[s.37] *Mekârim-ârâ dâder-i memdûhum,*

*I'lâm-i ahvâle ırsâl-i resâil vesâil olsa da
gönü visâle mâildir. Ma'lûm-i ehl-i kemâldir ki hemvâre hâl-i
âlem husûl-i merâma hâildir. Allah Allah ! Âlemde herkes*

⁷⁴ Bkz. *Divân*, s.163-164.

⁷⁵ Bkz. *Divân*, s.181.

her dürlü kâma väsil olsahevâ vü hevese el-vedâ' muhâldir. İdrâk-i hikemde hâkimler de lâldir. Ehl-i dil ve ehlullâh odur ki âlâm u ekdâr-i debr ana sürûr olur. Sâde-diller melül ü meksûr olur. Merdüm-i âgâh her hâl u kârda dil-dâde-i âmâl-i âlem değil, âsûde-serdir. Merd-i kâmil odur ki mûlk ü mâla değil, ilm ü hâle mâlik serverdir. Kelâmda kemâl, ilmde amel, elemde emel ararlar. Ve illâ kelâmlar, ilmler, elemler mûhmel olur. Ömr, re'sü'l-mâl-i âdemdir; heder olurse revâ değildir. Kâr gerekdir. Kârda emel, amel ve kemâldir ki vesâil-i visâldir. Meslek, meslek-i ehl-i hâldir ve's-selâm.

Diger:

Hamd-i Vâhid-ü Samed ve selâm-i Muhammed ü Ahmed ve âlîhî ve evlâdihi'l-es'ad, evvel-i kelâmlar. Âdem mükâleme, muhâvere ve murâselelerle ma'lûm olur. Mûrsil-i risâle-i ma'lûme, her hâlde a'lem-i ilm-i kelâm ve lâ-mahâle ehl-i hâl ü kemâl ve serâser âlim-i abkâm u ahvâldir.

Dâderim Hüsâm'a⁷⁶ muharrer ve mersûl risâle de mükemmel değilse de mühmeldir. Ehl-i dil ve ehl-i kemâle göre muhâl değil esheldir. Sâha-i ilm ü kemâl väsi'; kâhil ü âtillar, hâsid ü tâmi'dir. Dergâh-i ehlullâha dil-dâde sâliklere göre ahvâl u âmâl daba mükemmel ve a'lâdir ki mâil-i mâsivâ degildirler.

*Kilk-i kâmil mühmele mâil değil
İlm-ile âvâreler kâmil değil*

⁷⁶ Süheyî Ünver'in Osmanî İmparatorluğu Melevihaneleri ve Son Şeyhlerî isimli tarihsiz risalesinde Ahmed Remzi Dede'nin kardeşi Kayseri Melevihânesi son şeyhi Hüsâmeddin Dede hakkında şu bilgi verilmektedir (s.6): "Vefatı 1931'dedir. Kayseri Melevihânesi'nde gömülüdür. Melevî taburunda bulunmuştur."

*Levh-i dilde ilm ararlar dâimâ
Dildedir hemvâre her derde devâ
Dildir ehl-i hâle her dem medrese
Hâle dâir ders vardır herkesse
Sâlik ol gel dil ulu dergâhdir
Alem-i abvâl-i dil-âgâhdir*

Hâsil-i kelâm dâri'u's-selâm-i dil, mahall-i ilhâm ve mevrid-i ikrâm-i Allâm'dır. Her merd-i müslim [s.38] her hâl u kârda umûr u a'mâl-i âleme el ursa, gâh sürûr ve gâh elem ü kederle memlû olsa, Allah'a, Resûlullah'a ve ehlullâha dil-dâde, her hâlde evâmire âmâde olur. Kâr u kesâd, hâl-i râh-i sedâd değil, busûl-i murâd-i meâddir. Emvâl ü evlâd, tâliblere göre derd, sâliblere devâ ve esâsen mâl-i sâlib, merd-i sâlibe her dem salâh u hüdâdir.

Ahvâl ma'lûm, gönüller âlâm u ekdâra mahkûm ve mahrûm-i sürûrdür. Âsime-i mahrûse ve sâir-i dâr-i İslâm mâlâmâl âlâm, adûlar väsil-i her murâd u merâmdir. Le-hü'l-mûlk ve le-hü'l-hükûm ve'l-emrû killâhi'l-Vâhid. Esrâr-i hikem ma'lûm değilse de hükü-i Mâlikü'l-mûlk mutâ'dir. Dergâh-i âlü'l-âl-i ekrem ü erhama her gâh duâ, her derde devâ olsa revâdir. Lâ ilâhe illallâh ve lâ âlâe illâ âlâü'l-ilâh. Es'adekümü'llâhu ve's-selâm.

*Sâlik-i Dergâh-i Mollâ revvahahu'llâhu râhahu'l-a'lâ
der livâ-i Üsküdar el-ma'lûm Ahmed*

(HÂTİME)

Ahmed Remzî Dede Hazretleri hakkındaki bahsimize burada nühayet vermek isterim. Anın vasfı ahvâli böyle beş on sahîfeye sızmaz. Bu bir cüzdür; erbâb-i kemâl o cüzda külli görürler. *El-kâlîl yedüllü*

ale'l-kesîn⁷⁷ fehvâsinca ilerisini ehl-i irfânın takdîrine bırakarak,

Söz uzanur ger kalanın der isem

deyip tayy-i tûmâr-ı kelâm eyledim. Dergâh-ı azamet-penâh-ı ulûhiyyete el açıp,

*Sana lâyık kollar ile hem-dem et
Ehl-i derdin sohbetine mahrem et*

duasıyla ümîdvâr-ı kerem ü âtifet olurum. Es-selâmu alâ meni't-tebaa'l-hüdâ.⁷⁸

Sefâat isterim senden azîzim Hazret-i Remzi⁷⁹

⁷⁷ “Az çoga delâlet eder.”

⁷⁸ “Selâm, hidâyete tâbi olanların üzerine olsun.”

⁷⁹ Matbû nüshânın sonunda (S.26, s.3) şu tarih vardır: 16 Cemâziye'l- evvel 1343/Kânûn-ı Sanî 1340 (13 Aralık 1924). Ayrıca kitabımızın giriş bölümünde ve ekler kısmına bakınız.

METNİN İNDEKSİ

(Sadîce Remzî-nâme'nin metnini ihtiyâ eden bu indekte eserin, SÜSAM'da bulunan ve çalışmamıza esas olan Y52 nolu nüshasındaki sayfa numaraları verilmiştir.)

- Abdülbâkî Dede: 29, 30
- Abdülhâlîm Çelebi (II): 25, 33
- Abdülvâhid Çelebi: 31
- Âdem (Hz.): 27
- Ahmed Remzî (A.R. Akyürek'in dedesi): 22
- Ahmed Remzî (Akyürek): 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38
- Ahmed Remzî (Kayseri Müftüsü): 23
- Ali Efendi (Mürşîd-zâde): 23
- Ankara: 23
- Arabî: 23, 27
- Arîz-i Câmiî: 25
- Âsitâne-i (Dergâh-ı) Mevlânâ: 22, 25, 31, 33, 35, 36, 38
- Ayintab: 26
- Ayîne-i Seyyid-i Sirdâm: 31
- Bahâristân: 25
- Bahriye Nezâreti: 34
- Bâyezîd Câmiî: 30
- Ber-ğûzâr: 31
- Bûstân: 25
- Cebrâîl, Cibrîl: 27, 35
- Celâleddîn (Hz.): Bkz. Mevlânâ
- Celâleddîn Dede: 23
- Dînîn(-i Remzî): 32
- Dîvân-ı Muhâsebât: 23
- Emeviyye Câmiî: 27
- Emîn Hâkî: 34
- Ergûniye Mevlevî-hânesi: 25
- Fârisî: 23, 32
- Fâtih Câmiî: 21
- Ferruh Çelebi: 28
- Fîlistîn: 26
- Fransız(lar): 30
- Gâlîstân: 25
- Gûlzâr-ı aşk: 31
- Haleb: 26, 27
- Haleb Mevlevî-hânesi: 26
- Hamâ: 26
- Haydar (Hz. Ali): 32
- Hayret: 23
- Hazîne-i fîlin: 21
- Hunus: 26
- Hünkâr (Hz.): Mevlânâ
- Hüsâm (A.R. Akyürek'in kardeşi): 37
- Hüseyîn Vassâf: 21, 29, 30
- Îskender: 32
- Îsrâfil: 30
- İstanbul: 21, 23, 25, 26, 27
- Karaman Mevlevî-hânesi: 28
- Kastamonu: 26
- Kastamonu Mevlevî-hânesi: 25, 26
- Kavâid(-i Fârisî): 25
- Kayseri, Kayseriyye: 22, 23, 25, 26, 30
- Kayseri Mekteb-i İ'dâdîsi: 25
- Kayseri Mevlevî-hânesi: 22, 23, 25
- Kelîm: Bkz. Mûsâ
- Kîlis: 26
- Konya: 22, 25, 31
- Kudüs: 26
- Kur'ân: 27, 28

Kütahya: 25
 Lazkiye: 26
Mahfît: 21
Manzûm Kavâid-i Fârisîyye: 31
 Meclis-i Meşâyih: 31
 Medîne: 26
 Medresetü'l-Hattâtîn: 29
 Medresetü'l-Îrsâd: 31
 Mehmed Nâzım Paşa: 25
 Mehmed Tâhir (Tâhirî'l-Mevlevî): 21, 23, 24, 27, 34
 Memdûh Paşa: 34, 35
Mesnevî: 19, 21, 25, 27, 28, 30, 31, 33
 Mevlânâ (Hz.): 20, 22, 24, 27, 28, 32, 33, 34
 Mevlevî, Melevîlik, Meleviyye: 23, 24, 26, 28
Mevlîyât-i ulûm (fibristî): 32
 Mollâ, Mollâ-yı Rûm: Bkz. Mevlânâ
Muhâtaba: 25
 Mûsâ (Hz.): 27
 Mücâhidîn-i Meleviyye (Taburu): 26
Münâcât-i Mevlânâ: 31
 Nefî: 24
 Nu'mân Dede: 29, 33, 34
 Nûh Necâti (Göncüzâde): 23
 Osman Dede: 22
Osmânlı müellîfleri (fibristî): 32
Pendî Attâr: 25
Peyâm-i sabâhî: 34
 Peygamber (Hz.): 26, 27, 35, 37, 38
 Pîr (Hz.): Bkz. Mevlânâ
 Pîrî Paşa Zâviyesi Câmiî: 31
 Remîzî (Dede): Bkz. Ahmed Remîzî
Remzî-nâme: 19, 21
 Rüsûmât Başmüdüriyyeti: 21
 Sadreddîn-i Konevî: 32
 Saîd Mehmed Hemdem Çelebi: 22, 23
Sefîne-i evlîyâ: 20, 21
 Seyyid Burhâneddin Türhesi: 22, 23
 Sezâyî: 20
 Sinâ: 33
 Suîdî'l-Mevlevî: 29
 Süleymân Atâullah: 22, 23
 Süleymân Nazîf: 26
 Süleymân Tûrâbî: 22, 23
 Şâm Trablusu: 26
 Şâm: 26, 27
 Şekîb (Tokadîzâde): 33
 Şems(-i Tebrîzî): 29, 32
Tâboratü'l-mübâreftî (tercümesi): 32
 Tâhir: Bkz. Melîmed Tâhir
 Tal'at (Üsküdarî): 33, 34
Târih-e-i aktâbî: 31
Tekmîletü'l-tarîka: 32
Tuhfetü's-sâminî: 31
 Tûr: 27
 Urfa: 26
 Üsküdar: 28, 29, 30, 33, 34, 38
 Üsküdar Melevî-hânesi: 19, 21, 23, 28, 29, 30, 33, 34
Üsküdar Melevî-hânesi Târîhi: 31
 Üsküdar Müftülüğü: 31
 Vassâf: Bkz. Hüseyin Vassâf
 Veled (Sultan): 36
 Yenikapı Melevî-hânesi: 23, 29, 30
 Zülfikâr: 32

EKLER

**SEFİNE-İ EVLİYÂ'DA
AHMED REMZİ EFENDİ BAHSİ**
(Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, No: 2309, C. V,
s. 240-246)

**ŞEHİ SEYYİD AHMED REMZİ DEDE
EFENDİ**

[s.240] Kayseri'de 1289 (1872) senesinde Mevlevî-hâne'de tennûre-pûş-i vûcûd olmuştur. Pederi Kayseri Mevlevî-hânesi şeyhi es-Seyyid Süleyman Ataullah Efendi'dir. Anın pederi, es-Seyyid Ahmed er-Remzî el-Mevlevî ibnû's-Seyyid Süleymân Türâbî el-Mevlevî'dir ki Konya'da âsitâne-i Pîr'de seccâde-nişin-i merhûm Saîd Hemdem Çelebi'nin şeyhidir. Anın pederi(nin) ismi ma'lûm değildir.

Ancak Konyalı olup sülâle-i tâhire-i Hazret-i Mevlânâ kuddise sırrihu'l-a'lâdan oldukları söylenmekte ve seyyid ünvânını nakş-i hâtemlerinde muhâfaza etmekte iseler de kendisi isbât-ı neseb husûsunda ihticâca sâlih bir vesîka bulunmadığı için kendi imzâ ve nakş-ı hâteminde ism ve mahlaşıyla iktifâ edip "Öyle bir şeref-i ma'nevîleri var ise yazmamakla zâyi" olmaz" fikrine bulunur.

Vâlidesi cihetinden silsileleri (...) Şeyh İbrâhîm Tennûrî Hazretleri'ne müntehî olan ve Kayseri'nin Gavremzâde denilen âilesindendir.

Süleymân Türâbî Hazretleri, Kayseri'de Seyyid Burhaneddîn Muhakkîk-î Tirmîzî Hazretleri'nin türbe-i şerîfesinde medfûndur. Târîhi,

*Çıkdı bir târîh-i mu'cem Hayretâ dilden hemân
Kutb-i devrân Şeyh Süleymân eyledi azm-i cinân
beytinin delâleti vechile 1251 (1835-1836)'dir.*

Ahmed Remzî Efendi'nin tahsili, Kayseri'dedir; ibtidâî ve rüsdî mekteblerinde okuduktan sonra pederinden ve enītesi Göncüzâde Nûh Necâti ve anın mahdûmu, el-yevm Kayseriyye müftisi Ahmed Remzî Efendi ile Mûrîdzâde Hâce Ali Efendi'dendir. Fevka'l-âde zekî ve mustaid olduğundan henüz genç yaşında Arabî, Fârisî lisânlarında sâhib-i ihtisas olarak beyne'l-akrân bir mevki-i mümtâz işgâl eylemişlerdir.

1310 (1894-1895) târihinde İstanbul'a gelerek bir sene kadar Dîvân-ı Muhâsebât'a devâm etmiş ise de tavzîf olunmadığından memleketine avdet etmiştir.

*Gördük İstanbul'u da ba'zi havâlisini de
Bâb-ı âlisini de Ankara vâlisini de*

diyerek o zamân terâne-senc olduklarını Mevlevî Tâhir Bey nakl eylediler.

[s.241] Pederlerinden sikke-pûş-i tarîkat olmuşlarsa da Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi Ebu'l-Burhân Celâleddîn Dede merhûmdan semâ' çikardıklarından, âdât-i mevleviyeden olarak müşârun ileyh tarafından da sikkesi tekbirlenmiştir.

Kayseri'ye avdetlerinde *Muhâtaba* sâhibi urafâ-yı şuarâ-yı mevleviyeden Mehmed Nâzîm Paşa mutasarrîf olarak bulunuyordu. Remzî Dede'yi, Kayseri Mekteb-i İ'dâdîsi ahlâk ve ulûm-ı dîniyye muallimliğine ta'yîne vâsita olmuştur. Kayseri'de mevcûd talebe-i ulûmdan ba'zilarına da Mevlevî-hâne'de sabâhları *Kavâid*, *Pend-i Auâîr*, *Gülistân*, *Bûstân*,

Bahâristan, *Arûz-ı Câmi* ve *Mesnevî-i şerîf* ta'lîm ve takrîriyle meşgûl olmuştur.

İ'lân-ı Meşrûtiyyeti müteâkib me'zûniyyetle berây-i ziyyâret Konya'ya (geldiklerinde) Çelebi Efendi, "Zuhûrâta tâbi' olarak burada kalınız" diye emretmekle Kayseri'deki vazife-i me'mûriyyetini terk ile bir sene kadar Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ kuddise sırru'u'l-a'lâ'da müterakkib-i füyûzât ve zuhûrât olarak kaldıktan sonra Kütahya'da kâin Erguniye Mevlevî-hânesi meşîhati vekâletine ta'yîn buyuruldu. Orada bulunduğu dokuz mâh zarfında yine tedris ve ramazân-ı şerîfte ba'de'l-asr *Mesnevî-i şerîf* takrîriyle evkât-güzâr olur. Kemâlâtı günden güne şöhret buldukta mevlevîler arasında bir mevki-i mümtâz işgâline başladılar.

Kastamonu Mevlevî-hânesi'ne sûret-i ta'yînini, mesnevî-hâن-ı şehîr Hâce-i irfânîm Es'ad Dede Efendi merhûm hakkında yazdığım bir tercüme-i hâl ve menâkîb-i âlü'l-âle makâm-ı takrîzde, fakîre hitâben yazdıkları mektûb-ı mufassalda bi'l-münâsebe şöyle beyân buyurur: "*Kütahya'da Erguniye Mevlevî-hâne meşîhati vekâletinde iken o zaman Der-sââdet'te bulunan reşâdet-penâh Abdülhalîm Çelebi Efendi tarafından vukû' bulan emr ü da'vet üzerine İstanbul'a gelerek Kastamonu Mevlevî-hânesi meşîhatine ta'yîn buyuruldum.*"

"Remzî Dede hâdimü'l-fukarâ" tâm 1326 (1910) senesini müş'irdir ki emr-i ta'yîn [s.242] bu zamana müsâdiftir.

Kastamonu Mevlevî-hânesi'nin selefinden devren kalan borcunu tesviyeye ve Mevlevî-hâne'yi ta'mîr ve ihyâya muvaffak olduğu gibi Çelebilik

makâmından şeref-vârid bir emr üzerine Haleb Mevlevî-hânesi'nin tâhkîkâtına giderek o hidmeti ba'del'-îfâ o havâlî mevlevî-hânelerin tâhkîk-i ahvâli emr olunur. Bu münâsebetle Haleb, Ayıntab, Urfa, Kilis, Hamâ, Hums, Şam Trablusu, Lazkiye, Kudüs cihetlerinde icrâ-yı seyâhat ve makâmât-ı mübârekeyi ziyâret ve ba'zi ricâl-i kümmelîn ile de mülâkât ve sohbet ederek altı ay sonra makâm-ı meşîhati olan Kastamonu'ya avdet eder.

Bî'l-âhare Haleb Âsitânesi meşîhatine "es-Şeyh Ahmed Remzî el-Halebi" cümlesinin delâlet ettiği 1332 (1914) senesinde ta'yîn olmasıyla orasını dahi ez ser-i nev ihyâya ve melevâlığın o havâlîde indirâsa yüz tutan şân ve şerefini i'lâya nâil oldular.

Haleb'e vuruîalarından kırk beş gün sonra peder-i âlileri âzim-i semâ'-hâne-i illiyyîn olarak Kayseri'de Seyyid Burhâneddin Tirmizî Hazretleri'nin türbe-i şerifesi harîmine, vasiyeti mûcibince defn olundular.

Harb-i umûmî esnâsında İstanbul'dan Filistin cephesine hareket eden Mûcâhidîn-i Mevleviyye miyânında ser-halka-i sınıf-ı mümtâz olarak bulunup Şâm'a ve Medîne-i Münevvere'ye kadar âzim oldular. Südde-i seniyye-i Hazret-i Risâlet-penâhî'ye rû-mâl olmak şerefine de mazhar oldular. O sırada yazdıkları na't-ı şerîf:

*Aşka ser-gerdân u aşık eyleyen didârına
Hüsni de hayrân u mestûn eylemiş ruhsârına*

*Târumâr olmuş muhabbet zülfünün dil-bestesi
Vecd ü sevk üftâdedir bâb-i sefaât-bârına*

*Lâ-yezâlî sâdmâni cavidâni neş'eler
Câ-be-câ tefrif edilmiş hâk-i arş-âsârına*

*Hurde bir kandiliidir Tûr-i tecelli-i Kelîm
Dest-i hayret ber dehân Mûsî-i cân envârına*

*Kubbe-i ulyâsının maksüresi arş-ı azîm
Sidredir her gûşesi Cibrîl-i budmekârına*

*Ma'ni-i Kur'ân tecessüm eylemiş olmuş harem
Hazret-i Hakk'ın habîb-i Ahmed-i muhtârına*

*Cân atıp gelmiş cinândan Bü'l-beser bin sevk ile
Eylemiş evlâdını âmâde cân işârâna*

*Ben neler gördüm der-i feyzînde Remzî akl-sûz
Sigmiyor kudsîyyeti şâirlerin eş'ârâna*

Şam'da birkaç sene kalarak Câmi-i Emeviyye'de Minâre-i Beyzâ kapısı kurbünde Mesnevî-i Şerîf okutup Arabca takrîr etmesi yüzünden ulemâ ve urafâ-yı mahalliyenin fevka'l-âde nazar-ı istihsânını celb, ulviyyet-i celîle-i Hazret-i Mevlânâ'yı herkesin kalbinde istikrâra muvaffak olduklarını Tâhirü'l-Mevlevî Bey nakl eylediler.

Haleb'in istîlâsında orayı terke ve İstanbul'a avdete mecbûr olmuşlardı. Bu sırada Üsküdar Mevlevî-hânesi şeyhi Ferruh Çelebi Karaman Mevlevî-hânesi meşîhatine nakl ve Ahmed Remzî

Dede Üsküdar Mevlevî-hânesi meşîhâtine ta'ŷîn oldular.

Tâhirü'l-Mevlevî kardeşimiz şu târîh-i ra'nâyi söylemiştir:

*Üsküdar'ın Mevlevî Dergâhi aldı feyz-i nev
Çünkü oldu hâdim-i îşâdi bir zi-iktiâdâr*

*Çıkdı bir gül-bâng ile târîhi nây-i sîneden
Remzî-i sâhib-kemâlât oldu seyh-i Üsküdar*

Sene 1338 (1919),

mu'cem

Emin Hâkî-i Mevlevî'nin târîhi:

*Bâreka'llâh zehî devlet-i bî-pâyânest
Kerem ü himmet-i Mollâ-yı Celâli-şânest*

*Şeyh-i mâ Hazret-i Remzî ki bedîn asr u müşhît
Kutb-i aktâb-i velâ umde-i dervîşânest*

*Heme memnân şode ihvân bi-gû târîhes
Ba'd-ez-în cennet-i mâ zâviye-i Nu'mân'est*

1338 (1919),

tâm.

Burası, hucerât oturulmayacak derecere harâb, semâ'-hâne ve türbe ise âlûde-i gubâr u türâb idi. Ahmed Remzî Dede'nin her gittiği yeri i'mâr etmek hâssa-i nâfiâsi içâbindan olarak evvel emrde semâ'-hâne ve türbeyi tarsîn ü tâhkîm ve ta'mîr ü termîm etmiş ve hucerâtı mehmâ emken temizlenmiş idi. Senelerden beri muattal kalan semâ'-hânede on beş

günde bir cum'a ertesi günleri âyîn-i tarîkat başlanıldı.

Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi Abdülbâkî Dede Efendi bu târîh-i latîfi söylemişlerdir ki Suûdü'l-Mevlevî Beyefendi kardeşimiz i'tinâ ile yazmış, Medresetü'l-Hattâtîn'de tezhîb ve teclîd ile Dergâh'ta mevkii-i hürmete asılmıştır:

[s.244] *Seb-i aktâb-i Mevlânâ edip himmet bu devrâna
Füyûz-i Şems ile sahn-i edeb döndü gülistâna*

*Zemîn ü âsmân kim cezbe-i aşkile döndükçe
Açıldı bârgâh-i mevlevî her ehl-i imâna*

*Kadîmen Üsküdar'da Hazret-i Nu'mân-i dil-âgâh
Binâ etmişdi dergeh nâm-i pâk-i Pîr-i zi-sâna*

*Zaman geçmekte ammâ ki harâba müşrif olmuşdu
Nasîb oldu yine ta'mîri ba'z-ı ehl-i irfâna*

*Hudâ-yı zü'l-atâ ecr-i müşâaf eylesin ihsân
Bu yolda nakd ü cân isâr eden merdân-i meydâna .*

*Husûsâ Hazret-i Remzî Dede ol seyh-i âlî-câb
Kemâl-i himmetiyle nâil oldu feyz-i pîrâna*

*Bu dergâb-i serîf-i mevlevî kim oldu âbâdân
Semâ' etse be-câdir mibr-i âlem müstemendâne*

*Nevâ-yı nây-i Mevlânâ'dır anda sûr-i Îsrâfil
Verir nûr-i hayatı mürdegân-i ye's ü hicrâna*

*Görüp itmâmini Bâkî semâ' etdim dedim târîh
Salâ yâhû küşâd oldu yine bu Mevlevî-hâne
Sene:1340 (1921-1922)*

O zaman muharrir fakîr de manzûme-i
âtiyyeyi yazmış, bir eser-i hürmet olarak müşârun
ileyh Remzî Dede'ye takdîm eylemiştim:

*Muazzam mürsid-i âlı Celâleddîn-i Mevlânâ
Ziyâ-pâs-i hakîkatdir kulüb-i ehl-i îmâna*

*Tarîk-i feyz-i Hak'da reb-nûmâ-yi âlem-i esrâr
Hakâyık âsmânında misaldır şems-i tâbâna*

*Tarîkinde yetişmişdir eâzîm feyz-i lutfuya
Husûsâ Şeyh Ahmed Remzi pür-şân geldi meydâna*

*Bu zât-i muhterem ki ârif-i ilm-i hakîkatdir
Mükteremdir mübecceldir vücûdu fer verir ôâna*

*Feyiz-bahşendedir hiç şüphe etme ol kerîmü't-ab'
Fürûz-i şems-i Mevlânâ'yı bezl eyler semîhâne*

*Ana Kur'ân-i nâtîk dense lâyik cân-i usşakdir
Rumûz-i Mesnevi'den bahs eder te'sir kular câna*

*Edîb ü kâni' u hoş-sohbet ü ehl-i muhabbetdir
Tarîk-i mevlevîde hâis-i fahr oldu bir dâne*

*Verir ders-i maârif tâlibe ilm-i tarîkatden
Vücûdu mekremet-efzûdu zînet verdi devrâna*

*Gül-i gülzâr-i Mevlânâ kitâb-i nâtîk-i Hak'dır
Anın her hâl ü kâri reb-nûmâ erbâb-i ikâna*

*Safâ-yi câna mazhar olmak istersen azîzim gel
Tabîb-i hâzik-i ma'nâya koş sen olma bigâne*

*Marîz-i derd-i aşka vermede dârû-yi vuslatdan
Dahîl-i bâb-i irfâni olan tullâb-i irfâna*

*Harîm-i feyzine dâhil olanlar hâline hayrân
Hayât-i tâze geldi cân u dilden cümle ihvâna*

*Vücûdu zînet-efzâ olmasıyla Üsküdar halkı
Kemâl-i minnet arz eyler o şeyh-i sâhib-i zâ'âna*

*Harâb âsârı i'mâr eylemekdir hasleti câna
Nice eyyam kapanmış kalmış idi Mevlevî-hâne*

*Bunu i'mâra sarf-i fîkî idüp ol Şeyh-i pür-bîmmet
Kemâl-i hüsn-i nîyyetden erişdi avn-i Rahmân'a*

*Hudâ-yi müsteân ihsân buyurdu yûmn ü tevfîki
Ulûv-i gayretiyle işbu Dergeh döndü umrâna*

*Bin üç yüz kırkda ta'mîr eyledi o ârif-i billâh
Gönül i'mârina mi'mâr-i hâkdir cumle yârâna*

[s.245] *Münâdîler nidâ kıldı derûn-i hâne-i dilde
Güsâde oldu erbâb-i kulûbe Mevlevî-hâne*

*Umûm erbâb-i aşk medyûn-i şükrân oldu bî-şübhe
Cenâb-i Remzî-i rûşen-zâmir yekta-yı devrâna*

*Anın vasfında dendî andelîb-i bağ-i Mevlânâ
Rumûz-i Hazret-i Mollâ'ya vâkîf Şeyh-i zî-sâna*

*Hulâsa her ne dense şân-i âlisinde läyükdir
Bu yolda arz-i bissiyyât eder ol Şeyh ekvâna*

*Muhibb-i hâlisi Vassâf-i kemter aşk u sevkinden
O nûr-i ehl-i aşka cân u dilden oldu pervaâne*

Bir müddet sonra şeyh dâiresinin üstüne bir kat daha ilâvesine ve hucerâtın mükemmelen ta'mîrine, bâğçenin tarh u tanzîmine de muvaffak olmuşdur. Kaç senedir ramazân-ı şerîfté Üsküdar'da ve Bâyezîd Câmi-i şerîfinde *Mesnevî*-i şerîf takrîf buyurmaktadır.

Dünyâ-perestândan olmadığı ve dûr-endîşân-ı ümmetten bulunduğu cihetle Kayseri ahâlîsinden kendisini meb'ûs intihâb etmek isteyenlere karşı beyân-ı i'tizâr etmiş ve giyâbindan ta'yîn olunduğu halde istîfâ eylemiştir.

Gâyet zekî, şen ve şâtîr, meclis-ârâ, fevka'l-âde kuvve-i hâfizaya mâlik, ihâta-i külliyye sâhibi bir nâdire-i hilkattir. Zarîfâne ve nükte-perdâzâne lâtifeleri bezm-i sohbete revnak verir. Bir gün Mevlevî-hânedede bir cem'iyyet münâsebetiyle kalabalık vardi. Urafâ, zurafâ, ağıniyâ ile dolu idi. Biz'-zât kalkarak huzzâra şeyh odasında sigara takdîmi sırasında "Efendim, şeyhler gerçi hâdimü'l-fukarâ olarak geçinirlerse de ba'zan da hâdimü'l-ağıniya oluyorlar" diye zarâfet-perdâzlık etmişler, huzzâr-ı meclisi tensît eylemişlerdir.

Bir kandil gecesi Yenikapı Mevlevî-hânesi'nde idim. Ziyâde izdihâm vardi. Fransız mu'teberânı da gelmişler. Şeyh Abdülbâkî Efendi ile görüşmek

istemişlerdi. Şeyhin nezdinde bulundukları sırada Fransızca söylemek isteyen ecânîb, Şeyh-i müşârun ileyhin o lisân ile konuşmak istemediğini anladıkları gibi içlerinden biri gâyet fasîh olarak Arabca söylemeye başladı. O sırada Ahmed Remzî Dede, Şeyh Abdülbâkî Efendi'nin yanında idi. Der-hâl o cevâb verdi ve Abdülbâkî Efendi'ye tercümân oldu ve bu tercümânlık pek yerinde idi. Eger Arabca da konuşulmasaydı, gâyet çirkîn olacaktı.

Remzî Dede mülgâ Meclis-i Meşâyîh âzâlılığında ve Medresetü'l-Îrşâd'da tasavvuf müderrisliğinde bulundukları gibi Üsküdar Vilâyeti müftüsünün taht-ı idâresindeki mecliste dahi tekâyâ umûruna me'mûren [s.246] a'zâ sıfatıyla bulunuyorlar.

Mükerrerden Konya'ya giderek Âsitâne-i Hazret-i Pîr'e rû-mâl olmuşlar ve 1319 (1902) senesinde Abdülvâhid Çelebi zamânında anının emriyle Pîrî Paşa Zâviyesi Câmiînde *Mesnevî* okutmuşlardır. Bu sırada Çelebi tarafından *Mesnevî* icâzet-nâmesi verilmiştir.

Remzî Dede'nin ilme, edebe, şî're ziyâde i'tinâsi vardır. Güzel bir kütüb-hânesi olup âsâr-ı nâdire ile müzeyyendir. Âsâri: Üskiûdar Mevlevî-hânesi Târîhi (?), Manzûm Kavâid-i Fârisî, Tuhfetü's-sâimîn, Âyîne-i Seyyid-i Sir-dân, Ber-güzâr, Târihçe-i aktâb, Gülzâr-ı aşk, Münâcât-i Mevlânâ bunlar matbû'dur. Âtîdekkiler gayr-i matbû'dur: Sadreddîn-i Konevî Hazretleri'nin Tabsiratü'l-mübtedî ve tezkiretü'l-müntebî tercümesi, Tekmiletü't-tarîka (ve) ma'rîfetü'l-hakîka, Dîvân ve daha ba'zi âsâr. [Bursali Tâhir Bey merhûmun

Osmânlı müellifleri-nâm eserinde bahs olan âsârin elif-bâ tertibiyle bir fihristini yapmıştır. *Menzûât-ı ulûm'a* da bir mükemmel fihrist yapıp kütüb-hâne-i dehre yâdigâr eylemiştir.]

Yazdığını bilir, okuduğunu anlar urafâ-yı kirâmdandır. Hakâyık ve dekâyık-ı tasavvufiyyeyi hakkıyla idrâk etmiş meşâyiح-ı mevleviyyedendir. Gâyet temiz giyinir, her yere gitmez, istitâri sever. Rahîmû'l-kalb, vefâkâr, edîb, halûk bir zât-ı âlî-kadrdır. Otuz sene evvel *Hâzîne-i füñûn-nâm* risâle-i mevkûtede gördüğüm manzûmelerinden:

Nûr-ı kudsiyyette enverdir külâh-ı Mevlevî
Eşser-i şâhâna serverdir külâh-ı Mevlevî

Mültecisin eylemez muhtâc aslâ kimseye
Öyle âlî söyle-perverdir külâh-ı Mevlevî

Zînet-i dünyâya rağbet etmesin ser-pûs eden
Doğrusu baş tâci zîverdir külâh-ı Mevlevî

Gösterir erbâbına batnından arzu's-simsime
Âlem-i ma'nîde kîşverdir külâh-ı Mevlevî

Âlem-i ekber olan müsterşidin fark-ı serin
Menzil-i taht etti dârverdir külâh-ı Mevlevî

Zâhir ü bâtında yek-reng olduğundan sâlikî
Mâ-sivâdan men'e yâverdir külâh-ı Mevlevî

Bende-i Mollâ-ı Rûm'un kadri âlî cümleden
Remziyâ da'vâma bâverdir külâh-ı Mevlevî

Dil perîşânest bî-gîşâ-yi tu cânâ biyâ
Bâ mücûd-i tust cem iyyet be bezm-i mâ biyâ

Bâ tu rest ez encümen zevk u safâ vu âfiyet
Yâ ez in esbâb-ı cem iyyet firist ii yâ biyâ

شیخ سلطان خیریه ۱۸۷۹ نئے سالیانہ مختصرہ موسیٰ عجم و لطفہ
در دافت
پس فیکر مولانا بکری ملک مطہد احمد افظیلہ انجیلیہ الحسینی
المرزق المطری ابہ الیب سلیمانہ تابہ اللہ عاصیہ کہ قویونلہ آستانہ
پس بہ سارہ متبرہ موصی مسیحی ملینہ تسبیہ اٹھا پیر
اس ساریم راضی افسی فریضہ اور حب سید طہرہ حضرت علی
تسبیہ مولانا مولانا اولاقہ مسیحیہ مسیح علویان نصیہ خانہ نصیہ
حافظ اینکہ ایسیرہ کے سارے نئے محدث اتفاقاً مصالح بردنیم
برکت مصیحیہ کے سارا معاشر دینی مصنف صاحب اسی ملکیت میڈیا
برستہ مصلحیہ دایاں پس مقدمہ خارج ایسا خلیفہ ایسی دینیہ
والدین خانہ مسجدیہ کے بیش ایسا جمیع نصیہ مختاری
شیخ العلامہ فیض بخاریزادہ میڈیا خانہ خانہ
سچیاں تلبیہ مختاری فیض بہ بیرونیہ کیہی مختاری نصیہ
مختاری نصیہ شریعت سے مختاری ذیف
جیضہ سیمیخ سعیم حبیب مختاری نصیہ دریچیخ سیادت مختاری
بنیلہ دلائی درجہ ۱۸۷۹
.....
اصل مختاری اینکے قیادت بنیلہ ایسا دینی مختاری
او خود مختاری صدی داشتہ مختاری کی کس خارجی مختاری
واٹھ مختاری الیم فیضیہ مختاری احمد مختاری اتفاقاً مصالحہ نام
حترام علما نصیہ خلیفہ العلامہ مختاری مختاری دینی مختاری
کھنڈ کیوں باشندہ خوب نامہ مختاری مختاری صاحب اتفاقی خواری مختاری
بیہ الوقاہہ مصالح مختاری انتقال ایشانہ
بیہ اوصیہ اور دنیا بیہ ایسا سچیہ کلمہ کله برستہ فخر دینی مختاری
دوام ایسہ الیم تخلیف اولیہ بیہ مختاری مختاری خود مختاری
کھنڈ ایسا سچیہ علما نصیہ بیٹھنے انقدر دلیلینہ
دینی مختاری شیخ اولیہ مختاری مختاری خاکہ بیہ نقل اجیسی

اعضاً صفتید بولیپر سکنی خوبیه کیم لک اسماً خذیلیه و مول
 اولشند ١٩٩٣ شمسه حبیل اوصیه علیه سیان ١٥٨ امریج بیویت
 تاریخ جامنه متزور اوقت تقدیر - بر حرم حیدر طرفه شتر
 عصیت نامه دینه است - .
 مسخره نه هدف، امریج، سمه نیام افسوس دارد. کنده بیکاریه
 اولوب اتایاده ایدیزینه ١٩٩٣: اسکنیه بیکاریه
 سطحیه قراغنده، خفته لفایه، آینه سیسردله،
 رکن، تاریخی افتاب، خدا خوش، صاحبه سورا
 سر مطبوده. آنچه کنید ب طبعه ده، نیاه ب دریخته علا
 صاحبیه خوز خارشته تهدیه استاده و تسلیه افتخاره زریب
 تکمیله طبیعه صفاتیه الحقیقه بوجه دره علیه آن - .
 برسی طائفت
 مرسیه فخریه
 همان از عنای از
 تقدیره خدیه اوله ایشه متایع مسکیه ده. خاتمه تز
 ایشه اوصیه تقدیر، ایشه بکن، ایشه باشند - . یهم القلب، ایشه
 برسیه باشند باشند، خونه برداشتنیه. اوقت شدید خوبیه خوز
 بکن و زست
 نه قیمتیه ایشند - کلاهه موله ایشانه سهند مکهونه
 پیپر کیه زدله
 ماقن ایمیزه خود ایشانه بیکه
 بارک ایشانه -
 تیخت دنیا - غبت ایشه بوریمه طلاقیه جانه چونیمه :
 کویت ایشه بخطه ایله ایشانه
 خام کرد اولویه مستشان فرمیمه متنزه ختنه اینده ملوده :
 ایاهه باظه بدهن اولینیه سلک ساواره منظم باعده :
 شده ملود - رمه قدره علیه چهاره
 سزا رهوانه باور - کلاهه مولویه
 اوقوت نست دیسونه قراچانه باور جو درست جستیه چونه با
 پاشیه نهاده ایجهه زوره و صفا و قیمتیه باز ایمه ایمه

مرزی نامه

بیلقریقی روشن دلانک و قت فیضنه
 کوش نباشیم نه کلنت ببل آشکار اوکاز
 بومبارک سوزلر خالقی بیکریم فقط سوبلین هقبقنه هقدر. اناندیلکلزه
 ظهره این ایباب کیا لک فیضنه بحق نقدیه ایده بیکری صلنده دن آثار کلاته مطلع
 اولنیه ایلهه تشریفه و قتنیه انها سندیه استفاده ایده صدرا کیم ضمایر الطوره
 سع هندا ایان کامله بورمله اساساً استفاده باغیلر. یوف کچه بروی دنلیه
 کوزلری سویصلی بشیل جیهه لی بیفلری بیجنون کیلد همام منک اوچی همار قیق
 صادری طاخنیه صداری بای پوشن المدھ حصہ دلده اطواره ریا در واقدس
 قیقدار بر آرمی در حال حفله لیزر هالبکم او بیاد الله افظیهار اللہ
 صورتیه استان ربکاران ایسه عدو واللہ - بتوتفق جان آنوب جهانی مشکله کلله

بعد اراد ما و چب حلینا [منجب اولوی کوهل حضرت رمزی دره به]
 بوازی کنامه [رمزی نامه] دنیلسن ایسلنیه سولوچیام شنی خارف هکار مکتوی
 سالک ایرقی مولوی مرشدیل آکاه السید ایلدیرمزی دره ایشی هفظیه بند کنیه
 هاللرینه مقصده اوط مسند کنایه در
 هکت ایز صفا اولوی بورمزی نامه
 ره کلنهه ضبا اولوی بورمزی نامه
 خاشقه نشم افری اولوی بورمزی نامه
 اوقوت قتله آیه راه سداری اولرن

ریزی داده هفتادی سایه الاقتدار روز برات هالبقدم در حلم کا هله علم بالمن
بالنیزی قال ابو مال نفعی نفیسه همچو ایش هفتیت انسانیه نک اولمیغف
بسیش سرتوجهیده ایمش بر مرشد حق پیغمبر رسیا هدینه بقند. کلزار صولوبه
بر خل بستانه عشق و محبتیه ببلدره حرکات و سکنایه مکانت اخلاقی
فاضله نه شاست او لوب طوفی سوزلو نیزا او زلو کوزل سوزلو نور بوزلو
رهنمای طبیعته خواه ایله خواه خواهابه خواهد. خدرت و کالات علمیه س
کمیشی هر در روحانی اخلاق ایله شنبه قیمه کبر وجوب خود رفاقت
مشترک بیان اینجی مولوی هنفای کرامه نشانه هر هفته جمالی کونفری خان
جایمع شیوه شفیع تصریف تصریف بیرون و مخلص جرمیه شیرینه سک صور و سحری
بو لعاف خوف و شفای خودرن سایه الاختار محظ طاهر بیان خود شمشه هفت ایتم
آنچه خوبی معلویات ایمه ایتم فتنه اقوون و محض رساله بیان شیخانه طبله ایتم
رسوده اهفاده ایمه بوسوده بیه هاملاً اسکار مولوی کاشنده زیارتیه کیم ایکون
استانیه کیشند بر خوبیه بازه رف صوده لری با خرم بونک ارزیمه مضمونه خالد نظم
حالله من کیم شندر در برخان کون صدره شریفیه اطمین و جاهاده و هنی خیلی معلویه
عنایت بیور دیگر او صوره ده هنر رحابه ایمه کم ترجیح هاله بیان سفینه اولیا به دریا ایمه
بادر آییکه رساله صورتنه بازیم در ناسه [رمزی ناس] دریم فکریه طک شرمانیه هدی ایشه
بو ایزک باعث هنیوی خصوصیات معروضه نه بیماریه لکنیه ایمه دلهه باد کار اینم اخلاق
قطالعدایتیه کهرا بکسری رحمنه باد بیور ایمه نه بیم بزرگی رحمنه باد ایمن اهوان دینی
جناب راهب الامال ایمی خالدهه مظہر عارب بیور کون در حاشیه نکار ایتم

مشار البیهود ریزی داده هفته بلند ده شاری هم و جانشینی و چشمی قبورهات خارفانه لریزنه
ارباب عشق و محبت سیرب اولیین دنلی کیمیا ایزکلهه بوجیم کیم خیرهات غواهی ملتفت
بیوره لریم از دل وجهان عشق ایتم دهن اللہ التوفیق الفقیر

استانیول رسومات باش بیور نیشنه متفاوت
الحادیع حمین و حیاف خلوتی

ابرار در ترجیحه حالی ایزکه موافق اولور شبان حمیر چیه بعرفتیم بیقدر فیله
اظهار آنار تو اوضیع بیور دلهه [اصن عالم بکاره هرمت خلیم] وارد علم و حرفه ایمکی
تلیم اینه نهاره خاله نفعفره بر موقع صفات اصحابی او لدینه که با هنرها خاله جمله بیه
نامه نفعیم ایمه با اوله جهی زوات خالیه دن بولوش بیگلهه شیوه بوده رخانه نکرهه مقننه ای
تفصیلیه تارخ اخفیه ایمه سکوت بیور دلهه بر عکس نه شماری و خود بولان نفعیه عایشه فاش
لادیمی کرامه بر ترجمه هال دستابنده مقدبی اولییه بیان نیفیه ملک بولنخمنه
هیما ایم بیور و در جهار بیجان بولیور ایم دلهه خاطر راحب ایتم برضه بر تدبیره هدی
مشار بیرون اینس بیانی مولوی هنفای کرامه نشانه هر هفته جمالی کونفری خان
جایمع شیوه شفیع تصریف تصریف بیرون و مخلص جرمیه شیرینه سک صور و سحری
بو لعاف خوف و شفای خودرن سایه الاختار محظ طاهر بیان خود شمشه هفت ایتم
آنچه خوبی معلویات ایمه ایتم فتنه اقوون و محض رساله بیان شیخانه طبله ایتم
رسوده اهفاده ایمه بوسوده بیه هاملاً اسکار مولوی کاشنده زیارتیه کیم ایکون
استانیه کیشند بر خوبیه بازه رف صوده لری با خرم بونک ارزیمه مضمونه خالد نظم
حالله من کیم شندر در برخان کون صدره شریفیه اطمین و جاهاده و هنی خیلی معلویه
عنایت بیور دیگر او صوره ده هنر رحابه ایمه کم ترجیح هاله بیان سفینه اولیا به دریا ایمه
بادر آییکه رساله صورتنه بازیم در ناسه [رمزی ناس] دریم فکریه طک شرمانیه هدی ایشه
بو ایزک باعث هنیوی خصوصیات معروضه نه بیماریه لکنیه ایمه دلهه باد کار اینم اخلاق
قطالعدایتیه کهرا بکسری رحمنه باد بیور ایمه نه بیم بزرگی رحمنه باد ایمن اهوان دینی
جناب راهب الامال ایمی خالدهه مظہر عارب بیور کون در حاشیه نکار ایتم

مشار البیهود ریزی داده هفته بلند ده شاری هم و جانشینی و چشمی قبورهات خارفانه لریزنه
ارباب عشق و محبت سیرب اولیین دنلی کیمیا ایزکلهه بوجیم کیم خیرهات غواهی ملتفت
بیوره لریم از دل وجهان عشق ایتم دهن اللہ التوفیق الفقیر

استانیول رسومات باش بیور نیشنه متفاوت
الحادیع حمین و حیاف خلوتی

اسکدار مولو خانی بیهقی شیخ شریعت قریبی
الشیخ السید احمد رمزی و ده افسنی

بیلک ایکی بیوز سکن طهوف نسنه سنه خبیثه مولو خانه سنه سوره پوش و هورا و لدر
هرمی فیضیه مولو غیرتی السید سیحان عطاء الله افندیه بدرینک هدیه کرامه کرامه
الشیخ السید سیحان زایی هضرت پدر کم محمد حبیبهم ملیک هضرت پرنک مرشد
حال پیغمبری ادلوپ فیضیه ۲ سپتامبر هادیین محقق ترمذی هضرت پرنک تبریز
شریف نسنه مد خونز ناسخ از خالص

چیزی بر تاریخ مهیم هو تاریخ همان خطب روایان شیخ سیحان ایلی خرم جیان
بینک دلالتی و جمله بینک ایکی بیز الی بردہ در احمد رمزی افسنک نجیل
ظریقیم جیان و رشی مکتبی بزرگ همانه بدرینک و انشیه لری کوئی بخی زاده نویجی
افندی و آنک محمدی ایلی خرمی مفتیتی احمد رمزی افسنی ایله سریدزاده خواجه علی
افندی پرند. فوق العاده ذکری و مستعد او لم یخنن هموز کنی باشنده عربی خارجی
لائمه نزدی صاحبت افضا حق اولم رفیعین الا فران. ر موقع مناز اشغال ایشان در
بیلک ایکی بیوز اون تاریخ نهاده استانبول کلرک بر سنه قدر دیوان محاسبات روان ایشان به
تعظیف ادغیز یعنده علاقمند هوت ایشان.

کور داشت استانبول ده بعضی هوالیستی ده باب هالیستی ده افقره والیستی ده
بیلک ایکی از ما فراموشی ایشان بخواهی مولوی طاهریک نقل ایندیلر

بنخانه مسجدی دیسم سفرستا بود. ابر ولی خراب اول بحق هبیتی صنوار
بینک ده اوزمانا سویلشان در بدر لرنک سکه پوش طریقت او طشان ایشان ده
بیک قتو مولوی ایسی شیخی ابو البرهانی جلال الدین رده افندی و موسوی نساعی چیفار و خدنز
عادات مولی رن اول برد مشاریه طریق ده سکه نگیرنگشتر اونور سنا اولکی
اشعار نزدی

مقرر قدیمه الفرد - خلاه مولوی افسر شاهان سرور در خلاه مولوی

<>

رمزی ده هضرت پرنک هدیه کرامی

شیخ سیحان الزایی قدس سره الجلیل. مظنه کرامه کرامه و حرفای عظامه
اولوب آنکه ذکر اولنه بحق او زره قویم ۲۰ آستانه هضرت مولانا ره بیهقی شیخ
رشاد اولان مرقوم سعید هدم چلپنک مرشد هضرت پرنک اسنه بحقیقی
مسکن اولادی هالم جمال استقلالی ۱۴۵۱ نسنه مصادف در

قویه بی ادلوپ سلاطین اهله هضرت مولانا هضرت کره الاعلام دن اولد قدری سویلندہ
و سید ھنواتی نفس خانم زدہ معاوظه ایندیکی کو رکنده ایسیه ۲۰ رمزی ده افسن
انبات شب خصوصیه اهنجی بد صلح ابرو و نیچه بولنی بیغون، کنمی امضنا و نقش خانه
اسم و مخلصله التفا ابروپ اربله بر شرف محظوظی وار ایه باز ما مقله ضمایع اد طاز
تکر نزدہ در

بجلک بدر ری

السید احمد رمزی ایلی خرمی هضرت پدر کم سیحان زایی هضرت پرنک بخی بحیره طاوله روان اولم
نیزی برده در ارقاله ایلی ۱۴۸۲ ده سرف مخواهی تبره اهضرت سیبرهان ایلی
حضرت کره ایندیه و ایلر محظوظیه بان یان در

بدر مکر مکر

شیخ سیحان خطاد الله افندیه. قبیلی مولوی خانی بخی ایلی، سید احمد رمزی المولونک
بخل بحیره خطاد الله افندی ۱۴۷۸ ناریخنده مریده آزادی هالم شوره اولوب
بدر لرنک ارقاله اون یا شنده ایکن انشیه لری جبار هشمان رده نیا خانه
۱۴۸۲ ده قبیلی مولوی خانی بخی سواره بسیاری مشینی اولشندی الله نه قدر
اجرا مشغله ۱۳۴۳ ناریخنده ساخته ایفای عروج ایلشان در آراب بحیره
مُورب عارف کامی بر ذات سوره سید ایمی

ای مظہر الطاف خدا مولانا محتاج سکھای ای وکارا مولانا
بوحستی سماں حلقہ کلرا بیدے بلکہ خورنابنی ای تمع جو خدا مولانا
فیصلہ جو ہوند لرنہ ام اخاطبہ] صاہی ہی خزانہ شعرا مولویہ دن محمد ناظم باشادہ متصرف
اول مرق زیریں اپدیس واریا ب زکایی تعلیم باشد ای مثا الیک لالیلہ رضی احمدی
خیبری مکتب اھادیس اخلاق و حکوم وینیہ محلہ کانہ نجیبین ایڈیلوس او صدہ ده
صفر علا اولران فیصلہ مدارسنه موجود للہہ خلویت و مملکتہ نزار کانند لالشناخت
احلان طلبی، مولیجا، دہ صبا ملری خواهد بخ عمار کستان بوسنان برسنیا
حروفی ہامہ و منیر شریف نصلیح و نقیریله بعدہ مکنیکسہ در وظیفہ من
تم دیس بے مشہر، اولور دی بو صورت کنہ پلزنہ استفادہ حاستھا دین
برھیلے شبائی بنشتہ، احلان مش روپینی منھا خب ماذ فیلہ بری زیارت خیبر
کلمہ گلرنہ مقام بھلیل ریشادنہ ملھر اپنکی [اظہوران نایع اول مرق بورا ده فائیکز]
اصینہ افتالاً فیلریہ کی وظیفہ مامورینی دہ ترک ایدہ رٹ بر سند فدر آسنناه احمدی
حکلنا اقصی سره الاعلی اغیزیزہ من قب غیوضات و ظہورات اول مرق خالیقند حکارہ
کوڑا بھر، کائن ارفویہ مولویانہ میشخی کاننہ تجھن بجوریلوس او رارا ده بولنی لعن
طھنڈ مادہ مدت ینہ تدیسی ور میان شریفیہ هر کوون بعی العصر منیری شریف نقیریله
او قانکنڈ اولور کالات خلیمہ کووندن کوئ شہرت بولنی مقدمہ مولویا دارہ منیره برمدفع
متاز اشغالنہ باشد خلیمی مولویانہ سہ صورت نقینی منیر خوان شریف کھدی
مرضم خپنہ باز دیغ تبلکه حال و منافی حال الاله مقام نقیبیہ نقیبہ خطا
یاز رفلی مکتب نقصانہ بالمناسبتہ شویلہ بیان بجوریلوس۔

کونا ہبیہ هر ارفیبہ ملہنیا، میشخی دکانندہ ایکن او زمان دی شادتہ بولنانا شادتہ
چیل الجیم جلیا خسی طفند و قیع بولان اسر و ہوت از زیرینہ استان بولنالہ رڈ فلکوہ مولویانہ کی شنخیہ

ادیلہ عالی سایہ ب در در کلاہ مولوی
ملحقی سین ایلر محکم اصولا کیبی،
زینت دینیا رجہت ایکوئی بروشانہ دن
ٹوچیسی باشی تاجی زیور در کلاہ مولوی
کوئن را بابیہ لطفنہ ارضی سے
حالم معینہ کشور در کلاہ مولوی
شزل تخت ایمیں دا در در کلاہ مولوی
عالیم اکبر اولان مسٹر شریفن سریں
کاھر را باطنہ بکریلہ او ایغیرہ آنک
مسوارن منغہ با در در کلاہ مولوی
بزرہ ملای رومک فرری جل جلد دن
رضی با دھاماہ با در در کلاہ مولوی
خاری ب رخیل

با وہو دست جمعیت بزم ما بیا
رد ریشافت بیکسو تر جان بیا
با ازین اسیا یہ یعنی خست و بیا
بانور فیٹ ایچن زرف و صفا و عاضیت
بلدان خانوکشناہی کل ز بیا بیا
خیبر لخون شدز و در ریخت ریکنان
ست شرکسی ز سورا ریو شفہ ریهن
خون حی بار دھنی از هشی من مانند بیل
لطف بیها ای خیز مصداستنی بیا
ھاک بکر کن بیوی ای مفعا اضمانیا
رس کلستان بیل ریزی ترا فوادران
بیکن روی تو آند موسیم ھکی بیا
بعقری ملاہ ملولوی طرفند، تجھیں ای بلند
بیرو د اول مرق، نظم ایک کلری بر مددیہ تک تختیں طرفندند
[مرھبای خاخ ابوبکر معنوی] مابہ الفخر کرده مولوی، اولوی
بار کا ھٹھ خاکش اولرن داریا اوبی حشت خپنہ کسار دھرہ صانوی ہر تو کا
[ای سیر خسی عقلک معلق هرودی]

[آسان الحقد ملاہ ترکان ای فو هندا اولو، اتبیم کہ او سو فردو بمال منخف
عاء زان شریلک تو دیا برو بیور مرق رمزی بچیزہ نک تختیں زریف ایز مرق
[عرض ایدر بواون سکن بیلہ تر مولوی]

۲۶

[تغیین بیورایم] مرمنی و ده خدام الفرقاً نام ۷۶ ۱۳۰۰ نیمه مادر که
امر تغیین بوزمان مصادر دزد فاطمی مولوچا اسند سلفن در دور آغازان
بوزینه توپ، مولوچا نی تغیر و احباب موافق اولدهن کی هلبیلک مقام زدن
شخوار در امور از زیره هلب مولوچا سند خصیقتانه کیهه ران او همنی
بعد الابها او هوالی مولوچا لرینک تحقیق احوالی امر او لغور بوزینه ایله
هلب عنیتاب او رفه کلین هما همه شام طرابلس الا ذیقه قدس
جهشتر نه ابرای سیاهنت مقامات مبارکه ری باشد و بعضی بهال کلین به
ملاران و صحبت ایده ران آلق ماه صدره مقام مشیختی او لانه قطعه یه
عورت ایده بالآفره هلب آستانه مشیخته [الشیعه احمد رضی الحلبی]
بله سند دلالت ایندیکی ۷۶ ۱۳۰۰ نیمه تعیین اتفاقیه او راسی
و هنی از سر نواهیه و مولوی لفکت او هوالیه اند راس بوز طوان شان
و شرفنی اعلایه نائل او لیدلر
طربیفت علیم مولوی مشاجی اره سند و نادر آنصادف او لمان احوال دندر که
پدری بر در کاشهه مخدوی دیگر بر در کاشهه پوست شبن بولندن رزی
و ده ده بومالنجائی ابغیره حق فاطمی مولوچا سی مشیخته ایند ایله
شیرین بجان نظیف بالک والی اوله رف قطعه یه کله هله نه برجی ملاخانه
مشیخته پدر و ازه بیدر سوالت پنه خدا دادر لک الحمد بدم بجهان رانیم
فیهه مولوی مشیخته بیوینه ویره هلبیه و رو دلرنز خرق بشوکون بکاره کلیده
عازم ساخته "علیین او ایله، سید بر هان الدین هلبیلک زم شرفه" ۲۶

هزینه و حینی و جرده و خن ایدلشید رهه الله دله
هر بعده اینه ازه استانبولون داشتین جبره نه هر کت ایدن بجا هین
مولوی بیانده سره لفه هنیف خناز اوله رف بولغوب شام و دینه
منوره یه قدر عازم اوله بود سده سنیه هضرت رسالتیا هی، بر و مال اذفه

۲۷

شرفه ده مظہر ادلیلر او صده ده یاز رفاهی نعمت شریف خودر
مشن کر کران ده اشق ابلیان دیدار بنه
هنی ده هیان و مفتون ابلش رخنا بنه
نار و مار اولش محبت زلضنک دلیست
وجد و شوق افتاده در باب شفاخت بار بنه
لایلی شاد مانی چادرانی نشیه ر
جایجا نظریت ایدلش هاک عرش آثار بنه
فرده بر قنبلیده طور بچایی کلیم
رست حضرت بر دهان موسی جان ایثار بنه
قبه هلبیلک مقصوده سی عرض خطیم
سره ده هله کوشش جبریل هن منها بنه
معنی خرازه بخسی ایشان اولش درم
حضرت هقله هبیبی احمد مختار بنه
هان آنری کلشی هنارن بولیش بیلک شرقیه
ایشان اولاد بنه آماده جان ایثار بنه
بنه زلکور دم در خیفتهه رمزی خفن سوز
صیغیر قدرستی شاحلر لد اشعار بنه
شاده بر فاع سند فالرق هایم اسیم ده مناره بیضا فایوسی خربنده مشنوی شریخ
او قوروب عربجه نقیر ایسی بوزندن علامه و حرفای محلیه ند خونی العماره نظر اسخانه
جلب علوبت هلبیله هضرت مولانا بی هر کلک قلبنده اسقراه موافق اولد تاریخ
طاھل الملوی بلک نقل ادلیلر هلبیلک استیلا سنده او رایی تکه دهنا بحوله

۲۸

عورته مجبر ارطش روی بوصمه ده اسکدار مولوی خان نخجی خرچه جلی
خره مان مولوی خان نی شیخنه نقش حاقد مرزی دده اسکدار مولوی خان نخجنه
نیقین او لئنید بوراسی مجرمات او طور طبیعه برق درجه ده فرای ساعمان
در تبری ایس آ لوره خبار و زراب اپری اهد مرزی دده نک هر کندیکی
برده اهار اغلک خاصه نافعه ایجا بذن اوله رف اولک امر وه ساخمان
و تربه بی تر صین و تجکیم و تغیر و ترمیم اتفاق و مجرمانی مرزا دنکن نخیش
ابدی سئل و نیرو معلم خالان ساخمان ده اون بش کدنده بر همچه یائی
کوئنری آینه طریقت باشدانه او زمان منظمه آینه بی خره لاصه
بر اثر هر قت او لق او زره شا ایله نفیعه ایلش ایم

سقط مرشد عالی جلال الدین مولانا خسیباش هفیقته - قلوب اهل اجانه
طريق فیض هقدره لطفی اکار هفایق آسانشہ مثال در شش نابانه
طریقیزه پیشتر اها ظلم فیض لطفیه هضویا شیخ اهد مرزی پرشان کلدری صیدانه
بو زان محترم که خارف علم هفیقته مکر مرد مجادر و جهودی خربر جانه
ضیصه خشنه رهیم شیره اینه اول کرج الطیع فیوض خس مولانی بیز ایله سیحانه
کاشتیق ناطق و بینه لایق همان عشاقد رموز مشنوبین بحث اید - تائیر قیلار جانه
او بیب دغانه و هوش هیجت اهل حبند - طریق مولویه باعث خبر اولری بردانه
ویس درس معارف طالیه علم طریقته و جوزی مکرست افرودی زینت درودی درود
کل کلز ار مولانا کتاب نالق هفت آنک هر حال و کاری رهمنا ارباب ایقانه
صفای چاهن مظہر اولقا بیز ره خیرن کل طبیب هاذن معنای فوشندا اوله بیهانه
سریفعه در دعوه هفت در رس داروی وصلنده و خبل باب خوفانی اولان طلاب خوفانه
هر بیخ فیضه راضی اولان رهالن هران - هیبات نازه کلری همان و دلزن جمله اهنونه

۲۹

مصوری زینت افراد لسلیه اسکدار خلق کمال منت عرض اید اشیعه همراه با نفقة
خرب آثاری همارا بملکه مفصله باما نیای ایام فیاض خالشارایی مولوی خان
کمال هنر نیشن ای رسندی خون رحمانه بعنه العاره هرق خکار بروب اوللخیز رهست
خلو غیر شیله اشود رکه دو زندی هزانه خدای مستان احسان بیور دی بخ و تو پیش
کوکل اعماق شه معابر هقدر جلدی ایانه بلک او بخ فرقه همیرا بیز او اهار بالله
ضناه بارند اخیزی درون همانه رله هناب رزی روش خیز بکنای در رانه
هم ارباب بیشی مسیرون شکران او لردی شرخ آنکه هر زینه ملکه را قفسه شیخ زی شانه
آنک وصفته درینه هنلیب باع مولانا رموز هضرت ملکه را قفسه شیخ زی شانه
خلصه هنر و بینه ای احالیس و لاقید بو بیلدده هضرت هیبت اید را لشنه اونه
محب خالقی و صاف کتب عشقی و شوقیه
او فور اهل عشقه جاند و لذتنا اولری بر وانه

۳۰

پک قیو مولوی ای شیخی بیکه محبت ایزی ده ساقی سید عبید البانی و ده افق ده فرنده
طغضه اشاد بیز بلانه مظلومه آنیه نایخیم سعد الملوی بله افندی قرقره خیر طغضه
اختناد منصوب ایله یازلش مدرسه الخط طبیعه نفس دزینه ایدیله لد اسکدار
مولوی کا هنره شیخ ارطه سنه آینه همیزه موقع اهتمام قلبیش - هنر

۳۱

شاقطا بعلانا اید بوب هست بورورانه فیوض شس ایله صحن اید روند کلستانه
زینت و آسماز کیم هنده هفظله ووندیکم آصلیی بارگاه مولوی هر اهل ایمانه
قیدیما اسکدار ده هضرت نعماز دل آکاه بنای ایشنه درکه نام بایک بزی شانه
زمان چخله امام که هر ایله شفای ایشنه رهیب اولری بنه تعبیر بعضی اهل عزوانه

۳۲

مشار الیه خالصاه بر محبنله معنده نمی خشوبیت محصول محبت اوله رق نیع ایند
حالمی کمینه بند اید کوزل اهللی شیخ برشاد در شرف هضرت عبید البانی

۴۰
خدا زوال العطاء بغير صاحب ایشونه بعیولده نقد و جان اینبار این مردان سید
خصوصاً هضرت رضی داد او شیخ عالیها و کمال هفتیله نائل اولدری خیضن پرایانه
بورکاه شرف مولوی کام او ری آبازان شیخ اینجی بادر مرکام سخنداش
نوای نای مولانا در آندر صور کوشل در بر فور هیانی مرد کان باس و هجران
کوچه در اتفاقی باقی شای ایتم دیدم تاریخ
صلایا مکوار اولدری پنه بولوی خانه
۱۳۴۰

بر مدت صدره شیخ را ره سند او سننه پر خات دها علاوه سند و محو اند
که ملا تغیرینه با خیمه ندو طبع و نسبتینه موفق اولشد ر خالع سند ر
رمضان شریفه ایشانه داده و باین بیهای شریفه مثنوی شریف مذکورینه
روان ایملده در دنیا برستادن اولدریخی دود رانیشان امدادن بولند بیف
جهتله قبصه اهالیسته که میشی میعرفت انتخاب ایندله خاشو بیان
اختنار ایشان و خیاهن تعبین اولنیه بیرونیه ایشانه استضا ایشانه
خایت ذکی شن و شطر محسن آرا خوف العاده خو هافظه مالک
امالله طلبی صاصی بر نادره هنلنده طلبیه دنکه پر رازم لطفیه
برن صحیحه روفی دیر برگون مولوی خانه بجهیعت مناسبه خلیفی
داری خفا ظرفی اینجا ایله ملوانیه بالذات قالقرق حضناره
سیفاره فتنیه صدر مسنه [اضم] شنید کریه خادم الفخر الراحل رف
کجیه ایله بعضاً خادم الاخیان اولیواره] به ظرافت پر راز لئی ایشان
حضرت مجلس شیوه ایله داده

بر قبیل کنجیه بیک قیو مولوی خانه ایم زیارت از رهان واردی فرانشیزی
که شد شیخ بیه الباقی اضیه ایله کوشک اینه مشهدی شنجهک ترند
بولند قدری صدره فرانشیزیه ایله شیخ مشا ایله اولسان ایله

۳۱
قرن و سنه آرز و سنه او طبیعه و افضل اولد قدری ایله ایند بجهیز سوبنله با غلبه
او محمده ده اهد و مزی داده شیخ مشا ایله هضرت مسنه ایند و رهان جواب
در دری و کندن عنیم و خفینه هموفیه ترمان اولسی پلک برزه دو زندی
لخته در زلک ایله رهار

احمد رمزی داده سخن مجده ع افضل لقنه و مدرسه الایاد و
قصوف مد عقده بولونز فدری که هکار در لایه مفتبنه تخت اراده
ایجنه و دفعه نکایا امورینه مادره ای اعضا لقنه بمنور را
در ره خونه کیدن آسنده حضره رهان ایله
و ۱۲۱۹ نسنه عبد الوادد های مقصوم رهانه
آنچه ایله بیه بیان نایوس همان شریقهه مسوی و موحده
هیچ شنازیهه شوی خوانویه ایه ایشانه آلتله در که

۱۲۲۰ تاریخه معاونه
عله ادیه تصریحه ایشانه داده که زلک تجاهه
ادیوه آنها نادره ایم خیشه

دلایله سنه هکذا نایوس هموفیه سیکار
آیی هکیله ده یاره کم ایله علایمه
آنچه مطبوعه سنه : اسلام قواعد خارجیه تکفه ایلماعیه
آییه سید سردهه بیکندا - تاریخیه ایلماع -
کلفر ایکوه - نایجان هنگات سیکندا - تکفه زندی

۳۲

غیر مطبوع آناره : همه‌الده فور همان زینت شاهزاده ایشان
و نزدیکه المذهب نام ایشان رجیس نماین اطهافیه و مفہومیه
ایله دیواره سواره
پاز و پنهان بیو - او خود فضیل اکلاه از باد و اندیه غاییه که به
عراقی مولوی دند - هفتمیه و خواجه قصوفیه یه حقیه
بر ایله ایچمه از نهادند - زوجیم اوزر کینیه هجریه
شیخیه استعاری سوه - حکم القلب و خاکه ادیب
خنوجه - زاده عالمیه و طولانه عمره و زاده تیغه
حال هاضر و سویلیه ایچمه ایچمه ایچمه
کرد سه کونه نه اقبال ن محور بیو - : ملکی بقدرت خدا اوزر صوره
با عقق کله من خود آور سلامه ۱ دو سه وجود نهادن آدم اولاً / ۱۰ /
زره داره کله کله خود عقد بوقه ۲ : ساقی آب بیقا اوله سکه هجریه
هر کس کنیده من کوئی ایبار ایمه : زاده قدره تقدیره رسیده هجریه
آدم رانه و عصمه تقدیره احبابی : آیینه خلدت اول دانه ی هجریه
ادله حازه هم کنه مانع خلده ایساو : ساله کشته ی هفتو از هجریه
خلق شده هجریه خوف قدره بوده ۳ : زاده زمانیه و زعده هجریه
ست مجد و دین کوئی مستعشه : ده میخانه بیله شوره اوزر صوره
زده هماره که دیده بزرگ فضاده روزی : مرگ شکن بزری بر کمر هجریه

دیگر خاری بفرنگی

هاشمی از زید در دل بر زبان کفتار شد کو هر یعنی در پیشین لفقت اشعار شد
حسن بر خود بله کرد و عشق را با خوبی بیس یار شد ایخار شد آذار شد دلما شد
ذره از هر وحدت نافت برخاک بین رو و شد دلش لبی بشد طالبند یار شد
بر خاک بر پیش از هم ایخار شد با رسیده ایش قظره شد در شر حق شدن بور خار شد
خش در دل و هی شد ایخار شد الفاظی باخت نکتره شد مشنی همضرت فنکار شد
 نقطه همین خم از لوح شد بر زمین سبز شنکه کرفت دفایه شد تخار شد
دم زدن از لفت دکر مقصود رمزی بود لیک
هاشمی از زید در دل بر زبان کفتار شد

تفواده زاده شیب بطله شترک بر خود نمود
شیبیک اولنک از ذاتی صفاتی خصلت بسته الرصد می بزم از لهدن تابه محصور اولاد کوکلم برقه دره
ش دکلدر آشداز مجمل این را فیم یه کورب زرای سینارویه بجه اولاد کوکلم
س ایسریکی خود بکره باقی نایع سلاطینه بخ در کاه مولا ناهه کله نور اولاد کوکلم شد

دوه مزا سکدار مولوی خانه تعیینی خفینه مولوی محبان زی خزانه صاحب صنعت
اسکداری شاخوش بیور لمحت بل ایشیه جله ایشی هفتگران طرفند دستاری فیض اعلی
بیور طی اوزرینه شاههمث ایله خطابا یا ز دقدری بر منظمه در که بلک خوشندر

مرهیه ای شاخو نفعی ایه ایلکار
ای اولاد سناج فخر از کیا ای ایلکار
یاش کوب دستار کیسوداری بزیک ایلکار
ار لعشری کیه ایه ایه هناء ایلکار
خفیخا ایشیک متا ایشی همان دلم
لکل زانی بسته ده ایلکار لقوه ایلکار
نمایلها بزیک ایلکار ایلکار ایلکار
خواش بور رطعم محبان لواه ایلکار
خادم ایشیه فیزی مولوی در کاهنه
قابل ایلکار ایلکار بر ایلکار
نقی خانه ایلکار مکن دکلدر شد بلک
ایلکار هر هفتہ بروکون دعای ایلکار

اطور نقل لبله باره بزنه خوارطاز [اطور اطاز بآرتن اماده ای نازین ارسون]
[بزنه فرش ایم خاک ریجانانه مسح] ایاق باصم زینه کلشنه کر حنین ارسون
کوکل و حی آشنا ریکه ملادر ای مرزی
[کوزم بوق بخشن احلاسه هبایل این ارسون]

صفت شعبه رهی خارق لردن الفتن بر منظمه
نه ده هر فهم منزه مضرت دیگر نزد
شیختر طیقش کیم طزوی مخصوصه بو سوزنیه دکل دبله هفیفت پیارندزد
دکلی هفظ ملت نشعل و حفظ کوت بوم هنگ هضیط در ای قصه در در عکس نزد
هوسی هلم و فنه قدس و دستکتیوت هله هر ترقی علم و فنه مطری نزد
نعلیه نملکیه نده همز عکسی صنیع تدقی سرسر هر زره نک نزدی و دندزد

محقق دین فکر مجاه مرزی بشقی بقدیر بوق
بوملک و ملة هرم مدد بیغیر نزد
نقطه نمنظمه نزدن بارق هابله

در کاه اهده و حصال آراسنک
هقواره هسه حائل اول کوکل
ام کاهن کماله سائل اول کوکل
ام کاهن دخل مراده وصول
کفر امره آماده اول کوکل
در کاهه واره دواره مراده
کلام کامدر عامل اول کوکل
ملول اول محلول اول اوط سکرده
صل او لور اسرار احوال خالک
ام کاهه هرم عادل اول آدم
سالم اول داعا راه مولا راه
اهل زلد کلوه سکا امداده
در کاه ملاده سائل اول کوکل

شدای لمحت بل اقندی ملغی بجریه نظری مختاری ایدی خواهی جمال دلخدا
کیم فصلت ایب رهکندر دده مزک اینس خاصیت خالی شعر و ادب کنمبله
نخودر طول الله هرها

حضرت مرزی و ملمعت عشق حق بلبله کلش احله آنده جای صفاه اسلکار
عاشقانه غفار مثاق تجویلیه قعیت تقدیره کاردنون و نای اسلکار
ده مزک اسلکار مولوچانه شجاعتی تیپنی مرده منه لاهه الملوی بل اشنه نیک
سویله هری تار خد
اسکار اسلکار مولوی ریکاهی آری خبیدن تو چوکه ارسلی فارم ارشادی بر زن افشار
چیقدی بر طبلانک ایله تار بخی نای بندزد مرزی اصحاب مالات اوله شیخ اسلکار
امین خانک اسلکار مولوی نیک تار بخی
۱۹۰ / ۱۴۴۸

بارک الله زهی دولتی بی بیانست کرم رهبت ملای جلالی شانست
شیخ ما حضرت مرزی که بین خضر و بیط قطب اخطاب دل خدیده ای ریشارت
لهه منون شده اجنون بکوتا بخی بعد زین بنت مازایه نهانست [۱]

۱۹۰ / ۱۴۴۸

ده مزک ایه تیکه دهی اشار شده قاره ره را خلیه ناظر اسپی میزدی باش ملک
بر خزله باز دقله تیکه و قیله سایم صباخ تخلاده ای بیمه نه شابه مژده لم صوره
بر وجه آشیه

[نشاخه بجهیز خلیه ارسون] کورن دیداریکی ایستمی برده هورین ارسون
لب کوششانک بر طوفون جام بزیره [معم و شور آنده لذه لذت بیش ارسون]
[برآزده خالیه ار زاهی بیان ایه مستان] او عالم اهلی ره رسمیت هشانه هنین ارسون
نظر ای از رانقلب نزرا طل اطون بامال [مصنف سافر صربا اللده زدین ارسون]
[لبک راروی هشیم طره تاراچ ایم ایعاف] دل بر رده آرتن لطف بیانی عین ارسون
کور و ب محابه ای بیعه کلرکن کافر ایمانه [بلطفوی سلک هنک بلای خفر بین ارسون]
[یاقار سلک کوکلی آلهه هر آش بیش نکاه] بیاق دود بیانی چیه سینه دران نشین ارسون
ندر بیکاه زله آب آتش که مائیل [بزور مقصود خالیه نیک رویک آتشین ارسون]
[رجایه دصل ایبر عاشی رطمی لفکه لایق] کرم قیل ایله سلطانی قولکد کامین ارسون

ملک دله سرور ہر مرد اولور
حال حاملہ کو کرم و سر اولور
دل آگر آلووہ ہر کر اولور
کر کو کلہ ماسو الر طور اولور
رسن اهل اللہ رمزی سالک اول
صلکہ ہر در کھڑا خردا اولور
دیکہ

مائیں آنکہ اولور وہ حاصل آمال اولور
بائماً آسودہ سوسوارہ حال العال اولور
صال و امکر کو کل آلووہ دن لہاہر اول
 صالح الاحالہ مائیں صایح الاحوال اولور
طور کو کلہ سالک اولور سالک اهل دله
محوا اولور حلم طور ماسوا دملک کنور
ہر کالہ مالک اول اماکن مالک سوبید
در کو ملکہ اهل سارے اهل ساخ

اول رمزی بائماں حلم مولہ
دلہ کراہاں اول مرد اهل حال اولور
دیکہ

حائل آمال سوار ساخ
در دل صردہ رو اور ساخ
اصل ہو والہ ہسوارہ ساخ
صلکہ هراہل سارے ساخ
آدم اسراز ہمارہ ساخ
والہ دل دادہ اولور راہرو
کو کلہ کرم رو وہ عمار ساخ
نقطہ سرخنیلہ انشاد اولیان خزل للربیہ بر دیوانجی وجود و کامنہ ارزہ در
نقطہ سر اولبرق بازیش ایکی مکونیتی بیکا بازیبورم

مکام آزادار سدھم
اعلم احوالہ اسالی سائل وسائل اولسہ دن کوکل و صالہ مائیں معلوم اهل لامارک
تصویرہ حال حالم مصروف مسامیہ حاملہ ہر کس ہر در دل و مامہ ڈائل
اولہ ہسوارہ سوسوارہ اولیاً جلکیدہ حاملہ لامار اهل دل را ہر الله
اور کہ آلام و اکار ذہر امسور اولور سارہ دل ملول دیکو اولور صریح آجائہ
ھر ھال و کاروہ دل عمارہ آمال عالم رکن آسودہ سرور صریح اعمال اولور
وکل عالم و حمالہ مالک سرور دن کلامدہ کمال حالمدہ حمل المدہ امن اماریں
و اند کلامدہ عذر المدہ اولور ہنر اس المال آمدہ ہصر اولور سروا
رکنر کار کر کر کاروہ امن حمل و کمال کر وسائل و صالہ مالک مالک اہد
حاملہ دار السلام دیکہ

حمد و احمد و سلام محمد و احمد و آللہ و اولارہ الا سعد اول حمل اسرار
آدم مکال محارہ در اسہ لر لہ معلوم اولور مکل سالہ معلوم ہر حالہ
اعلم حلم کلام دل احوالہ اهل جمال و کمال در اس حالم اھفام زرا ہوں
زارم ھامہ تکر و مرسول سالہ ده مکمل و کلام ده ہملہ دا ہلہ کمالہ
کوئو دھال دکل اسرار دن کلام دکمال داسع کاہل دعا ہلہ رہا سر و طمعہ
در کاہ اهل اللہ رہ و لعلہ دن کلہ کوہ رہ احوال و آمال رہا مکمل داعلہ رکہ
مائیں سوار دکنر

کلک کامل مولہ مائیں رکن
حلیلہ آدارہ لر کامل دکن
لیو دلہ علیم آداری رائی
دلہ دن دھوار و ہر در رہ رو
دلہ اهل حالہ ہر دم دریہ
حالہ رائی رس و اولور ہر کہ
سالک اول حمل دل اولور کاہدہ
حالمی احوال دل آکاہدہ
حاصل حلم دار السلام دل حمل المام و مورید اکرام حملہ مددہ ہر در مسلم

٣٨

لهم ما رکاره امور دا حالي حالمه ال او رسه کاه سرور و کاه الم دلرله ملواوشه
 الله رسول الله دا هنرله دلداره ههمالله دا هنرله آحاده دلور کارکار
 حائل راه سدار دکل مصویل مار دعادر د اموال دا ولاد د کمال طبره کور و درد صالحه
 دوا داسه مال صالح مریضه هردم صلاح دههار
 اموال معلوم کو ظاهر آلام را کاره معلوم دعویم کور در حامه مورد ده
 طار اسلام مال اسلام آلام خدوار راصل هر مار و مادر له الملك وله الحمد
 والامر لله الواحد اسرايیلم معلوم دکله ده حکیم مال و الملك مطاعه
 در کاه حال الحال اکرم وارمه هر کاه رخا هور ره در دادله روادر لای الله
 ولای الله ولای الله اسحکم الله والسلام سالک در کاه ملاد روحه الله
 روحه العلا در لوار اسکم
 المعلم
 هم

اصدر منزی ره هنری حقنه کی بخته برادره نهایت دریملک ابترم آنلک و صفا حوالی
 بوبیه بشاردن صحیه یه صیغه بوبیز در ارباب کمال او جزئه کلی کور ره
 القید پر دل خانه خواسته البررسنی اهل خزانه تقدیریه با قرق
 سوره اذ انور کر فلان بن براب
 بیوب لی طومار کلام ایتم در کاه خطبت بنیه الوهیه ال آجنب
 سکایین قولی الله تقدیم ایت اهل در دک صفتیه محسم ایت
 دعا سیه ابید وارکم دعائیه دلورم السلام على من اربع الرهدی
 شفاعت ایتم منند خریم حضرت منزی

استاد مولو خانه سنك تبرنیه، راقم المعرف دهی اور اراده خونوشه
 آیدیم، چیل او طور رم . طب قالوله نه دوام ایندم . حیونه فیمه
 شاء عارف امارتیم ها لده سوتارجی سوبله سیم :

دل عاشقه کی فاطمیه دیرانه
 بحمد الله بو زرگ حبقدی میدانه
 ایدوب رمزی دده تغیریه همت
 ها لیلدی هدایدوب قالیخانه
 اپنیم بای شنو دیه بو تاریخی
 چل اع عاشقه آچلدی مولو خانه

استاد طی شاعر طبقت بد ره ، در لک هنگ فور و جنی نهان بیعنی
 آرین فایده نه ره شفایه لفایه ره بجهنم کور زل بر تاریخ
 ریزد ره دفتر مده یا زیلدر صرک تاریخ بیت سوبله ایندی
 نا - پیش ایتم طبقت که ره تاریخی
 مولوی خانه آچلدی سایه هنکار ره
 یعنی تاریخده و رضی آلبیں ایله نشو رکم سوزنیک (ب) عزیز ، کل
 تاریخند اباب س فده اولهمه (ناس) هه قصر دیه ادیون
 بیا عصیز هرره الفخر
 مرد و فرد سعای
 الملوک

REMZİNAME

«Sefine-i Evliya» müellili Elhac Hüseyin Vassof Hulusi
Ya-Hazret-i Mevlana Celaleddin-i Rumi hak dost

FİHİRİST

Bir mülahaza
Mukaddime ve Remziname'nin sebebi-telli
Remzi Dede'nin ceddi Süleyman Türabi el-Mevlevi
Müteferrikleri ve büyük pederi Ahmed Er-Remzi
Pederi Kayseri Mevlevi Şeyhi Süleyman Atullah Efendi
Remzi Dedenin tercüme-i hâli
Otuz sene evelki şîr numuneleri
Kütahya Mevlevihanesi şeyhi vekâletine tarih ve sûret-i teleyüsü
Kostomoni ve Halep Mevlevihaneleri meşîtinin tevâlih ve Suriye seyhati
Şam-i Şerîfdeki hayatı
Üsküdar Mevlevihanesi Meşîhâtina tefîzî
Mevlevihânelerin sûret-i imarı
Abdülbâki Efendi Hazretlerinin tarihi
Hal-i hazırladıği işler
Efîsiş şîrleri
Noktosiz hikmet nisab mektupları
Hâlim

Şeyhim Ahmed Remzi Dede Efendi, rîcam üzerine, bunu yazdırıp fakir bendesine ihsâ ve inayet etti. Efendi Hazretlerinin hâli tercümesi için bu şartları köfi değildir. Efendinin bir de ilmî ciheti vardır ki o ayrıca yazılımları idî. Bunu da insâlîm asıl hal tercümesyle birlikte ben yazacağım. Efendi Hazretlerini 1944 yılı sonbaharında göyb ettik. Esosen söyleşiler pek az olan bu cins insanlar gittikçe ozaçmakta, nadir iken ender olmaktadır.

Gülte-i Ebû Saîd bin Abûlhâyr

(Farsça dört misra)

Bilinmez kıymeti rüşen-i dîlânın vakt-i
füzûzâtında
Güneş ta batmadıkça zulmet-i ley aşikar
olmaz

Bu mübarek sözün kailini bilmiyorum,
fakat söyleyenin hakikatunda hâkîr. İnsanlar
îçlerinde zâhur eden erbâb-i kemâlin kîymetini bîhakkîn takdir edemiyorlar. Sonra
dan âsır-i kemâline muttalî olunca izhâr-i
âsır-i telehüfle vakitinde infâsi kudsîye-
sinden istifade edemedik diye müteessir
olarular. Mahâza insan-kâmil görmek de
esasen istidâde bağıdır. Çok kimseleş vs.
li denilince : gözleri sürmeli, yeşil cübelli,
bırakılı dibrinden kesik, imâmesinin ucu
sarkık, sarıgi doğanık, sarı pobucular, elde
âsâ, dilde, etvârda riyâ, dudakları kîpîrda
bir adamı derhal okla getirir. Halbuki ev-
liyâ-Ullâh : Ahîyiâ Ullahtır. Suret - peres-
tan, riyâkeran ise adulolâhtr.

Bi - tevakkuf can atub, cônân aştına
gelmeli.

Bâde edâî mâ vâcib-i aleynâ : «Münce-
zib oldu gönüâ, Hazret-i Remzi Dedeyle»

Bu eserin nameş «Remziname» denile-
mesi, Üsküdar Mevlevihanesi Şeyhi arî-
esrârî mesnevî, sâlik-i tarîkî mevlevî,
mûrsîd-i dîl-i ağâh Es-seyd Ahmed Remzi
Dede Efendi hazretlerinin, tercüme-i hal-
lerine mahsus olmasından kînyedir.
Hikmet-i umur-i safa oldu bu Remziname
Roh-i zulmette zîya oldu. Remziname
Oku dikkate oni roh-i saffâd-i öğren
Âşıka neş'e-i fezâ olda bi Remziname

Remzi Dede Hazretlerin mobehîftîhâr-
miz bir zât-i âlikadır. İlmi-zâhîre ilmi-
bâtimi binnetice kât ile neş-i nefisinde
cemyleş, hâkat-i însâniyye'nin no ol-
duğunu bîlmış. Cem tevhîde ermiş bir mûr-
şîd-i hak beyâvir. Pir-i ehl-i yakındır,
gûzîr-i mevlevî de bir gûl, bostan-i aşk-i
muhabbette bir sâlibûdûr. Harekât ve se-
keşînîninde mekanet, ahlâkî fazlasında
metânet olup, doğru sözü, temiz özü, gâzel
sözü, nur yüzü, rehnümâyî tarîkötür.
Avam ile ovam, havas ile havesdr. Kud-
ret-i vekâlet-i oluyesi, kerîdisini her türlü
muhâsîn-i ahlâk ile müâ-meyîl kılımış,
kibr-ü ucub, gurur-i nefscî müşârûniley-
hî semtine uğramamıştır. Edeb ve mîrîfe-
tin tîmsâli, meslek-i ehliullahın bir şâfid-i
zîbâlidir. Sirâr-i mânâyi örfî hâkîkî te-
vhîde vâkîf bir şeyh-i kerim û-hossettir. Mu-
hommedi ûl-meşreb, seni ûl-meşebdr.
Nûr-i ayn-i usşâk ve şöhretgî-i âfâk olan
pir-i destigirmiz : «Hazret-i Mevlâna» min

M. Çayırdağ'ın neşrettığı Remzi-name'in ilk sayfası

Dîlîr
(Farsça bir şîr)

Tokadı-zade şekîb heg ile müşterek ga-
zelinden :

Tokadı : Onun ezâvo : sığmaz akâs bir

mest-i İlânîdir.

Remzi Dede : Hay bizim ezelede ta ebâd
mohmu olan gönülüm

Tokadı : Değildir oşına remz-i cellî «len
teranî ye-

Remzi Dede : Görüp zevrotu sînâ rû'yete
meçbur olan gönülüm

Tokadı : Değildir oşına remz-i cellî aten-
Süleyman'a

Remzi Dede : Görüp zerratı sînâ rû'yete
kemter-i mur olan gönülüm

Ödemiz Üsküdar Mevlevihanesine
tayini akabinde mevlevî muhibben zî-urâ-
nandın sahib-i hüsne tabiat Üsküdarî şair-i
mehşîr Talât Beşîrînî. Celerî Hazret-
leri ta-afândan destar-i serif ita buyurulma-
si üzerine şair-i müşârûnileyâ hitaben
yozdakları bir manzumdedir ki pek hoştur :
Merhaba ey Tolat-i urtan - likayı -
Üsküdar

Merhaba ey şair-i muciz eday-i Üsküdar
Başkesüp destar-i keyşûdân tebrik eylerim

Ey alan setac-i fahr-i ezkîyâ-i Üsküdar
Feyz-i bahâs sohbetin müştekîdir

can-î dilim

Olomîmîstî kimse amma rehnümây-i
Üsküdar

Himmet-i nîman ile achi şâkoyîk-talâm
Lâlezâr-i sine de esdi hayavâ-i Üsküdar
Gerci bir derman orardım bu dîl-i şeydâ

icin

Gelmemiştî oklîma darûr-şifâ-yâ-i Üsküdar
Geldi bir emîl-i cellî-i lân-i Mevlâney-i Rum
Galiba vermiş karâri evliyâyi Üsküdar
Hadim etmişler fakîri Mevlevî Dergâhıno

Hoş görür zannim muhibben-i hayavâ-i

Üsküdar

Kabil-i iskan olur bir askî dari yoksa da
Tekke'dir dervîş için gülşen sarayı-i

Üsküdar

Nâkl-i hane eylemek mümkün değildir
simdilik

Eyleriz her haftada birgün duayı-i Üsküdar
Müşârûnileyâ Tolat Beg Efendi mülli-
ğâ Bâhriye nezareti müsteşarı idi. Kade-
moy-i ricâl-i devletten kerimü'l-hâsît edib-i
pirhikmettir. Dememizin ins-i hâsîdir. Tul-
illohi ômrînu

Kâ'a :

Hazretî Remzi ve Taât aşk-i Hak bülbüllerî
Gülşen oldu enâra cov-i safay-i Üsküdar
Aşkâne nağmeleri usşâkî teshîr eyledi
Kîymeti takdir diyar olsun vefâyi Üsküdar

Dememiz Üsküdar Mevlevihanesi me-
sinâsına tayini sırasında Tahîr'ül-Mevlevî
Başkesüp'ün söyleşikleri tarîhi :

Üsküdar'ın Mevlevî Dergâhı clî fayz-i nev
Çankî : oldu hâdim irşadı bir zî-iktidâr
Câti hâzır gûlbân ile tarîhi nay-i sineden
Remzi sâhib-i kemâlat oldu şeyh-i Üsküdar

1338 Mureccem
Emin Hâî Mevlevî'nin tarîhi :
(Farsça 3 beyt)

Yazar bândan sonra, Ahmed Remzi
Dedenin bozî şîrları... ve o aðvirde bir san-
at seklî olan eski yazı ne nakkasî narîm-
e vezâl sur ve nesît öncelerim vermek;
reas. Nakkasî şîrlarından bir divngice
meuyaona getirdiklerini belirtmektedir.

...net Remzi weo nakkâsî dâhis-
mize ouradı nikayet vermek isterim. Anın
vasîfî ahvalî böylâr bes on schîfe, a sığmaz.
Bu bir cûzdür. Erbab-i Kemâl bu cûzde
külli görürler fetwasıncâ ilâ-
risini ehl-i irfanın takdirine bırakarak «sâz
uzanır ger kalanın der isem» deyip tasat-
tur eyledim. Dergâh-i azâmet penâh'ü-
vahitine el dicipl :

Sâz tâyîk külâr ile hemdemet
Ehl-i derdin sohbetine merhamet

Bisâsiyâ ümîdvar kerem-i atlet olurum.
Esselâm-i olâ min etbaâl-Hüda.
Şefaat isterim senden ozîzim Hazret-i
Remzi

Tâmam

Târîh-i hâlâm-i Remzi-name'i
Tâmam eyledim bu «Remzi-nameyi»

İnsan-i Mevlâ'î dir.

Gelip bir bende-i molây-i Rum tarîhin
yazdım

«Fiyuz-name» Remzi-name'ye tarîh-i
garrâdir.

Hâlimesin

El-fakir

Hüseyin Vassof Gûşen-i Ussâkî el-hâvveti
16 Cemâzîye evvel sâde 1343, Râsun-i
Sâni 1340

Yövm

Cumartesi

Müsevvidi Müşâvir cihân

M. Çayırdağ'ın neşrettığı Remzi-name'in son sayfası

مودعین
بهم جمعه ایلخان

علیه السلام من صاحب دره بولوچ ایلخان کنخ ازاه
منافی است چنانچه اند بنده یا نه در خل ابره بولوچه
صادیلشدر و مزد نامه بی کنخانه مدام حرفانه بخشه
ظرزنه کنخه متاد هر چون خوانی ها قات بر صاحب دل باز ره
فخر کما مقدار کما هد و مش کنخه اینه قدره ایلخانه
حداده ایمه و حمله ایمه و میکسه هرمه ایمه مقصود

هاصل اولدی دمکدر سبب تا خیر قویه دن این بذات هلوس اکانو بوج ایده بع و عشم

کبی دی بولوچ بزم مفتاح الکتب هنری نام اولدی
شندی سکنی خوره در کشت طبعه اون خوره بی کچان کمی

سد الدین زهست او خلکل استانبول نقلی ضرب المقاله سنبیل المدى
بولوچ مکتبی هالم هاصمه "کوزلیس اوره" شیخ فخری

اشنیان ارگانی هیزی شناض اینه صنفیه "نادرالوحود"
بوزات ابدی هنرازه سنه بولنیم رضوی راوه هاهم افق همینها

اصدار بله و حاسن اتفیه یا یعنی سعدی زهست بلکن بی
یاز صبور کنمش لکلی بولوچ اهل ملا البدن اقظ رده من

رساره خوان باصفی میولوچ همچو همچو خانه بز دیانکله
د ها خوانز نزیره ۱۳ کاروچه

Ahmed Remzi Dede'nin F.Nâfir Uzluk'a yazdığı 31.1.1929
tarihli mektup

کاروچه

دوی و فرم
بر تاج کور اول پادخانه و سلطان خافیه ایلخانی بیکنجه همانه ها زدن او در درت لای آلم
کنخه ازاه منافقی اعاده ایلخانی بر پیوه ره خ پر لور شوکنده ایلخانی کجدهم شاد خدیه ایلخانی
اضریل کوره ره سلامکاری خواه سالیل جن کوره سلامکاری شیلیع ایشیه بز خانه ایلخانی کجدهم
ضخیح الکتب د طبع آذن کبیره شدیه ایلخانی خریه فخریه بز خانه ایشیه فخریه ایلخانی
شیخیه کبیلک آهدیفیه بیباه هدیه ایلخانی کبیره شدیه ایشیه دیلم
شندیک اوجده سود و کیلیم اکر فخریه ایشیه صنیع بز خانه کافیه دیلم
کشی ایلخانی دیهیت ملایی و خدا صان و ریایی هر فانک ساص هدیه و صاف بکه سفنه
او بیانه بز خانه آهد ایشیه سه فخریه کناره کیه اول دخیه او اصدار ایده دیک اسلکه ایلخانی
کاکوب کنیشیه خلیل ایشیه مالیه کنیشیه ملایی هر فانک با صفاره دن بز خانه شد
طوبیلش بز خانه مالیه کنیشیه ملایی هر فانک بازشن اینه بز خانه بز خانه
سفنه بز خانه بعد ایشیه کنیشیه ملایی هر فانک بازشن اینه بز خانه بز خانه
هدیه و صاف بکه ایلخانی بز خانه بیلاره ایلخانی فخریه ایشیه کریمه دیلیه
ایشیه کنیشیه بز خانه بیلاره ایلخانی فخریه ایشیه کریمه دیلیه
در ایلخانی خوان ایلخانی خونیه ملیه کنیشیه ایلخانی همیه همیشیه بیلاره ایلخانی
و میان فخریه بکره خونه ایلخانی ایلخانی ده ره رها و رهک دیاره
بالغی ایلخانی سکن بز خانه بیلاره ایلخانی ده ره است
ای باره صد هر راه ده ره است

Ahmed Remzi Dede'nin F.Nâfir Uzluk'a yazdığı 17.12.1928
tarihli mektup

نور حیث
 اه سیچ اشنا کی تاریخ آجیو در خواری همراه کیانی من اندل ره بین دیگر هم سبب
 پاز ایام میخی شنید خواهد را است زار ادراخی در یک نیمه سخنگویی میگذرد بدانسته
 بولیارم رسکر دیکیز بر طلاق بیکار خارشیرم بوده کتابچه آراسنه اول جنون ایمه
 ایمه سیچ از نزد همچو باتا مارک اذت راهه بیرون چشم
 بادر بکنه کن نیز امکان کنی ریوان شریف سوزانی آراسنه میاز شنم کاغذ حیی لفظان
 باید درین سیچ هم شنید خوش بزرگ اوله اوله اوله
 باید درین سیچ هم شنید افسق خاله فقره کن آبریمه بازدم و شفاهه اهه آه کلش
 طبع خصوصه منته افسق خاله فقره کن آبریمه بازدم و شفاهه اهه آه کلش
 سطع قیاده ایشکن کتابک دیگر بیرون صدر نیاصبلیه تباخی باشقطه ره سه میانه فرماله
 سوافه او رهیه بیشند اوزون او زاده سوزانی سوزانی اوجه ایمه هم میانه آلم
 کندریک بوصوفه مرفعت افسق خاله مشترک اوزون عقده بلکم بازیکن دیدم کیم میانه آلم
 ایک در قتوکلپر باز ایمه دیدم اوزون خیان کرد بی میانه افسق خاله دیدم
 شنوز بازیادی بیلهفه ایچه نفیلر سا یهفه ایچه نفیلر سا یهفه ایچه دیدم
 خصله در سیچ هم بیلهفه خاله
 بنم هدرا سیچ بیلهفه آنلش دیستین دیشش بیلهفه انتی زده نهاده در صوره
 دیکدیلش بیلهفه ایچه کنیه استخفاح داسفه بیلهفه کز
 یاسه بیلهفه کنیه استخفاح داسفه بیلهفه ایچه دیدم
 زنی دام بیلهفه همچ بیلهفه کنیه ایچه ایمه دیدم
 بیلهفه تقا خدا آلتی آیی صیکل کیه قائلش متقدحه اولس ۲۰۷ نظرم از طرد ایمه
 کلد شیپور کرد ایچه تیشه باکن ایچه ایچه کنیه ایچه ایمه دیدم
 ۱۹۹۳ تولمان اولینین نظریه ایچه نظریه ایچه نظریه ایچه نظریه
 بالغه بزنه آنفرمی اولیه مفت ۵۵ می طولیه همه آنگون استخفافه بزنه
 نفایه سر ایچه بیلهفه کم ایچه بزنه موریت ایچه خود رهی هما صل ایچه
 بیلهفه ساخته هم ایچه ایچه دیدم کیم بیلهفه کم کیم را بلهه ایچه ایچه
 منزه ایچه کیم کیم داشته شیپور کیم بیلهفه کم کیم را بلهه ایچه ایچه
 بر زانه بزنه ایچه دیدم کیم بیلهفه کم کیم را بلهه ایچه ایچه
 نامنه بیلهفه کیم وار در نفره موشاوار در بیلهفه ایچه ایچه
 بیلهفه ساخته کیم کیم را بلهه ایچه ایچه
 دیدم کیم

نهنه آنکلا شیپور سره سرافه بولیلزیم ن صورتنه نشیبت ایچه
 ایده مکن اشدار ایده سیکن المعمه بیبر دالله لقدر

< جهاد الارض
 شیپور

Ahmed Remzi Dede'nin F.Nâfir Uzluk'a yazdığı 3 Cumâde'l-
 ülâ 1358 (21.6.1939) tarihli mektup